

proficientibus in hoc opere, in communi universalis synodus omnium beneficiorum suorum suffragium impartitur, ut eis digne proficiat ad salutem. Amen.

Datum Laterani decimonono kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno decimo octavo (alias octavo) (1).

Dat. die 14 decembris 1215, pont. anno xviii.

HONORIUS III

PAPA CLXXVII

Anno aerae Christi comm. MCCXVI.

Honorius tertius, patria Romanus, ex gente Sabella, antea Centius, presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli, tit. Pammachii, electus est Perusii, die 18 iulii 1216, et consecratus est ibidem in Ecclesia S. Petri, die dominica 24 eiusdem. Sedit in pontificatu annos x, menses vii, dies xxiv (2), imperantibus in Oriente Henrico, Petro, mox Roberto, in Occidente vero Othone, ac deinde Frederico II imperatoribus, obiit Romae die 18 martii anno 1227, et sepultus est in ecclesia Sanctae Mariae Maioris prope altare Praeseptis. Non vacavit sedes.

(1) Cum in nonnullis ex superallatis Innocentii constitutionibus non conveniat indictio cum anno pontificatus, afferenda ultimo loco videntur Baluzii verba de hac re. Baluzius siquidem in praefatione, quam editioni suae epistolarum huius Pontificis praemisit, unde maiorem, melioremque collectionis nostrae hausimus partem, haec notat: Insignis est difficultas in libro decimo, quam dissimulare non licet. Certum est enim indictionem decimam concurrere cum anno decimo pontificatus Innocentii. Et tamen in libro decimo, quoties indictio ponitur in epistolis anno illo datis, toties occurrit nona, quam constat decimam tum fuisse... Adeoque concludi debet signum illud non esse suppositionis. Idem sentiendum ergo erit de literis vel constitutionibus eiusdem Pontificis aliis annis datis, notatisque indictione cum his annis non conveniente. Colligi siquidem ex anno decimo potest hunc errorem per alios quoque annos invaluisse inter scriptores apostolicos. (2) A die consecrationis, non electionis computandos.

I.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum concessio monasterio Cassinensi.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Cassinen. sub apost. recipit protectione et iure: — Eique bona omnia confirmat. — Cassinense monast. eiusque abbates caeteris per Occidentem praefert. — Annulli, mitrae, etc. usum abbatibus concedit. — Monasterium a quilibet ecclesiastica potestate liberum declarat. — Nonnulla alia concedit privilegia. — Palladii cellam in urbe concedit ad hospitium. — A nonnullis eximit datii. — Abbatem de gremio a monachis eligendum statuit. — Sepulturae concedit libertatem. — De modo deferendi mortuos. — Contra bonorum monast. detentores excommunicationem ferre concedit, etc. — Clausulae. — Honorii PP. subscriptio — Et sigillum. — Subscriptiones cardinalium S. R. E.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Stephano abbati monasterii Sancti Benedicti Cassinensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Omnipotenti Deo, cuius melior est misericordia super vitas, gratias agimus copiosas, quoniam gloriosus in sanctis suis, atque mirabilis est, et virtutes suas ubicumque vult ineffabili bonitate demonstrat. Ipse quippe dignationis suae potentia beatissimum Benedictum patrem constituit monachorum, ipsum monasticae legis latorem et operatorem esse disposens, ut merito Cassinense monasterium in quo, et sanctissime vixit et gloriosissime obiit, omnibus per Occidentem monasteriis dignitatis privilegio antecellat. Quoniam igitur dignum est, ut tam celebre ac solemne monasterium Apostolica Sedes specialius amplectatur, monasterium ipsum, ad exemplar felicis memoriae Clementis et Innocentii Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio

Exordium.

Monasterium Cassinense sub Apost. recipit protectione et iure.

Eidem bona omnia confirmat

communimus. In primis siquidem studentes, ut idem monasterium, et omnia quae ad ipsum pertinent pleno iure quietasemper, et ab omni iugo mortalium libera sub solius Sanctae Romanae Ecclesiae iure ac perpetua defensione constant. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. In primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem Casini Montis, monasterium Sanctae Genetricis Dei Virginis Mariae quod vocatur Plumbarola, monasterium Sanctae Mariae in Cingla, cellam Sancti Benedicti in Capua, cum cellis et pertinentiis suis, Sancti Angeli ad Formam cum cellis et pertinentiis suis, Sancti Iohannis Puellarum, Sancti Rufi, S. Benedicti Pizoli, Sancti Angeli ad Odaldiscos, S. Agathae in Aversa, Sanctae Caeciliae et Sancti Dimitrii in Neapoli. In civitate Beneventana ecclesiam Sancti Benedicti ad Portam Rufini, Sancti Nicolai in Civitate Nova, Sancti Benedicti in Pantana, Sancti Nicolai in Petra Pullecina, S. Georgii in Fenuclo, Sancti Iohannis in Turlecuso, Sancti Petri in Rossano, S. Angeli in Capraria, Sancti Iannarii prope Beneventum, Sancti Martini ibidem, Sancti Dionysii in Ponte S. Anastasii, Sanctae Mariae in Canneto iuxta fluvium Trinium, Sancti Laurentii in Salerno, Sancti Liberatoris in Marchia, cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariae in Lucò, S. Cosmatis in Civitella, Sancti Angeli in Bareio cum omnibus pertinentiis suis, Sanctae Mariae Ancillarum Dei in civitate Cosentina, Sancti Petri de Lacu, Sancti Petri de Avellana cum cellis et pertinentiis suis, Sancti Erasmi et S. Bene-

dicti, et S. Scholasticae in Gaieta, Sancti Manni in Fundis cum cellis et pertinentiis suis, Sanctae Agathae et Sancti Benedicti, et Sancti Stephani in Terracina, Sancti Petri in Foresta cum cellis et pertinentiis suis, S. Heliae in Ambriffae, Sancti Pauli in Foresta, S. Mariae et S. Vincentii in Pontecurvo cum cellis et pertinentiis suis, Sancti Benedicti in Bagnarola, S. Mariae et S. Luciae in Rivo Matricio, Sancti Nicolai et S. Petri in Castello, Sancti Iohannis in Carrica, Sancti Angeli et S. Nicandri et Sancti Thomae in Troia, S. Eustasii in Pantasia, S. Benedicti in Alarino, S. Benedicti in Pectinari, Sanctae Mariae in Casali Plano, Sanctae Illuminatae in Castello Lemusano, Sanctae Trinitatis et Sancti Georgii in Termole, Sancti Focati in Lesina cum fauce et piscaria, S. Benedicti in Asculo, Sancti Eustachii in Petrahabundanti, Sancti Eustachii in Viperà, Sanctae Mariae in Barruttano, S. Scholasticae in Pinnis, S. Salvatoris in Tave, S. Nicolai iuxta Fluvium Trutinum in Aprutio cum pertinentiis suis, Sancti Iohannis ad Scursionem, Sancti Benedicti in Trunto, Sancti Benedicti in Tisino Fluvio, Sancti Apollinaris in Firmo, qui dicitur ad Oplanis, Sanctae Mariae in Arbosela, Sancti Marini in Salino, S. Angeli in Marano, et Ss. Septem Fratrum, et Sancti Laurentii, Sancti Benedicti in Ripausa. In comitatu Aquinensi cellam Sancti Gregorii, et Sancti Mauritii, et S. Pauli, Santi Constantii, S. Christophori, Sancti Nicolai, et S. Mariae in Albaneto, Sancti Nicolai in Ciconia, Sancti Benedicti in Clia, S. Nazarii in Comino, et Sancti Valentini, et Sancti Martini, S. Urbani, S. Angeli, S. Pauli, S. Felicis et S. Salvatoris, Sancti Angeli in Valle-Luci, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica cum cappellis suis, Sancti Honuphrii et S. Mariae de Aegypti, S. Angeli in Cannutio, Sancti Iohannis de Pesco, S. Mariae in Verule, S. Petri in Esceleta, S. Luciae et S. Petri in Curuli,

et Sancti Nicolai de Francavilla, S. Iohannis de Pantano, S. Silvestri et S. Martini, et S. Luciae in Arpino, S. Mariae de Castello Supponis, S. Benedicti in Colle de Insula, S. Mariae in Babuco, Sancti Nicolai in Turrice, S. Iuliani Frisilone, Sancti Valentini in Ferentino. In Anagna S. Caesarei, Sancti Angeli in Algido, S. Marci in Ceccano, S. Agathae in Tusculano, et S. Hierusalem, S. Benedicti in Albano: in Roma monasterium Sancti Sebastiani, quod dicitur Palladia: in Lucano cellam S. Georgii, S. Salvatoris in Civitella. In ducatu Spoletino (1), S. Germani in Sora, S. Benedicti in Peschesana, S. Petri in Morinis, Sancti Angeli in Pesco Canali, S. Patris in Formis, Sancti Angeli in Albe, S. Erasmi in Pomperano, S. Mariae in Cellis. In Benafra S. Benedicti, et S. Nazarii, et Sancti Martini in ipsa Furca, et curtem S. Mariae in Sala, et S. Benedicti Pizuli. Ibidem Sancti Benedicti in Caesima, S. Iacobi de Pace, Sancti Benedicti et Sancti Leonis in Suessa, et curtem, quae dicitur Lauriana, et phaedum, quod fuit Pandulfi de Patricio, Sancti Iohannis in Currenti, S. Benedicti in Theano, Sanctae Mariae in Calvo, et S. Agapiti in territorio Calvi, Sancti Nazarii in Anglona, Sancti Adiutoris et S. Benedicti in Aliphas, Sancti Domnini in Telesia, Sancti Martini in Vulturno, S. Petri in Sexto. In Amalphi Sanctae Crucis et Sancti Nicolai, Sanctae Crucis in Sernia, S. Marci in Carpinone, S. Mariae in Calena, Sancti Benedicti in Trani, S. Benedicti in Bari, S. Petri imperialis in Tarento. In Calabria cellam S. Anastasiae, Castellum Tellae, et Ecclesias Salletani, Sanctae Mariae in Tropea, Sanctae Euphemiae in Marchia. Item civitatem, quae dicitur Sancti Germani, positam ad pedem ipsius montis, Pontem Curvum, et castellum Sancti Petri, quod ab antiquis dictum est Castrum Casini, castel-

(1) Deest aliquid. Vide ad supplendum pagg. 183, 254, 266 ac 662 tomii huius operis.

lum S. Angeli Pinnatarium Terami, Plumberola, Pesdemonte et villam Pesdemontis, castellum Sancti Stephani, castellum Sancti Georgii, castellum S. Apollinaris, castellum Sancti Ambrosii, castellum S. Andreae, Vallisfrigida, Castellum Novum, Fractae et ecclesiam Sancti Martini, Mirtula cum ipsa curte, quae dicitur Casa Fortina, roccam de Bantra cum omnibus pertinentiis suis, Sugium, Turrem ad Mare, iuxta fluvium Garihanum, Sancti Salvatoris, qui vocatur Cucuruzzo. Bantra Comitatis, Vantra Monastica, Caminum iuncturam, Torocclum, Cervarium, S. Victorem, S. Petrum in Fine, Sanctum Heliam, Vallem Rotundam, Saraciniscum, Castrum Atini, cum omnibus pertinentiis suis, Cardetum, Aquamfundatam, Vitigosum, ecclesiam Sancti Martini in pede Arcis, Castrum Cetrariae, cum omnibus ecclesiis et pertinentiis suis. In Marchia Theatina castellum Lustinianum, Montem Alberici, Mucclam, S. Quiricum cum portu Frisani, S. Iustam. In comitatu Esculano castellum, quod dicitur Octavum, et post montem Cinianum, Trivilianum et Cavinum. In principatu castellum Ripae Ursae, Montebellum, Petra Fracida. In Comino Vicumalbum. In territorio Carseolano castellum Mauricola. Piretum, Roccam in Cameratam. Fossam Cecam et Capriatam. In Amalphi Fundicum. In territorio Troiano Castellionem de Baroncello, S. Iustam, villam Sancti Nicolai, quae de Galliciano dicitur. In monte Sancti Angeli hospitale, in territorio Capuano Galdum de Liburia. In comitatu Theanen. curtem S. Felicis cum ecclesia Sancti Hippolyti. In comitatu Aretino monasterium Sancti Benedicti. In territorio Pisanae civitatis S. Silvestri et S. Benedicti de Crema. In regno Francorum ecclesiam Sancti Mauri in Floriaco cum cellis et pertinentiis suis. In Sardinia insula ecclesiam Sanctae Mariae in Tergo, S. Heliae in Monte, et S. Helisaei cum omnibus earum pertinentibus, Sanctae

Mariae de Sabucello, Sanctae Mariae de Toralbo, Sanctae Mariae de Tanede, Sancti Petri de Tricinglo, Sancti Nicolai, et Sanctae Mariae in Solio cum pertinentiis earum, S. Nicolai de Talasa, S. Michaelis in Ferucisi, Sancti Georgii in Ticillo, Sancti Petri de Simbrano, Sancti Petri in Nurchi, S. Nicolai de Ugulfuli, Sancti Iohannis et Sancti Heliae de Sisin. Praeterea patrum nostrorum beatae memoriae Urbani et Calixti, ditorum Clementis, et Innocentii Romanorum Pontificum vestigia subsequentes, vestrum coenobium caeteris per Occidentem caenobiis praefereendum asserimus, et tam te, quam successores tuos in omni conventu episcoporum, seu principum superiores omnibus abbatibus consedere, atque in iudiciis priorem caeteris vestri ordinis iuris sententiam proferre sancimus. Usum quoque compagorum, chirotecarum, tunicae, dalmaticae ac mitrae, virgam pastoralem et quotidianum usum annuli, tam tibi, fili abbas, quam successoribus tuis auctoritate apostolica indulgemus. Sane tam in ipso venerabili monasterio, quam in cellis eius cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem praeter Romanum Pontificem ditionem quamlibet, aut excommunicandi, aut interdicens, atque ad synodum provocandi praesumere prohibemus. Itaut nisi ab abbate vel priore loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam inibi audeat celebrare. Liceat quoque ipsius monasterii, et cellarum eius fratribus clericos, cuiuscumque ordinis, vel laicos de quocumque episcopatu e saeculo fugientes liberos, et absolutos, ad conversionem venientes absque alicuius contradictione suscipere. Liceat quoque absque cuiuslibet saecularis vel ecclesiasticae potestatis inhibitione subiectos monasteriis suis tam monachos, quam sanctimoniales foeminas iudicare. Liceat etiam fratribus per cellas in civitatibus constitutas ad divina officia quaecumque voluerint signa pulsare, populum Dei tam in ipsum coenobium, quam in cellas eius

ad Dei verbum audiendum ingredi, nullus episcopus, excepto pro communi totius civitatis vel parochiae interdicto, prohibeat. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum, seu clericorum, a quocumque malueritis catholico accipiatis episcopo. Baptismum vero, et infirmorum visitationes in oppidis vestris aut villis ad vos pertinentibus pleno iure per clericos vestros agatis. Ad perpetuum etiam hospitium tibi, fili abbas, tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione, quem volueritis ordinetis: quem si forte romanum in abbatem promovere placuerit, omni tamen tamquam vestrae congregationis monachum sub vestra decernimus dispositione persistere: redditum quoque qui ab officialibus nostris apud Ostiam, vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Obeunte vero te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de collegio vestro vel alieno, si ibidem idoneus repertus non fuerit, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus vero ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Ad haec tam praesentium, quam futurorum avaritiae, ac nequitiae obviantes omnes omnino seditiones quas levas dicunt, seu direptiones in cuiuscumque abbatis morte aut electione fieri auctoritate apostolica interdicens. Sepulturam sane loci vestri et monasteriorum vestrorum liberam omnino esse censemus, ut eorum qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva iustitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Praeterea cum vobis tam in capite, quam in membris ab Apostolica Sede sit concessa

Casinense monast. eiusque abbatibus caeteris per Occidentem praefertur.

Annuli, mitrae, etc. usum abbatibus concedit.

Monasterium a qualibet ecclesiastica potestate liberum declarat.

Nonnulla alia concedit privilegia.

Palladii cellam in Urbe concedit ad hospitium

A nonnullis e-similitatis

Abbatem de gremio a monachis eligendum statuit.

Sepulchris concedit libertatem.

libera sepultura, eorumdem praedecessorum nostrorum Clementis et Innocentii vestigiis inhaerentes, vobis duximus indulgendum, ut quotiens pro corporibus mortuorum in processione vos exire contigerit, crucem, incensum et aquam benedictam portandi iuxta morem terrae liberam, nullius contradictione vel appellatione obstante, habeatis de nostra licentia facultatem. Ad exemplar quoque dictorum praedecessorum nostrorum Clementis et Innocentii, licentiam concedimus tibi, ac legitimis successoribus tuis, ut si quis eiusdem monasterii vestri, et cellarum eius possessiones, aut res violenter abstulerit, postquam ipsorum episcopi a vobis tertio invitati iustitiam de eis facere omnino noluerint, vos super eosdem raptos secundo tertiove commonitos, canonicam excommunicationis sententiam proferatis. Ea vero, quae monasterium vestrum a quadraginta retro annis bona fide noscitur pacifice possidisse, vobis et eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus. Ita quidem quod super his nullo unquam tempore impediri debeatis, vel quomodolibet molestari.

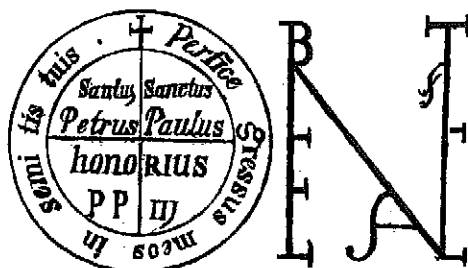
Contra bonorum monast. detentores excommunicatio-nem ferre con-cedit, etc.

Clausula.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi praesumptionem suam condigna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Nostri Redemptoris Iesu

Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Ego HONORIUS catholicae Ecclesiae episcopus. Honorii PP. subscriptio

Et sigillum.

Ego Nicolaus Tusculanus episcopus subscripsi. Subscriptiones cardinalium S. R. Ecclesiae.

Ego Hugo Ostiensis et Velitren. episcopus subscripsi.

Ego Pelagius Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Cinthius S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Leo tituli Sanctae Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Coelio presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Stephanus basilicae Duodecim Apostolorum presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Petrus tituli Sancti Laurentii in Damaso presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Thomas tituli Sanctae Sabinae presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Octavianus Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius Sancti Theodori diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Raynerius Sanctae Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Romanus Sancti Angeli diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Stephanus Sancti Adriani diaconus cardinalis subscripsi.

Datum Perusii per manus Vulli sacrae Romanae Ecclesiae notarii, secundo idus augusti, indictione quarta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimo sexto, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno primo.

Dat. die 12 augusti 1216, pontif. anno 1.

II.

Approbatio ordinis B. Dominici sub regula S. Augustini.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Prioratum S. Romani Tolosan. recipit sub protectione S. A. — 2. Facultatem dat possidendi bona. — 3. Nonnulla recenset. — 4. Novalia a decimis eximit. — 5. Clerici et laici adsciscendi in ordinem. — 6. Votis obstrictus ab ordine discedere nequit. — 7. Ad parochias sacerdotes eligendi. — 8. Exemptiones. — 9. Chrisma, ordinationes, etc. a quibus accipienda. — 10. Sepultura omnibus libera. — 11. Quomodo priores eligendi. — Clausulae. — Honorii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Dominico priori Sancti Romani Tholosanensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur (quod absit) sacrae religionis infringat.

Prioratum S. Romani Tolosan. recipit sub protectione S. A.

§ 1. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam S. Romani Tolosanensis, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo ca-

nonicus, qui secundum Deum et B. Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

§ 2. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

Facultatem dat possidendi bona.

§ 3. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis, scilicet: locum ipsum in quo praefata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam de Prulliano, cum omnibus pertinentiis suis. Villam de Cassenolio, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Mariae de Lescura, cum omnibus pertinentiis suis. Hospitale Tolosanense, quod dicitur Arnaldi Berardi, cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam S. Trinitatis de Lobens, cum omnibus pertinentiis suis. Decimas a venerabili fratre nostro Fulcone Tolosanense episcopo, de assensu capituli sui vobis pia et provida liberalitate concessas, prout in eorumdem literis plenius continetur.

Nonnulla recenset

§ 4. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere praesumat.

Novalia a decimis eximit.

§ 5. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos, liberos et absolutos, e saeculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere.

Clerici et laici adsciscendi in ordinem

§ 6. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in Ecclesia vestra professionem, fas sit sine prioris sui licentia, de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu discedere. Discedentem vero absque communi literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere.

Votis obstrictus ab ordine discedere nequit.

§ 7. In parochialibus vero Ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eli-

Ad parochias sacerdotes eligendi.

gere, et dioecetano episcopo praesentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere.

Exemptiones. § 8. Statuimus praeterea, ut nulli liceat Ecclesiae vestrae novas et indebitas exactiones imponere, aut in vos vel praedictam Ecclesiam vestram, sine manifesta et rationabili causa, excommunicationis vel interdicti sententias promulgare. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

Chrisma, ordinationes, etc. a quibus accipienda § 9. Chrisma vero et Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam et communionem sacrosanctae Romanae Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis impendat.

Sepultura omnino libera. § 10. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint (nisi forte excommunicati, vel interdicti sint) nullus obstat. Salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Quomodo priores eligendi. § 11. Obeunte vero te nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia, praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars maioris et sanioris consilii, secundum Deum, et B. Augustini regulam, providerint eligendum.

§ 12. Libertates quoque, et immunitates antiquas, et rationabiles consuetudines, Ecclesiae vestrae concessas, et hac-

tenus observatas, ratas habemus, et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus.

Clausulae. § 13. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecetani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

§ 14. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego **HONORIUS** catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego **Nicolaus** Tusculanen. episcopus.

Ego **Guido** Praenestin. episcopus.

Ego **Ugolinus** Hostien. et Velletren. episcopus.

Ego **Pelagius** Albanen. episcopus.

Ego **Cinthus** tituli S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego **Leo** tituli S. Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis.

Ego **Robertus** tituli S. Sixti in Monte Caelio presbyter cardinalis.

Ego **Stephanus** basilicae XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego **Gregorius** tituli S. Anastasiae presb. card.

Ego **Petrus** tit. S. Laurentii in Damaso presbyter cardinalis.

Ego **Thomas** tit. S. Sabinae presbyter cardinalis.

Ego **Guido** S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. cardinalis.

Ego **Octavianus** Ss. Sergi et Bacchi diac. card.

Ego **Ioannes** Ss. Cosmae et Damiani diac. card.

Ego **Gregorius** S. Theodori diaconus cardinalis.

Ego **Raynerius** S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego **Romanus** S. Angeli diac. card.

Ego **Stephanus** S. Adriani diaconus cardinalis.

Datum Romae apud S. Sabinam, per manum Raynerii prioris S. Fridiani Lucanae dioecesis, S. R. E. vice-cancellarii, 11 kal. ianuarii, indictione quinta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimo sexto, pontificatus vero domini Honorii Papae III anno primo.

Dat. die 22 decembris 1216, pontif. anno 1.

III.

Commissio inquisitionis super vita et miraculis beati Guillelmi episcopi Bituricensis (1).

SUMMARIUM

Bituricenses Innocentio supplicant de B. Guillelmo inter sanctos referendo. — Innocentius differendum statuit. — Quid sit necessarium ut quis sanctus proponatur inter homines. — Inquisitionem de virtutibus et miraculis eiusdem Beati committit.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Antissiodoren., et dilectis filiis Boni-Radii et Callovien. Ordinis Cisterciens., abbatibus Antissiodoren. et Bituricens. dioecesis, salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Ex Regest. Vatic.

Venerabilis frater noster archiepiscopus, et dilecti filii capitulum Bituricenses firmiter extimantes pie recordationis Guillelmum praedecessorem ipsius archiepiscopi, cui sanctitatis, ut asserunt, testimonium perhibent miracula post eius de hoc mundo transitum subsequuta, sanctorum ascribi debere cathalogo venerandum, et attendentes quod iuxta divinum praeceptum iudicium difficile ac ambiguum, ad locum quem elegit Dominus, referri debeat, et ab his, qui eidem praesident, requiri iudicii veritatem, ac tenentes pro certo, quod Dominus Apostolicam Sedem elegerit, et ipsam omnium Ecclesiarum caput constituerit et magistrum, per nuncios suos ad eandem pluries accesserunt felicitis recordationis Innocentio Papae praedecessori nostro supplicantes instanter, ut ipsum censeret sanctorum cathalogo ascribendum, ne tanta lucerna sub modio remaneret abscondita, sed illuminaret potius eos, qui sunt in domo super candelabrum constituta. Ipse vero praedecessor noster sollicite cogitans quod huiusmodi iudicium divinum sit potius quam humanum, esseque difficile mortalem hominem iudicare de illis, qui veste mortalitatis exuti, cum Christo creduntur vivere ac regnare, petitionem ipsorum protinus non admisit, sed ad tempus censuit expectandum, ut interim magis ac magis miraculis sanctitatis eius claresceret, et ipse sic securius procedere posset ad tam arduum iudicium proferendum. Cum igitur ex parte ipsorum asserentium quod Dominus postmodum illum plurimis decoravit miraculis, et adhuc per ea ipsius sanctitas elucescit, id ipsum nunc a nobis fuerit postulatum. Nos attendentes quod licet ad hoc, ut aliquis fidelis sanctus sit apud Deum, meritum sufficiat vitae solum, ad hoc tamen, ut sanctus apud homines habeatur necessaria sint miracula, cum eodem de utroque duximus inquirendum, eo quod alterum non sufficit sine altero.

Bituricenses Innocentio supplicant de B. Guillelmo inter sanctos referendo.

Innocentius differendum statuit.

Quid sit necessarium ut quis sanctus proponatur inter homines.

videlicet vitae meritum, si miracula non fuerint subsequuta, neque miracula, si ea vitae meritum non processit, cum multi dicturi sint in die illa: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo demonia eiecimus, et virtutes fecimus in nomine tuo multas: quibus, quia non novit eos: discedite a me operarii iniquitatis, Dominus, prout ipse testatur in Evangelio, respondebit. Unde oportet quod approbentur miraculis opera, et operibus miracula fulciantur. Quo circa discretioni vestrae, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta mandamus, quatenus de praedicti viri praeclari vita et conversatione ac meritis a viris honestis et fide dignis, qui de praedictis habent notitiam, necnon et miraculis, quae post eius obitum subsequuta dicuntur, ac circumstantiis universis pertinentibus ad utrumque inquiratis diligentissime veritatem, et quae inveneritis fideliter redigentes in scriptis, ea sub vestris sigillis ad nostram praesentiam transmittatis, ut per vestram relationem instructi, in negotio ipso auctore Domino procedamus, prout ille, qui dat omnibus affluenter, et non impropere nobis, ad sui nominis honorem et gloriam inspirabit, quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu ea, frater episcope, cum eorum altero nihilominus exequaris.

Datum Laterani, sextodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 17 ianuarii 1217, pontif. anno 1.

IV.

Confirmatio bonorum omnium ac privilegiorum Ecclesiae Terracinen. ac unionis cum eadem Ecclesiarum Privernatis et Setinae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae suscipit: — Eique bona

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

omnia confirmat: — Unionem quoque Ecclesiarum Privernat. et Setinae. — Honorii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Simeoni Terracineni episcopo, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Hortatur nos, et admonet cura suscepti regiminis etc.

Eapropter, venerabilis in Christo frater episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et Terracinensem Ecclesiam, cui auctore Deo praesesse dignosceris, ad exemplar felicitis memoriae Alexandri II, Urbani II, Paschalis II, Calixti II, Alexandri III, Coelestini III et Innocentii Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant, e quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: casale in integro, quod vocatur Antisanum cum aquimolo suo, et Teruniam cum aquimolis suis, et iuxta fundum Cardiculum, coloniam quae posita est in..... casale, quod vocatur Doransa, coloniam, quae vocatur Rosetum, coloniam quae vocatur Rossizam, casale quod vocatur Casamartin. Casale quod est positum in Silana, casale quod vocatur..... sylvia quae vocatur Sigubara, et Lenciscum. Duo casalia in Circeyo, fundum quod vocatur Pensum, casale quod vocatur Are, fundum qui vocatur Belazam, Propesianum, pratum vineatum iuxta Balneum, et cannetum cum dracinia, usque in porta Sancti Laurentii, fundum Casaricum, vinea posita in Cepollato, vineam sitam in porta Albini, coloniam

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae suscipit.

Eique bona omnia confirmat.

quae vocatur Pasanianum, casale quod vocatur Frusilianum, sive Flixum, cum aqua de Ponte Mannati usque in locum, casale quod vocatur Iubelle in territorio Fundano, coloniam quae vocatur Agre, coloniam quae vocatur Villa Magna, coloniam quae vocatur Papiniana, coloniam quae vocatur Opasera, fundum Flamminianum, coloniam quae posita est in Anculiano, coloniam iuxta Sanctum Stephanum, coloniam in Fossa Nova territorio Priverni, casale quod positum est in Ciliaria, sex uncias de casale sito in Antico, coloniam quae posita est in Anculiano, cum ecclesia Beati Crescentiani Christi martyris, in Setia piscariam quae vocatur Altura, piscariam quae posita est in Massa Flaviana, piscariam quae vocatur ad Duas Faeces, piscariam quae vocatur Arulier, piscariam in integro quae vocatur Bitectula, piscariam quae vocatur Lenciscum, piscariam quae vocatur Suare, piscariam quae vocatur Struntula, septem uncias piscariae in Ponte Militum, item piscariae quae vocatur Sanguiniana uncias quatuor, sex uncias de piscaria quae vocatur Passinum cum omnibus ad eas pertinentibus, et piscariam quae vocatur Carsum. Praeterea ecclesiam Sancti Andreae, et omnes possessiones Rutelli, cum aquis et omnibus pertinentiis et adiacentiis suis, tibi, et Ecclesiae tuae auctoritate apostolica confirmamus, de quibus cum coram felicitis recordationis Alexandro Papa praedecessore nostro inter Privernum, et bonae memoriae Hugonem quondam Terracinensem episcopum quaestio mota fuisset, visis et cognitis publicis et antiquis Ecclesiae instrumentis, idem praedecessor noster praefatas possessiones episcopo memorato, et Ecclesiae adiudicavit, fecitque tam eum, quam Ecclesiam in corporalem possessionem induci, sicut in eius privilegio exinde confecto manifestius continetur. Sane si quae possessiones aliae cultae, vel incultae, molendina, tenimenta, atque piscariae quae quondam forte particulariter tuae

Bull. Rom. Vol. III.

30

Ecclesiae fuerunt, sive per temporum intervalla ad eandem Ecclesiam iure legitimo pervenerunt, aut iustis modis in antea Domino largiente pervenerint, eas tibi et eidem Ecclesiae manere decernimus futuris temporibus illibatas. Praeterea praedictorum praedecessorum nostrorum vestigia subsequentes, Privernensem et Setinam Ecclesias eidem Terracineni Ecclesiae in perpetuum unitas manere decernimus cum omnibus iuribus earum, rebus ac pertinentiis, ecclesiis, monasteriis, praesidiis, rocchis atque castellis, quae sunt Sumnum, Roccha Sicca, Roccha Angurgae, Magentia, Aspianum, Treve, Sarminetum, Aquapuzza, Bassianum cum finibus et adiacentiis suis, cunctisque illarum Ecclesiarum facultatibus mobilibus et immobilibus, de sequentibus, ut quidquid de omnibus praedictarum Ecclesiarum seu monasteriorum rebus, vel de omnibus ad eas generaliter pertinentibus, canonice ordinare provideris, tam tuo, quam universi in praedicto Terracineni episcopatu tibi canonice successoris liberam habeatis in perpetuum modis omnibus facultatem. Decernimus ergo, etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus.

Cinthius tituli S. Laurentii in Lucina S. R. E. presbyter cardinalis.

Leo tit. S. Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis.

Petrus S. Pudentianae tituli Pastoris presbyter cardinalis.

Robertus tituli S. Stephani in Monte Coelio presbyter cardinalis.

Stephanus basilicae Duodecim Apostolorum presb. card.

Gregorius tit. S. Anastasiae presbyter cardinalis.

Petrus tituli S. Laurentii in Damaso presbyter cardinalis.

Thomas tituli Sanctae Balbinae presbyter cardinalis.

Unionem quoque Ecclesiarum Privernat. et Setinae.

Honorii PP.

et S. R. E. card. cardinalium subscriptiones.

Robertus tit. Ss. Iohannis et Pauli presbyter cardinalis.

Nicolaus Tusculanensis episcopus.

Guido Praenestinus episcopus.

Hugo Ostiensis et Velitrensis episcopus.

Pelagius Albanensis episcopus.

Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis.

Octavianus Ss. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Gregorius Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Raynerius S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis.

Romanus diaconus cardinalis.

Stephanus Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Alebrandinus S. Eustachii diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Raynerii prioris Sancti Fridiani Lucani, S. R. E. vice-cancellarii, 16 kalendas februarii, indictione quinta, incarnationis dominicae anno 1217, pontificatus vero domini Honorii anno primo.

Dat. die, annoque eodem.

V.

Indictio cruciatae pro subsidio Terrae Sanctae in partibus Lombardiae et Tusciae cum indulgentiarum largitione (1).

SUMMARIUM

Admonitio ex materia ipsa desumpta. — Proficiscentibus indulgentia largitur. — Pacem generalem per quadriennium indicit. — Legatum mittit. — Obedientia ei praestanda.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, et aliis Ecclesiarum praelatis, potestatibus, consultibus, et universis fidelibus per Lombardiam et Tusciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Ex Regest. Vatic.

Tempus acceptabile instat, et dies salutaris advenit, ut hi, qui aere peccatorum se diabolo vendiderunt, tamquam in novi iubilaei iubilo amissam recuperent libertatem, et per novae redemptionis remedium animas redimant fraude diabolica captivatas; exurgat ergo nunc qui dormit, et ab operibus excitetur, ut illuminet sibi Christus, et currat quilibet in splendore fulgoris armorum Domini accinctus ad ipsius prelium preliandum, qui coronam legitime certantibus repromittit, et quia non est in homine, ut Domino possit retribuere, qui pro nobis formam servi accipiens, in mortem tradidit semetipsum, saltem pro eo, retributionis aequitate pensata, paratus sit bibere calicem passionis; ignominia est namque populo christiano, quod Rex ille regum, qui creavit omnia, et ea quae coeli ambitu continentur, a propria sede depulsus pro nostris facinoribus, amisit terram, quae funiculus est haereditatis suae, quam non auro et argento, sed suo pretioso Sanguine comparavit: confusio est etiam universis, qui sub Christo principe gloriantur, quod princeps noster amisit terreni gloriam regni sui, et terram nativitatis, in qua corporaliter visus est cum hominibus conversando, ac filii ancillae, qui non sunt haeredes cum filio liberae, illam detinent miserabiliter occupatam: sed ubi est indignatio Moysis cum dixit: Qui Domini est accingatur mecum, et ponat quilibet gladium supra femur suum contra gentes idolatras, et populum murmurantem: ubi est Finees, qui Iudaeum et Madianitam coeuntes pugione transfixit; ubi est magnanimitas Mathathiae, qui videns sancta Domini prophanari, prosilivit, ut legem et patrias observantias tueretur? Accingantur ergo fideles, et sint filii potentes, tempus est enim, ut faciant vindictam in nationibus, in gentibus scilicet detinentibus et contaminantibus Terram Sanctam, in his, qui stultam faciunt gloriam Crucis Christi, et exprobrant ignominiam Dominicae Passionis.

Admonitio ex materia ipsa desumpta.

Properare igitur necesse est ad tantae felicitatis bravium, et tollat fidelis quilibet crucem suam, et sequatur vexillum gloriae summi Regis, nec excuset se aliquis a servitio Iesu Christi, qui vult regnare, cum ipso quin potius abneget semetipsum, et exeat de terra et cognatione sua, in manu illius dimittens omnia, qui contulit universa. Caeterum, nos iuxta statutum sacri concilii generalis, personas et bona eorum qui Crucis sunt caractere insigniti recipientes sub protectione Sedis Apostolicae speciali, omnibus, qui laborem istum in propriis personis subierint et expensis, plenam suorum peccaminum de quibus fuerint veraciter corde contriti et ore confessi veniam indulgemus, et in retributione iustorum salutis aeternae pollicemur augmentum; eis autem, qui non in propriis personis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis iuxta facultatem et qualitatem suam viros idoneos destinarint, et illis similiter, qui licet in alienis expensis in personis propriis tamen accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum; huius quoque remissionis volumus et concedimus esse participes iuxta quantitatem subsidii et devotionis affectum omnes, qui ad subventionem ipsius Terrae de bonis suis congrue ministrabunt, aut circa praedicta consilium et auxilium impenderit opportunum. Et cum pernecessarium credimus negotio Terrae Sanctae, ut principes et populus christianus pacis gaudeant unitate adeo, quod statutum est sancta et universali synodo suadenti, ut saltem per quadriennium in toto orbe christiano pax generaliter observetur, ita quod per Ecclesiarum praelatos discordantes reducantur ad plenam pacem aut firmam treguam inviolabiliter observandam, et qui acquiescere forte contempserint per excommunicationem in personas, et interdictum in terras arctissime compellatur. Nos qui ad liberationem Terrae illius ardenti desiderio aspiramus ac pacem diligimus, et eam inquirimus

Proficiscentibus indulgentias largitur.

Pacem generalem per quadriennium indicit.

puro corde tam pro exhortatione verbi Crucis, quam pro pacis seu treguarum foedere propagando, et pro aliis quae limam correctionis exposcunt, mittimus ad vos venerabilem fratrem nostrum Ugolinum Ostien. episcopum virum utique secundum cor nostrum Deo et hominibus acceptum, potentem in opere et sermone, praecipuum Ecclesiae Dei membrum, quem inter alios fratres nostros speciali praerogativa diligimus charitatis, commisso ei plene legationis officio, ut evellat et destruat, aedificet et plantet, et inserat quae in agro Domini viderit inserenda. Universitatem itaque vestram monemus et exhortamur attente per apostolica scripta praecipiendo mandantes, quatenus ipsum, immo nos in ipso recipientes, hilariter et benigne monitis, statutis et mandatis ipsius humiliter intendatis. Nos enim sententiam quam in contumaces et rebelles duxerit proferendam faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

Datum Laterani, decimo kalend. februarii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23 ianuarii 1217, pontif. anno 1.

VI.

Approbatio regulae ordinis Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captivorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ordo hic ab Innocent. III approbatus. — Confirmatur quoque ab Honorio. — Regulae. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Iohanni ministro, et fratribus ordinis Sanctae Trinitatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Operante divinae dispositionis clementia in Sedis Apostolicae specula constituti, piis debemus affectibus suffragari, et eos cum a charitatis radice procedunt perducere ad effectum, praesertim ubi

(1) Ex Regest. Vatic.

Legatum mittit.

Obedientia ei praestanda.

Exordium

quod quaeritur Iesu Christi est, et privatae communis utilitas antefertur. Sane cum bonae memoriae frater Ioannes minister vester ad felicitis recordationis Innocentii Papae praedecessoris nostri olim praesentiam accessisset, et propositum suum, quod ex inspiratione divina creditur processisse, dicto praedecessori nostro humiliter significare curasset, intentionem suam postulavit apostolico munimine confirmari. Idem praedecessor noster, ut desiderium praedicti ministri fundatum in Christo praeter quem poni non potest stabile fundamentum, plenius nosceret, ad bonae memoriae episcopum, et dilectum filium abbatem Sancti Victoris Parisien. cum suis eum duxit literis remittendum, ut per eos, utpote qui desiderium eius perfectius noverant, de intentione sua et intentionis fructu ac intentione ordinis, et vivendi modo instructus assensum suum sibi posset securius et efficacius impertiri. Quia igitur sicut dictus praedecessor noster ex eorum literis evidenter cognovit, Christi lucrum appetere videmini plusquam vestrum, nos volentes, ut apostolicum vobis adsit praesidium, ad exemplar eiusdem praedecessoris nostri regulam, iuxta quam vivere debeatis, cuius tenorem dicti episcopus et abbas suis eidem praedecessori nostro inclusum literis transmiserunt cum iis quae de dispositione ipsius, et petitione ministri praefati disposuit adiungenda, praesentium vobis et successoribus vestris auctoritate concedimus, et illibata perpetuo permanere sancimus, quorum tenorem, ut evidentius exprimat, inferius iussimus annotari. In nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Fratres domus ordinis Sanctae Trinitatis.

(Caetera legi possunt in constitutione Innocentii III, num. xvii, pag. 123).

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis

Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Dat. Laterani, quinto idus februarii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 9 februarii 1217, pontif. anno 1.

VII.

Coronatio imperatoris Constantinopolitan. et uxoris eius Romae in coenobio Sancti Laurentii extra muros (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Imperator Constantinopol. ab Honorio petit coronari. — Quare distulerit Honorius. — Tandem eum coronat. — De his patriarcham C. P. certiolem facit.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri patriarchae Constantinopolitano, salutem et apostolicam benedictionem.

Qui statuit terminos gentium secundum numerum angelorum, et utrorumque ministeria ordine miro dispensat, sicut chorus angelorum variis dignitatibus, quae propriis vocabulis teste Apostolo appellantur, mirabiliter insignivit, sic et Ecclesiam adhuc militantem in terris diversis tam spiritualium, quam temporalium distinxit titulis potestatum, penes unum videlicet Romanum Pontificem Christi vicarium, et apostolorum principis successorem omnium magisterio pro firmamento fidei remanente, ut pulchra fidelibus et infidelibus terribilis apparens, ut castrorum acies ordinata, procedat prospere, donec regina tandem a dextris summi Regis vestitu sedeat deaurato feliciter in perpetuum regnatura. Unde cum constet, quod omnis a Domino est potestas, qui solus potestatem habet in regno hominum, et quaecumque vult suscitatur super illud, nemo illi temere debet resistere, ne secundum Apostolum potestati divinae resistere videatur, quin potius tenetur quilibet in

(1) Ex Regest. Vatic.

operibus manum Domini exaltare, quae semper, iuxta Prophetam, misericordiam et iudicium esse constat. Sane factum est nuper a Domino, quod imperio Constantinopolitan. vacante, vocatus ad illud charissimus in Christo filius noster P..... Antissiodoren. comes ad Sedem Apostolicam cum nobili muliere Y... uxore sua ex insperato veniens nobis opportune impertite in omnimodaie humilitatis spiritu supplicavit multiplicatis intercessionibus plurimum non solum exorantium, sed et obtestantium in nomine Iesu Christi, ut dignemur ipsum in imperatorem, et uxorem suam in imperatricem de nostrae potestatis plenitudine coronare. Nos autem licet id pluries denegassemus eidem, ne quis posset quamvis de superfluo suspicari, quod id in Ecclesiae Constantinopolitan. praeiudicium faceremus, quia tamen timebatur a multis, ne si sic a nobis confusus abscederet, non solum sibi, sed universo imperio grave dispendium immineret. Condescendentes tandem ipsos sine tuo, vel alterius praeiudicio vel contemptu in ecclesia Beati Laurentii foris muros Urbis duximus solemniter coronandos, quod ad hoc divino nutu credimus esse actum, ut cum imperatores Constantinopolitani, qui fuerunt pro tempore, cornu superbiae contra Romanam Ecclesiam erigentes, dedignati fuerint recognoscere ipsam Matrem omnium Christianifidelium generalem, propter quod ab eis imperium est translatum, nec in Ecclesia generali vestigium appareat perfidiae praecedentis, isto tamquam devoto et humili filio a Summo Pontifice coronato, quin potius generatio et generatio laudent opera Domini, qui suscipiens mansuetos, usque ad terram humiliat peccatores. Cui igitur beneplacitis nostris te tamquam honorabile membrum capiti obsequi deceat humiliter et devote, fraternitatem tuam rogamus, et monemus attente, per apostolica scripta mandantes, quatenus quod per nos actum est, immo per ministerium nostrum Dominus voluit ope-

rari, gratanter acceptans, imperatorem praedictum ad solium suum cum nostrae gratiae plenitudine accedentem suscipias hilariter et benigne, paternum affectum et effectum erga ipsum omnimodis exhibendo, speramus, quod et ipse qui vir catholicus extitit nunc a Domino exaltatus, tanto Deum et Ecclesiam studebit humiliter revereri, quanto se recognosceret potiolem gratiam accepisse, et qui hactenus per magnanimitatis virtutem, et operum magnificentiam se dignum exhibuit imperii dignitate, proventus de virtute proficiet in virtutem ad honorem et gloriam Iesu Christi et totius populi christiani. Noveris autem, quod nos eidem iniunximus, quod tibi et Ecclesiae tuae de omnibus iuribus et consuetudinibus debeat plenarie respondere.

Datum Laterani secundo idus aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 12 aprilis 1217, pontif. anno 1.

VIII.

Infeudatio nonnullorum locorum ex donatione comitissae Mathildis provenientium favore Salinguerrae de Ferraria (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Infeudatio dd. locorum. — Census annuus S. A. solvendus. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Salinguerrae de Ferraria, salutem et apostolicam benedictionem.

Consuevit providentia Sedis Apostolicae manum libertatis extendere ad devotos, ut devotiores efficiat de devotis, et ad bonum devotionis alliciat indevotos. Ea propter, dilecte in Domino fili Salinguerra, nos de fratrum nostrorum consilio felicitis memoriae Innocentii praedecessoris nostri vestigiis inhaerentes, in feudum tibi concedimus illas terras de

(1) Ex Regest. Vatic.

Ordo hic ab Innocentio III. approbatus.

Confirmatur quoque ab Honorio.

Regulae

Clausulae

Imperator Constantinopol. ab Honorio petit coronari.

Quare distulerit Honorius.

Prooemium.

Tandem eum coronat.

De his patriarcham C. P. certiolem facit.

Exordium.

Infeudatio ad
Theoriam.

podere comitissae Mathildis, quas idem praedecessor noster tibi concessit in feudum per vexillum beati Petri te investiendo de illis, videlicet Medicinam, duas partes Argellatae cum proventibus suis, Carpenetam, Besinacum, Mandriam, Bibianellum, Castrum Arianum, Foldundum, Muzole, Bundenum Arduini, Pigugnagiam, cum universis curiis et pertinentiis, iuribus et honoribus omnium praedictorum castrorum et locorum, salvo iure per omnia, quod habet monasterium Sancti Benedicti de Laron in Pigugnaga, Carpum et Mombarazon cum plebanatu Sanctae Mariae, salva tamen dispositione nostra circa ipsum Carpum et Mombarazon. Insuper cuncta iura et redditus, responsiones et iurisdictiones, honores, usus et albergarias quae sunt dicti poderis in feudum tibi concessi, et in his locis specialiter, sive pertinentiis, videlicet in Sablono, Cazolo, Fellegaria, Rioltorto, Dinazano, Casali Magno, Casali Zigonio, Tregasso, Preguano, Cavetano, Runcaliis, Planzo, Castro Canusiae, eiusque Curia, Fontana, Campogaliano, Sancto Martino de Rio Sustiliolo, Pradis, Corregia, Fossa Canulis, Miliarnia, Gurgacellis Fossulis, Budriono, Soleria, et in toto eo quod est eiusdem poderis, quod detinebatur a te, quando illud Sedi Apostolicae resignasti in episcopatibus Bononiensi, Mutinensi, Regiensi, pariter et Parmensi. Tu vero pro feudo ipso nobis et Ecclesiae Romanae quadraginta marchas argenti in festo Omnium Sanctorum nomine census annuatim exolves. Serviturus nihilominus in Lombardia et Romania cum centum militibus in valle Spoletana vel Marchia cum quinquaginta. Ab urbe autem, et infra versus Maritimam per Campaniam et totum regnum Siciliae cum viginti per mensem integrum singulis annis quandocumque fueris requisitus, tempore veniendi et recedendi minime computato, ac deinde quantum Ecclesiae Romanae placuerit in eiusdem tamen expensis. Decernimus

Census annuus
S. A. solvendus

ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani per manum Raynerii Sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellarii quinto decimo kalendas maii, indictione quinta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno primo.

Dat. die 17 aprilis 1217, pontif. anno 1.

IX.

Confirmatio privilegiorum Ecclesiae Ianuensis, eiusque civitati medietatis insulae Corsicae concessio sub annuo censu unius librae auri (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Ianuenses de Rom. Eccles. optime meriti. — Archiepiscopalis dignitas eis confirmatur. — Eccles. Corsicanae eis subiectae. — Archiepisc. legatio transmarina committitur: — Eidem dat monast. in insula Gallinaria. — Nonnulla ei concedit privilegia: — Civitati vero medietatem insulae Corsicae: — Pallium autem archiepiscopo. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Octoni Ianuensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Superna et ineffabilis providentia Maiestatis sacrosanctam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem instituit et magistram, ut praelata caeteris merita respiceret singulorum, et ad similitudinem aeterni et iusti Iudicis unicuique pro meritorum qualitatibus responderet. Unde et eadem sancta Ecclesia eos, quos fide-

(1) Ex Regest. Vatic.

Clausulae.

Ianuenses de
Rom. Eccles.
optime meriti.

Archiepiscopalis
dignitas eis
confirmatur.

Ecclesiae Cor-
sicanae eis sub-
iectae.

Proemium

les filios reperit, clementiori tractare gratia consuevit, et quos ferventiores circa suum obsequium intuetur, multiplici praerogativa honoris est solita sublimare. Nos igitur qui in Sede Apostolica beato Petro apostolorum principi licet non suffragantibus meritis ex divina dispositione successimus, reverentiam, devotionem et sedulitatem obsequii, quam Ianuensis Ecclesia, et tota civitas Ecclesiae Romanae tempore necessitatis exhibuit, diligenter attendentes, considerantes etiam quanta nobis et successoribus nostris incrementa et commoda per Ianuensem civitatem poterunt provenire, et antecessoris nostri felicitis memoriae Innocentii Papae vestigiis inhaerentes, qui Ianuensem Ecclesiam archiepiscopalis dignitatis excellentia sublimavit ad honorem, exaltationem, et gloriam praefatae civitatis, quae beato Petro et Sanctae Romanae Ecclesiae fidelissima, et ad serviendum ei, sicut dictum est, promptissima perseverat, et de caetero idem se facturam propensius pollicetur, ad exemplar tam ipsius Innocentii, quam felicitis recordationis Alexandri, Clementis, Coelestini, et Innocentii praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum eandem dignitatem tibi et successoribus tuis communi fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Quod enim iam dicti antecessores nostri Innocentius, Alexander, Clemens, Coelestinus et Innocentius Ianuensem civitatem insignem reddiderunt gratia ampliori nos ratum habentes, et auctoritate apostolica roborantes, tres episcopatus in Corsica, Maranen. videlicet, Nebolen. et tertium, cuius sedem memoratus Innocentius ecclesiam Sancti Petri de Atho constituit, et cui unam plebem de Maranna, et aliam de Aleria concessit, Bobiensem quoque episcopatum, et illum de Brugniate cum ecclesiis suis, quas circa et in castellis suis habet, quem idem antecessor noster de novo constituit, tibi tuisque successoribus, sicut et ipse antecessor noster fe-

cisse dignoscitur, metropolitico iure subiectus. Verumtamen episcopatum Ianuensem, et te videlicet, ac posteros tuos ab omni emancipatos subiectione in manu propria libere retinemus, statuentes ut Ianuensis archiepiscopus a suffraganeis suis episcopus consecratur, pallium, pontificalis scilicet officii plenitudinem a Sede Apostolica recepturus. Praeterea illam sincerissimam devotionem tam tuam, quam civitatis tuae multimoda obsequiorum servitia, quae Romanae Ecclesiae fideliter ac liberaliter impendistis, in memoria retinentes, ut Ianuensis clerus et populus ad servitium et honorem Ecclesiae tanto ferventius accendatur, quanto Ecclesiam et civitatem Ianuensem a Sede Apostolica cognoverit amplius honorari, communicato fratrum consilio, ad exemplar iam dictorum Alexandri, Clementis, Coelestini et Innocentii praedecessorum nostrorum legationem transmarinam tibi tuisque successoribus in perpetuum duximus concedendam, ita quidem ut singulis octenniis cum episcopo vel cardinali Romanae Ecclesiae illuc accedere debeatis a catholicis successoribus nostris eandem auctoritatis et potestatis plenitudinem recepturi, quam episcopus vel cardinalis habuerit, qui a nobis vel successoribus nostris illuc de corpore Ecclesiae fuerit destinatus. Monasterium quoque quod in insula Gallinaria situm est, ad ius sanctae Romanae Ecclesiae specialiter pertinens, et ecclesias in castro et suburbio Portus Veneris a iurisdictione Lunen. episcopi eximentes, tibi et his qui post te successerint in perpetuum apostolica auctoritate concedimus, et praesenti privilegio confirmamus. Albinganensem insuper episcopatum tibi et successoribus tuis ad exemplar iam dictorum antecessorum nostrorum Alexandri, Clementis, Coelestini et Innocentii concedimus nihilominus, et confirmamus. Denique ut Ianuensis civitas, quae coelestis Numinis adiuta favore, de inimicis Crucis Christi triumphum fre-

Archiepisc. to-
gato transma-
rina committi-
tur.

Eidem dat mo-
nast. in insula
Gallinaria

Nonnulla
concedit privi-
legia.

Civitati vero
medietatem in-
sulae Corsicae
dedit.

Pallium autem
archiepiscopo.

Clausula

quenter et victoriam reportavit, et plurimas eorum urbes mira quadam et invincibili potentia subiogavit, ampliori honoretur fastigio dignitatis, equo albo cum naevo albo in processionibus uti, et Crucem, vexillum videlicet dominicum per subiectam vobis provinciam portandi, sicut praenominati antecessores nostri concessisse noscuntur, tibi tuisque successoribus licentiam damus, et liberam vobis concedimus facultatem. Ad haec Ianuensi civitati medietatem insulae Corsicae ad exemplar eorumdem praedecessorum nostrorum concedimus, ita scilicet ut nobis nostrisque successoribus Ianuen. populus cum exinde fuerit requisitus, fidelitatem iuret, et pro pensione unam libram auri singulis annis nobis et successoribus nostris exolvat, salvis nimirum feudis tam vestris, quam Pisanorum, sicut a decem annis et supra obtinuisse noscuntur: pallio vero infra Ecclesiam perfruaris his diebus, in Coena Domini, Pascha, Ascensione Domini, Pentecoste, in festivitate apostolorum Petri et Pauli, et Sancti Iohannis Baptistae, Sancti Laurentii, tribus festivitatibus Beatae Mariae, in solemnitate omnium Sanctorum, Sancti Siri, et beati confessoris Nicolai, Natale Domini, Epiphania, et in anniversario tuae consecrationis die; in consecrationibus quoque episcoporum, basilicarum, et ordinationibus clericorum. Abbatiam quoque de Tiro ad meliorationem, salva sanctae Romanae Ecclesiae proprietate ac censu, sicut praedicti antecessores nostri Innocentius, Alexander, Clemens, Coelestinus et Innocentius fecisse noscuntur, tibi, frater archiepiscopo, tuisque successoribus duximus committendam. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate

cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem sua iura servantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Laterani per manum Raynerii sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellarii, octavo kalendas maii, indictione sexta, incarnationis dominicae anno millesimo ducesimo decimoseptimo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno primo.

Dat. die 24 aprilis 1217, pontif. anno 1.

X.

Dissolutio unionis de Domo Sancti Spiritus in Saxia de Urbe hospitali Montispessulan. factae cum nonnullarum gratiarum praefatae Domui confirmatione (1).

SUMMARIUM

Hospitalitatis encomium. — Hospitale S. Spiritus in Saxia recipit sub protectione S. A. — De numero clericorum ibidem servientium: — Eorumque officio. — Dissolvit ab eo hospitale Montispessulan. — Magistrum soli Romano Pontifici subiectum declarat. — Fratribus in loca interdicto subiecta venientibus pulsandi campanas dat facultatem: aliaque concedit privilegia. — De fratribus amovendis. — Decret. immunitatum. — Rom. Pontifices adhortatur, ut ei praesto sint. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cinthio magistro hospitalis Sanctae Mariae in Saxia de Urbe, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter opera pietatis, quae secundum Apostolum promissionem habent vitae,

(1) Ex Regest. Vatic.

Hospitalitatis
encomium

quae nunc est pariter et futurae, hospitalitatem nobis specialiter et frequenter divina Scriptura commendat, utpote quae illa omnia comprehendit, propter quae Dominus in ultimae discussionis examine remuneraturum se bonos, et malos asserit puniturum. Haec enim pascit esurientes, sitientes potat, colligit hospites, nudos vestit, et non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitatem assumens, infirmantium curam agit, in carcere positus subvenit, et quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctis. Per hanc quidem Angelis receptis hospitio placuerunt, cum Abraham et Loth hospitalitati vacantes Angelos meruerunt hospitari, per quos Abraham iam senex futurae sobolis promissionem accepit, et Loth fuit de incendio Sodomae liberatus. Duo quoque discipuli, qui Iesum hospitio caeperunt, quem in expositione Scripturae non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum, quae congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in coelestia, et transitoria in aeterna felici commercio commutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in coelis, ubi nec aerugo, nec tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur, et facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui cum defecerimus, in aeterna tabernacula nos admittant. Haec igitur attendentes, hospitale vestrum, quod non solum pro nostra, sed praedecessorum ac successorum et fratrum nostrorum episcoporum, presbyterorum atque diaconorum Romanae Ecclesiae cardinalium tam vivorum, quam etiam defunctorum salute apud Sanctam Mariam in Saxia, locum utique satis idoneum ad hospitalitatis officium exercendum eleemosynis Ecclesiae Romanae solemniter est constructum, in quo recipiuntur et reficiuntur pauperes et infirmi, et exhibentur alia opera pietatis, ad exemplar felicitis recordationis

Bull. Rom. Vol. III.

41

Innocentii Papae praedecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut regularis ordo qui secundum Deum, et institutionem fratrum hospitalis Sancti Spiritus ibidem institutus esse dignoscitur, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Hoc tamen adiecto, ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint clerici regulam eiusdem hospitalis professi, qui pro nobis et praedecessoribus ac successoribus, et fratribus nostris vivis pariter ac defunctis specialiter obsecrantes, omnia spiritualia liberaliter amministrent, et super his nullius nisi Romani Pontificis correctioni subiaceant, ad quem quoties expedierit, monitione praemissa, charitativa fiat a fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse cognita veritate decernat quod suo prudenti consilio duxerit providendum. Ipsi autem victu et vestitu contenti, quem eis secundum eandem regulam praecipimus exhiberi, divinis vacent officiis, et intendant ecclesiasticis sacramentis, ita quod de aliis hospitalis negotiis praeter concessionem magistri se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuae, fili magister, et successorum tuorum, vel eorum, qui per te, vel per eos ad haec fuerint deputati, sine contradictione ac murmuratione relinquunt. Caeterum cum unionem eiusdem hospitalis, et Sancti Spiritus in Montepessulan. vobis et hospitali vestro in spiritualibus et temporalibus perniciosam cognovimus et damnosam, ipsam de fratrum nostrorum consilio providimus dissolvendam. Statuentes ut nec istud illi, nec illud isti in aliquo teneatur, nec vobis et illis aliquid sit commune, non obstante privilegio dicti praedecessoris nostri, vel nostro, si quod super unione ipsa apparuerit impetratum. Caeterum cum ecclesia Sanctae Mariae in Saxia, et hospitali constructum ibidem ad nos nullo pertineat mediante, salvo quod clerici eius-

De numero clericorum ibidem servientium:

Eorumque officio.

Dissolvit ab eo hospitale Montispessulan.

Magistrum soli Romano Pontifici subiectum declarat.

dem Ecclesiae debent ex nostro mandato basilicae Principis Apostolorum in scrutinio, baptismo, et letania, ne disparis conditionis praefertur homo eidem, et servus, qui alii domino stet, aut cadat, praeponatur hospitali praedicto, quod nostrae tantum est iurisdictioni subiectum; personam tuam, fili magister, et successorum tuorum a quorumlibet praelatorum eximimus potestate, ut nullus in te vel eos interdicti, vel excommunicationis sententiam sine mandato Apostolicae Sedis audeat promulgare, quam si aliter prolata fuerit, decernimus non tenere. Si qui vero fratrum vestrorum, qui destinati fuerint ad eleemosynas colligendas, in quamlibet civitatem, castellum, vel villam advenerint, si forte locus ille a divinis fuerit officiis interdictus, pro omnipotentis Dei reverentia in eorum adventu incundo semel in anno pulsatis campanis aperiantur ecclesiae, ut super eleemosynis acquirendis verbum exhortationis ad populum in ecclesia proponatur. Decernimus insuper ut receptores fraternitatum, sive collectarum vestrarum, salvo iure dominorum suorum, in beati Petri et nostra protectione consistant, et pace in terris quibus fuerint potiantur. Simili etiam modo sancimus, ut quicumque in vestra fuerit fraternitate receptus, si forsan parochialis Ecclesia, cuius ipse parochianus extiterit, a divinis fuerit officiis interdicta, eumque mori contigerit, ipsi sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus vel nominatum fuerit interdictus. Decimas autem de terris et vineis, quas ad opus infirmorum et pauperum propriis manibus aut sumptibus colitis de terris habitis ante concilium generale, sive de nutrimenti animalium, seu de fructibus hortorum vestrorum nullus exigere vel extorquere praesumat. Liceat autem vobis in domibus vestris, quas in praesentiarum habetis, vel in futurum eritis habituri ad opus vestrum et familiae vestrae, necnon infirmorum et pauperum ibidem

manentium, oratorium et cimiterium sine impedimento cuiuslibet contradictionis habere. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a dioecesanis suscipietis episcopis siquidem catholici fuerint, et communionem sacrosanctae Romanae Sedis habuerint, et ea vobis sine pravitate aliqua voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat in Ecclesiis vestris, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Liceat quoque vobis liberas et absolutas personas e saeculo fugientes ad conversionem recipere, et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in locis vestris professionem fas sit absque magistri sui licentia inde discedere nisi arctioris religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus penitus audeat retinere. Si qui vero fratrum vestrorum post factam professionem turbatores religionis vestrae, vel inutiles fuerint fortassis inventi, liceat tibi, fili magister, et successoribus tuis eos cum assensu et consilio sanioris partis capituli amovere, ipsisque dare licentiam ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere valeant transeundi, et loco eorum alios subrogandi, qui unius anni spatio in vestra societate probentur, quo peracto, si mores eorum exegerint, et ipsi utiles fuerint ad servitium hospitalis inventi, professionem faciant regularem. Ad haec districtius inhibemus ne a te, fili magister, vel successoribus tuis, et fratribus hospitalis eiusdem exigat ulla ecclesiastica saecularisve persona fidelitates, homagia, iuramenta, vel securitates reliquas, quae

De fratribus amovendis.

a laicis frequentantur. Postremo decimas, quas consilio et assensu episcoporum a clericis vel laicis potueritis obtinere, illasque quas consentientibus dioecesanis episcopis et clericis ad quos pertinent, acquiretis, auctoritate vobis apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat praedictum locum temere perturbare, vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. De caetero successores nostros obsecramus, et obtestamur in Christo Iesu, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, ut locum vestrum cum personis et rebus ad hospitalitatis officium deputatis tamquam speciales patroni specialiter foveant et defendant, cum etsi caeteris piis locis teneantur ex apostolicae servitutis officio providere: huic tamen hospitali quod de bonis Ecclesiae Romanae fundatum est et dotatum, et tam nostris, quam successorum nostrorum diebus credimus ampliandum, curam debent impendere specialem. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Dat. Laterani per manum Raynerii

sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellarii, tertio idus maii, indictione quinta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno primo.

Dat. die 13 maii 1217, pontif. anno 1.

XI.

Exhortatio ad omnes Galliarum praelatos, ut pro anniversariis adimplendis in cathedralibus et conventualibus Ecclesiis diebus festis et aliis, alia missa decantanda praetermitti non debeat (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae decreti huius. — Mandat Galliae praelatis ut pro anniversariis adimplendis alias missas decantandas non praetermittant.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, et episcopis et universis aliis Ecclesiarum praelatis, et clericis per Franciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum creatura non habeat quid pro meritis respondeat Creatori, qui ut eam de corruptionis eriperet servitute, ac in libertatem filiorum vocaret, servi formam suscipiens tradidit semetipsum, nec desint ei naturalia et gratuita beneficia elargiri; non est, unde quis se debeat ab obsequiis excusare divinis, praesertim ad quae pro certis stipendiis, quae recepit, se professione facta specialiter obligavit, quaeve fideliter exequendo, quamvis solvat debitum, salutis propriae profectum prosequitur incomparabile sibi exinde meritum comparando. Nam etsi dives in omnibus Dominus non nisi pro nobis egeat bonis nostris; beneplacitum tamen est ei, ut creatura se totam impendat in laudibus Creatoris, quia de perceptis beneficiis gratias exhibens, po-

(1) Ex Regest. Vatic.

Fratribus in loca interdicta subiecta venientibus pulsandi campanas dit facultatem: aliaque concedit privilegia.

Decret. Immunitatum.

Rom. Pontifices abortatur, ut ei praesto sint

Clausulae

Exordium.

tiora beneficia sumere mereatur: secus agentibus reputatis ingratis, quorum spes tanquam lanugo tabescit, et quasi spuma gracilis, quae degitur a procella (1). Caeterum licet omnes omnino cuiuscumque conditionis aetatis vel sexus teneantur nomen Domini collaudare, clerici tamen ad id ita specialiter sunt ascripti, quod non solum suas, sed etiam populi vices in hoc exequi quasi stipendiario iure tenentur, utpote qui, facti funiculus hereditatis Domini, ecclesiastica beneficia, quae Christus in suo Sanguine acquisivit, propter hoc praecipue assequuntur, assequuntur maiora, si iniunctum sibi ministerium exequi student fideliter et devote, non subducentes se a divinis obsequiis, ut remissi, cum maledictus sit homo, qui opus Domini fecerit negligenter. Sane accepimus, sed minime acceptamus, quod in partibus vestris, multiplicatis anniversariis defunctorum, ex quibus ea celebrantibus commodum obvenit temporale, quidam in cathedralibus et conventualibus ecclesiis praetextu missae semel in die pro anniversario celebratae sacra missarum solemnitas quae ratione diei vel festi solent solemnius celebrari, culpabili negligentia praetermittant, quasi non sint obligati Domino ad utrumque, ne inde his sibi praerudicium generetur, vel Dominus forte pro tantis obsequiis non sufficeret eis aequa vicissitudine respondere. Certe verendum est, ne qui tam nequam negligentia laborare noscuntur in obstinatam malitiam prolabentes, et si non voce, quod est gravius, facto dicant: Quis est Dominus, ut serviamus ei? tamquam testa contra figulum cogitet, et contra levantem eam virgula elevetur. Cum igitur Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tamquam lucerna super candelabrum posita luceat aliis per exemplum, qui videntes opera eius bona glorificant Patrem coelestem; ne, quod absit, tantae negligentiae tenebris obumbretur, et alias consequenter obumbret; universitatem

vestram rogandam duximus, et monendam per apostolica vobis scripta firmiter praecipiendo mandantes, quatenus universi et singuli proinde attendentes quod servire Deo regnare est; nullum in vos torporem negligentiae, sicut hactenus, obrepere permittatis, quo minus, et pro anniversariis defunctorum, et pro festo, vel feria secundum temporum congruentiam, missarum solemnitas conventualiter celebretis, et faciatis conventualiter celebrari, ut sic quodammodo sine intermissione orantes, ab eo mereamini exaudiri, qui adest omnibus in veritate invocantibus nomen suum.

Datum Anagninae quarto nonas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 4 iulii 1217, pontif. anno 1.

XII.

Infeudatio Marchiae Anconitanae Azzoni VII, marchioni Estensi, sub annuo censu centum librarum Provinien. monetae Apostolicae Sedi persolvendo (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Infeudatio Marchiae Anconitanae Azzoni VII. — Conditiones, seu pacta. — Firmitas concessionis. — Honorii PP. — et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Azzoni Anconitano, et Estensi marchioni, salutem et apostolicam benedictionem.

Sinceritas devotionis, et fidei, quam ad nos, et Romanam Ecclesiam clarae memoriae Azzo marchio pater tuus probatus est habere, promeruit, ut ad tuum commodum et honorem efficaciter intendamus, cum per illius discretionis prudentiam, et strenuitatis virtutem eidem Ecclesiae commoda magna provenerint, et per tuae quoque probitatis industriam multa sperentur auctore Domino proven-

(1) Edidit Muratorius, Antiquit. Estens., parte I, cap. XLII.

anniversariis adimplendis alias missae decantandas non praetermittant.

Infeudatio Marchiae Anconitanae Azzoni VII.

Conditiones, seu pacta

Firmitas concessionis

tura. Ut ergo te ad eius obsequium fortius astringamus, de communi fratrum nostrorum consilio Marchiam Anconitanam in rectum tibi feudum concedimus, in qua istae sunt civitates, cum comitatibus, seu dioecesibus suis, Ancona, Asculum, Humana, Firmum, Camerinum, Auximum, Hesis, Senogallia, Fanum, Pensaurum, Callis, et Forum Sempronii, quae omnia, sicut praedictum est, cum iurisdictione, districtu, honore et dominio, et aliis ad nos temporaliter pertinentibus, in rectum tibi feudum concedimus, sub annuo censu centum librarum Provinien. monetae Sedi Apostolicae persolvendo, ita quod quandoque ac ubicumque per totum ipsius Ecclesiae patrimonium a mari usque ad mare, et a Ridacofano usque ad Ceparanum requisitus fueris, nobis cum centum militibus sumptibus tuis uno integro mense per annum, tempore veniendi et recedendi minime computato... ipsamque Marchiam a Sede dumtaxat Apostolica recognosces, cuius iuris et proprietatis existit, et de illa contra omnem mortalem facies pacem et guerram ad mandatum ipsius. Nos ergo dilectum filium nobilem virum Othonem Ramberti procuratorem tuum ad hoc specialiter destinatum, pro te de Marchia ipsa solemniter investivimus per vexillum, ita quod tempore congruo ad nostram accedas praesentiam ligium nobis in manibus nostris facturus dominium, et fidelitatis iuramentum personaliter praestiturus. Ne igitur haec nostra concessio in dubium revocetur, sed debitam potius obtineat firmitatem, eam per praesentis privilegii paginam confirmamus, statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Nicolaus Tusculanus episcopus.

Ego Peregrinus Albanensis episcopus.

Ego C. . . Th. Portuensis, et S. Rufinae episc.

Ego Leo tituli Sanctae Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis.

Ego Petrus Sanctae Pudencianae tituli Pastoris presbyter cardinalis.

Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Coelio presbyter cardinalis.

Ego Stephanus basilicae Duodecim Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Gregorius tituli S. Anastasiae presb. card.

Ego Thomas tituli Sanctae Sabinae presb. card.

Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis.

Ego Octavianus Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Gregorius Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Ego Raynerius Sanctae Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego Romanus Sancti Angeli diaconus card.

Ego Stephanus Sancti Adriani diaconus card.

Ego Aldebrandinus S. Eustachii diaconus card.

Ego Aegidius Sanctorum Cosmae et Damiani diaconus cardinalis (1).

(1) Quamvis chronologici desiderentur characteres, ab ipso tamen infeudationis huiusmodi instrumento, ab eodem Muratorio relato, loc. cit., confectoque coram S. R. E. cardinalibus, in cuius fronte haec verba leguntur: Anno a Nativitate D. N. I. C. MCCXVII, eodem anno datum crediderim pontificium diploma ab Honorio PP. III, qui quadriennio post, anno scilicet 1221, Rectoribus et populis Anconitanae, et Humanatis civitatum, et Recanatensis, castelli Ficardi, Cinguli et Monticuli castrorum eiusdem Marchiae Anconitanarum literas dedit, ut Azzoni tamquam domino et vicario,

Caeterum de cretillibus

Mandat Galliae praefectis ut pro

(1) Legendum forsitan dispersatur.

ac nullis eius... de iustitiis suis sine difficultate responderent. Laudatum infeudationis instrumentum subiecto.

In nomine Domini. Amen.

Anno a nativitate Domini nostri Iesu Christi millesimo ducentesimo decimo-septimo, pontificatus domini Honorii PP. tertii primo, die decimotertio intrante, mense aprilis, indictione quinta, in praesentia et testimonio rogatorum testium infrascriptorum, coram cardinalibus scilicet dominis G. P. Albanensi, et C. Portuensi episcopis, necnon domino L. tituli Sanctae Crucis in Hierusalem, domino P. Sanctae Pudencianae, domino S. basilicae Duodecim Apostolorum, domino R. tit. Sancti Stephani in Coelio Monte, domino Th. tituli Sanctae Sabinae, et domino I. de Columna tituli S. Praxedis presbyteris cardinalibus, et domino G. Sancti Nicolai in Carcere, domino Sancti Theodori, domino S. Sancti Adriani, domino R. Sancti Angeli, domino Aldebrandino Sancti Eustachii, domino Aegidio Sanctorum Cosmae et Damiani diaconis cardinalibus, dominus Honorius Papa tertius de consensu et consilio fratrum suorum praedictorum cardinalium investivit per vexillum beati Petri Othonem Ramberti de tota Marchia Guarnerii nomine et vice marchionis Azzonis Estensis recipientem pro eo, procuratoris nomine, sicut investiti fuerunt pater et frater dicti Azzonis per Ecclesiam Romanam, cum omnibus rationibus et libertatibus, iuribus et honoribus eiusdem Marchiae, scilicet ad voluntatem dicti marchionis, et matris suae comitissae... de spiritualibus ab eadem Marchia perceptis debeat respondere domino Papae et Ecclesiae Romanae, de omnibus vero temporalibus fructibus debeat respondere dicto marchioni et matri suae, et quod dictam Marchiam tenebit et salvabit ad voluntatem dicti marchionis et matris suae pro Ecclesia Romana. Et cum dictus marchio ad maiorem accesserit aetatem.

quod ipse in propria persona debeat visitare Curiam Romanam, et iurare fidelitatem domino Papae et Ecclesiae Romanae pro dicta Marchia; et haec omnia attendere et observare dictus Oddo tacto libro corporaliter iuravit.

Testes rogati.

Dom. Willelmus marchio Montisfer-rati.
Dom. Salinguerra de Ferrara.
Dom. Iohannes Capotius Romanus.
Dom. Paganus de Saviola.
Dom. Suxinellus de Ferrara.
Dom. Ugolinus Sancti Iohannis.
Dom. presbyter de Placentia.
Dom. Guido Nisnelli de Regio.
Dom. Alizius de Regio.
Petrus Capotius Hostiarius domini Papae.
Petrus Nicolaus Sotio suo.
Zapulinus notarius de Ferrara.
Actum in Palatio Lateranensi in consistorio feliciter.
Ego Thomas, qui vocor Aizardus, domini Othonis imperatoris notarius, interfui, audivi et scripsi.

XIII.

Confirmatio iurium omnium, ac privilegiorum a Romanis Pontificibus Albanensi Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

De episcopis Pontifici collateralibus. — Iura Albanen. Ecclesiae confirmat. — Clausulae. — Honorii PP. — et S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Honorius episcopus aervus servorum Dei, venerabili fratri Pelagio Albanensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Etsi omnes unum corpus sumus in Christo, singulis autem alter alterius mem-

(1) Ex Regest. Nicolai IV edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I.

bra, quia tamen non omnia membra actum habent eundem, sed capiti suo alterius vicibus et variis officiis obsequuntur, iis tamquam principalibus honor est abundantior deferendus, quae capiti sunt ipsa corporis dispositione vicina, et interiorum mentis conceptum facilius et expeditius per exteriores actiones exponunt. Sane licet Sedes universos, quos episcopalis apex dignitatis extollit, in partem creditae sibi sollicitudinis evocavit, costamen, qui sibi collaterales existunt, suo specialius obsequio deputavit, quibus sua saepius secreta communicans cum ipsis interdum, et interdum per ipsos in spiritualibus et temporalibus exequitur vices suas.

Cum igitur Albanensis civitatis antistes magnum locum obtineat inter eos, et ex institutione praedecessorum nostrorum, et consuetudine approbata Romano Pontifici familiaris semper et collateralis existat, te qui ex vocatione divina civitatis ipsius cathedram conscendisti, specialius honorare proponimus, et in tuis te petitionibus exaudire. Ea propter, venerabilis frater in Christo, tuis precibus annuentes, ad exemplar felicitis recordationis Innocentii Papae praedecessoris nostri civitatem Albanensem cum burgo Thermis, monte qui dicitur Sol et Luna, palatio et omnibus appenditiis suis ad ius et proprietatem Sedis Apostolicae pertinentibus, immo etiam cum omni iure nostro tam in comitatu, castellania, et moneta, quam fidelitatibus et dominio, futuris bannis, placitis, plateatico, guerra, pace, hoste, cavaleada, glandatico, herbatico, ruspatico, pratis, vineis, nemoribus, terris cultis et incultis, et aliis manualibus nostris sive in terris, sive in aquis, et iure quod habemus in ecclesiis eiusdem civitatis pro charatis vini, et si quae alia ad regalia nostra pertinere noscantur, tibi et successoribus de fratrum nostrorum consilio concedimus, confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Albanensem Ecclesiam temere perturbare etc. Si qua igitur in futurum etc., usque praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Guido Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Cynthius Portuensis, et Sanctae Rufinae subscripsi.

Ego Petrus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Leo tituli Sanctae Crucis in Hierusalem presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Robertus tituli Sancti Stephani in Monte Coelio presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius tituli Sanctae Anastasiae presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Stephanus basilicae Duodecim Apostolorum presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Thomas tituli Sanctae Sabinae presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Guido Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Octavianus Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius S. Theodori diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Stephanus Sancti Adriani diaconus cardinalis subscripsi.

Ego Aldebrandinus Sancti Eustachii diaconus cardinalis subscripsi.

Datum Ferentini, per manum Raynerii sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarii, nono kalendas augusti, indictione quinta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimo-septimo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno secundo.

Dat. die 24 iulii 1217, pontif. anno II.

De episcopis Pontifici collateralibus.

Iura Albanen. Ecclesiae confirmat.

Clausulae.

Honorii PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones

XIV.

Publicatio processuum contra Fanenses ecclesiasticae libertatis perturbatores, ac episcopalis dignitatis invasores (1).

SUMMARIUM

Fanensium flagitia — Forosempronien. Ecclesiam excindunt: — Fanensis Ecclesiae ledunt libertatem. — Monitio ab episcopo potestati et populo facta, vana. — Nova scelera. — Episcopus civitatem interdicto subponit. — Potestas flagitia flagitiis addit. — Episcopi constantia. — Legatus ap. excommunicatos declarat Fanenses. — Sententiam confirmat Pontifex. — Episcopis mandat, ut hanc publicent sententiam.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis per Marchiam Anconitanam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Prophani Fanensium actus innunt, immo manifeste declarant illos esse timore ac amore divini nominis vacuos, et quod inviti ac dolentes dicimus reprobos circa fidem, cum in Ecclesias ac in ecclesiasticos viros saevitias illas exercent a quibus abstinet etiam feritas paganorum. Illi enim Loca Sancta cum peccatis exigentibus traduntur in manibus eorumdem, sine reverentia tenent, et forte rituum suorum polluant immunditiis, hi autem ea penitus dissipant, et evertunt, sicut ruinae Forosempronien. Ecclesiae protestantur. Cum vero expectarem, ut iidem Fanenses recurrentes ad proprias conscientias, et offensam Dei ac Sedis Apostolicae cogitantes saluti animarum suarum consulere, ut satisfaciendo de impietatis huiusmodi sacrilegio, et absolvi ab excommunicationis sententia, quam propter hoc sunt ligati, humiliter postulando; ipsi quasi contra Deum, et salutem propriam coniurarint, ecce manus impias converterunt in viscera Fanensis Ecclesiae Matris suae, primo Ecclesiae ipsius hominibus exactiones indebitas et

(1) Ex Regest. Vatic.

insolitas imponere molientes, et eandem Ecclesiam, quae illos in libertatem filiorum Dei, quantum in ipsa est, genuit, satagentes subiicere servituti. Cumque venerabilis frater noster Fanensis episcopus Albergettum potestatem et communitatem Fanensem rogaret ac moneret benigne, ut ab huiusmodi gravaminibus abstinerent, cum eiusdem Ecclesiae homines ab eorum collectis permansissent hactenus liberi et immunes, et ipse qui cruce signatus est gaudere deberet immunitatis privilegio cruce signatis indulto, monitionibus praedictis adiiciens, ut iuxta statuta generalis concilii revocarent sanctiones iniquas praesumptas contra ecclesiasticam libertatem; praefatus Albergettus obturans eius iustis et salubribus monitis aures suas, ac totos sensus suos exacuens in eiusdem episcopi iniuriam et gravamen, quemdam ipsius baiulum, qui pro eo quod in commissa sibi administratione se infideliter gesserat, ad dandum eidem quamdam pecuniae quantitatem semetipsum astrinxerat, datis fideiussoribus, et praestito iuramento novo potentiae genere, ab ipso iuramento absolvit, fideiussoribus datis ab eo nihilominus absolutis, ac deinde fecit per civitatem voce praeconis interdicti, ne quis ipsi episcopo vel eius familiae loqueretur, aut eis quidquam vendere attentaret, et sic coegit eundem cum tota familia sua viginti duobus diebus quasi obsessum in solis vivere leguminibus nullo audente coquere sibi panem aut aliquid ministrare, ipsisque non audentibus palatium egredi metu mortis. Fama igitur per partes vicinas huius impietatis saevitiam nunciante, venerabiles fratres nostri Anconitanus et Senogallien. episcopi, ac prior Fontis Avellanae, alique viri religiosi moti compassionis affectu, ad civitatem praedictam personaliter accesserunt, in quorum manus et arbitrium post longos tractatus concordiae idem episcopus praecise ponere noluit totam huiusmodi quaestionem, sed dictus Albergettus haec

Monitio ab episcopo potestati et populo facta vana.

Nova scelera.

et alia, quae praefati episcopi et religiosi rationabiliter proponebant prorsus audire contemnens, iterum praesente dicto Senogallien. episcopo fecit per civitatem praeconis voce clamari, ut nullus loqueretur iam dicto Fanen. episcopo, aut aliquid exerceat commercium cum eodem, et praesumptioni praesumptionem, ac furori furorem adiiciens, inhibuit sub poena banni, et vinculo iuramenti, ut nullus missam, praedicationem, vel officium aliquod audiret episcopo saepedicto praesente, ut sic ordine perturbato, ipsum episcopum excommunicasse quodammodo videretur. Videns ergo idem episcopus locum amplius dissimulationi non esse, cum dictus Albergettus de die in diem fieret insolentior, et gravaminibus gravamina cumlaret, in ipsum et iudicem, ac totam familiam eius excommunicationis, et in civitatem praedictam interdicti sententias promulgavit. Porro cum dilectus filius Andreas subdiaconus et cappellanus noster tunc in partibus illis officium legationis exercens, praefato episcopo, et quibusdam aliis convocatis, in ipsos Fanen. et eorum complices pro destructione praedictae Forosempronien. Ecclesiae excommunicationis, sententiam protulisset, saepedictus Albergettus per nuncios suos mandavit ipsi episcopo a praesentia dicti legati reverso, ut excommunicationis et interdicti sententias, quas in ipsum, et iudicem, ac familiam suam, et civitatem Fanen. protulerat, ac aliam quoque latam in mulierem quandam pro eo, quod quandam Ecclesiae suae domum contra iustitiam detinet violenter, sine conditione qualibet relaxaret, nec impediret, quo minus ipsius Ecclesiae homines impositam sibi collectam exolverent, et de statutis concilii toto tempore sui regiminis intentionem non faceret, vel in aliquem eius iurisdictioni subiectum excommunicationis sententiam promulgaret. Cumque idem episcopus nolens eius malitiae consentire, offerret eidem, quod super his omnibus in aliquos viros ec-

Episcopus civitatem interdicto subponit.

Potestas flagitiis addit.

clesiasticos compromitteret, et eorum arbitrium sine refragatione qualibet observaret, dictus Albergettus verbis iustitiam vel aequitatem sonantibus obturans aures et animum more, ac de malo in peius corruendo, demonstrans se super talentum plumbi cum iniquitate sedere, sacristiam Fanensis Ecclesiae, in qua erant corpora Sanctorum, indumenta, libri, et caetera ecclesiastica ornamenta, cum cappella, et quibusdam aliis rebus ipsius episcopi, ac Hostia (1) universa canonicae securibus frangi fecit, ac res ibidem inventas conscribi, et canonicos de ipsa canonica eiici, subtractis eisdem omnibus alimentis. Deinde ministri eiusdem in episcopale palatium irruentes, et cameram ipsius episcopi frangentes securibus, scrinia, in quibus privilegia et instrumenta episcopatus posita erant, penitus confregerunt, ac expulerunt cappellanum et omnes servientes ipsius episcopi de palatio, et solo inter Sathanae satellites remanente, quorum unus adhuc humanitatis aliquid retinens sibi dixit in aure, quod praefatus Albergettus eum mutilare firmiter proposuerat, si ea nocte in ipso palatio remaneret, unde idem episcopus de viro iniquitatis merito iniqua praesumens, statim fugit ad altare maioris Ecclesiae vestimentis et calceamentis omnibus, quod etiam dicere pudor est, spoliatus: ibique cum septem de ipsius loci canonicis et eorum familia permansit tribus diebus et noctibus sine pane, vino, aqua, et omnibus alimentis, valvis Ecclesiae confixis clavis ferreis de foris, ne ipsis pateret egressus, et custodibus deputatis circa ipsam Ecclesiam ne per fenestras panis, aut edulium aliud inferretur. Postremo idem episcopus in huiusmodi mortis angustia positus, facta protestatione coram ipso altari, et canonicis antedictis, ne praeiudicaret Ecclesiae quod tam certo mortis metu facere cogebatur, consensus, ut mortem effugeret, dicti Albergetti petitionibus supradictis. Praefatus

Episcopi corruunt.

(1) Legendum patimus ostia.

Legatus apostolicus excommunicatos declarat Fanenses.

Sententiam confirmat Pontifex.

tus vero legatus cum haec ad aures eius impietas pervenisset, ad Senogallensem civitatem festinus accedens, in ipsum potestatem, et totum consilium civitatis Fanensis solemniter promulgavit excommunicationis sententiam, salva ea quam pro facto praefatae Forosempronensis Ecclesiae tulerat in eosdem. Licet igitur poena severior tantis deberetur excessibus, nos tamen mitiori utentes, ad praesens praefati legati sententiam auctoritate apostolica roboramus, et civitatem praedictam districtissimo subiicimus interdicto. Adiacentes, ut praefatus Albergettus et complices eius, etiam finito sui regiminis tempore, nihilominus eadem sententia teneantur, nec ab ea possint absolvi, nisi personaliter propter hoc ad Sedem venerint Apostolicam, nisi forsitan in mortis articulo constituti; uxorem quoque, ac familiam eius sententiae subiicimus interdicti, auctoritate praesentium inhibentes, ut quandiu saepedictus Albergettus in aliqua civitate, castello, seu villa personaliter fuerit, nullus ibi divinum praesumat officium celebrare, et si quis ei alienius obligationis vinculo est astrictus non teneatur eidem sic ligato aliquatenus respondere. Ad haec sub poena excommunicationis districtissime inhibemus, ne aliqua civitas, castellum, seu villa saepedictum Albergettum ullo unquam tempore in rectorem, seu potestatem assumat, sententias si quas forte idem, vel aliquis auctoritate ipsius protulerit, quamdiu fuerit sic ligatus, decernentes irritas, et inanes, nullo unquam tempore valituras: sub poena etiam excommunicationis districtius inhibemus, ne quis cum Fanensibus antedictis, donec super praemissis eidem episcopo, et Fanensi Ecclesiae congrue satisfecerint, aliquod praesumat commercium exercere. Ideoque universitati vestrae per apostolica scripta in virtute obedientiae districte praecipiendo mandamus, quatenus singuli per civitates et dioeceses vestras singulis diebus dominicis et festivis per vos et

Episcopi mandant, ut hanc publicent sententiam.

subditos vestros haec solemniter publicantes, ea praecipiat, et faciatis, quantum in vobis fuerit, firmiter observari. Denuntietis etiam eisdem Fanensibus quod si diu in sua contumacia perduraverint, poterunt non immerito formidare ne civitatem ipsorum episcopali dignitate privemus, ut in quo deliquerunt iusto iudicio puniantur, et eorum insolentiam comprimamus potentia brachii saecularis.

Datum Ferentini, septimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 25 septembris 1217, pontif. anno 1.

XV.

Confirmatio privilegiorum et libertatum iudaeis concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Protectionem suam iudaeis spondet Honorius. — Eos non nisi volentes ad Baptismum admitti statuit. — Molestias eis inferri vetat. — Firmitas decreti huius.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis fidelibus christianis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut iudaeis non debet esse licentia in synagogis suis, ultra quam permisum est lege praesumere, ita in his, quae eis concessa sunt, nullum debent praedictum sustinere. Nos ergo, licet in sua magis velint duritia perdurare, quam prophetarum verba, et suarum Scripturarum arcana cognoscere, atque ad christianae fidei et salutis notitiam pervenire, quia tamen defensionem nostram et auxilium postulant, ex christianae pietatis mansuetudine praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Calixti, Eugenii, Alexandri, Clementis, Coelestini, et Innocentii Romanorum Pontificum vestigiis inhaerentes, ipsorum petitionem admittimus, eisque protectionis nostrae clypeum indulgemus. Statuimus etiam, ut nullus christianus invitos, vel nolen-

Exordium.

Protectionem suam iudaeis spondet Honorius.

(1) Ex Regest. Vatic.

XVI.

Exhortatio ad archiepiscopum Arborensem eiusque universos Ecclesiarum provinciae suae praelatos, ut orationibus et auxiliis opportunis pro Terrae Sanctae liberatione desudent (1).

SUMMARIUM

Adversus fidei hostes orationibus prius dimicandum. — Hungariae rex in Babiloniam penetrat. — Habita a Pontifice cum clero preces solemnes: — Eas fieri mandat omnibus Ecclesiis. — Crucesignati ut eo se conferant monendi. — Magistri Templariorum ad Honorium literae de statu Terrae Sanctae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Arborensem, et universis episcopis, ac omnibus Ecclesiarum praelatis tam exemptis, quam aliis per Arborensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Adversus hostes visibiles invisibilibus armis idest orationibus dimicare veteribus exemplis instruimur, quae nostris quoque temporibus innovata, quando exercituum Dominus infidelium multitudinem bello Hispanico tradidit in manus paucorum fidelium gloriam. Ecce autem tempus quo universi fideles ad haec debent arma concurrere: ecce tempus quo cinere debent aspergere caput suum; ecce tempus quo debent in coelum lacrymarum et orationum vocibus exclamare, ut ille qui non in multitudine dimicat, innovatis signis et mirabilibus immutatis, secundum omnipotentiam, suam multitudinem in paucitate devincat. Charissimi etenim filii nostri A... Hungariae rex illustris, et Austriae ac Moraviae ducis, viri utique dignitatis honore conspicui, sed non minus fidei devotione praecelari, cum nonnullis comitibus, baronibus, et alio comitatu suo, Dei munere ventis usi felicibus, lictora Hierosolymitanae provinciae feliciter attigerunt, qui attenden-

Adversus fidei hostes orationibus prius dimicandum.

Hungariae rex in Babiloniam penetrat.

Eos non nisi volentes ad Baptismum admitti statuit.

Molestias eis inferri vetat.

Firmitas decreti huius.

tes eos ad Baptismum per violentiam venire compellat, sed si eorum quilibet sponte ad christianos fidei causa confugerit, postquam voluntas eius fuerit patefacta, christianus absque aliqua efficiatur calumnia. Veram quippe christianitatis fidem habere non creditur, qui ad christianorum Baptisma non spontaneus, sed invitus cognoscitur pervenire. Nullus etiam christianus eorum personas sine iudicio potestatis terrae vulnerare, aut occidere, vel suas illis pecunias auferre praesumat, aut bonas, quas hactenus in ea, in qua habitant regione, habuerint consuetudines immutare. Praeterea in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos ullatenus non perturbet, neque aliquis ab eis coacta servitia exigat nisi ea, quae ipsi praeteritis facere temporibus consueverunt: ad haec malorum hominum pravitati et avaritiae obviantes decernimus, ut nemo caemeterium iudaeorum mutilare vel minuire audeat sive obtentu pecuniae corpora humata effodere. Si quis autem, decreti huius tenore cognito, temere, quod absit, contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit. Eos autem dumtaxat huius protectionis praesidio volumus communiri, qui nihil machinari praesumpserint in subversionem fidei christianae.

Datum Laterani, per manum Raynerii sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarii, septimo idus novembris, indictione quinta, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimoseptimo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno secundo.

Dat. die 7 novembris 1217, pontif. anno II.

(1) Ex Regest. Vatic.

tes, quod non est differentia in conspectu Dei Coeli liberare in multis aut paucis, quia non in exercitus multitudine, sed de Coelo victoria ministratur, terram Babiloniae in multitudine quidem parva, sed strenua, de superno confisi auxilio sunt ingressi; quis fidelis hoc audito lacrymis et orationibus indulgere non debeat ac ad Dominum oris et cordis vocibus exclamare, cum pars corporis nostri, quod est Ecclesia; corporis, cuius caput est Christus; corporis, cuius sumus singuli membra, forsitan hac ipsa hora gloriosa pro fide Christi certamina ineat, suisque diffidens viribus, ac de sola divinae virtutis miseratione confidens, ad eam facilius impetrandam nostrarum suffragia orationum exposcat. Sane nos cum ad nostram pervenit notitiam illos terram praedictam intrasse, animam nostram effudimus coram Deo, illum pro eis in lacrymarum affluentia deprecantes, et quia de meritorum nostrorum qualitate diffidimus, tam clerum, quam populum Urbis convocavimus in basilica Salvatoris, atque inde ad venerandam gloriosae Matris eius Ecclesiam, praelatis capitibus beatorum apostolorum Petri et Pauli, pedibus nudis processionaliter ivimus, ut praefatis Iesu Christi atletis eius Genetricis obtentu supremum impetraremus auxilium, ad quod nostra non sufficere merita sciebamus. Verum quia per eos totius populi christiani negotium geritur; quare dignum est, ut ad exorandum pro eis christianus quilibet in oratione humiliter prosternatur, solemnes propter hoc processiones in singulis civitatibus, et aliis locis, in quibus est frequentia populorum, prima sexta feria cuiuslibet mensis providimus faciendas, sperantes, quod ille qui dictatam in Ninivitis sententiam, eorum humilatione inspecta, misericorditer revocavit, quique uno Moyse orante pro populo Israel convertit Amalechitas in fugam, et solem Iosue precibus stare fecit, qui denique suos ad se de quacumque tribulatione clamantes se auditurum inef-

fabili pietate promisit, devote pulsatus tot fidelium suorum clamoribus, nequam continebit suae viscera pietatis, sed propter semetipsum inclinabit ad preces servorum suorum propitius aures suas, et effundens iram suam in gentes, quae non noverunt eum, et in regna, quae non invocant nomen eius, ad laudem et gloriam suam confringet cornua peccatorum. Ideoque charitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus haec cum devotione debita fieri faciatis, ita ut quilibet vestrum nisi iusto impedimento excusetur, intersit suis indutus insignibus, et pedibus nudis, quatenus exemplo vestro ad idem provocetur devotio subditorum. Religiosi autem in locis solitariis commorantes haec in claustris suis eo devotius exquantur, quo magis a mundanis tumultibus sunt immunes, subditos vero vestros tam mares, quam mulieres sollicite moneatis, ut ad haec facienda non in veste pretiosa, seu in alio inani cultu conveniant, sed in eo, per quem se ipsos ad devotionem mutuo provocant, ac humiliationem internam exterioris habitus humilitate demonstrent. Memores quod Ninivitae, de quibus iam sermo processit, in humilatione sua se saccis a minore usque ad maximum induerunt, adeo ipse rex, abiecta regali purpura, se sacco indueret, et asperserit cinere, propter quod apud eum, qui humilia respicit, meruerunt misericordiam invenire. Ad haec cruce signatos omnes ad celerem succursum illorum sedulis exhortationibus animetis, et faciatis per alios ad hoc idoneos animari, ita quod in instanti passagio, Deo duce, transeant universi: iis vestrum qui muniti sunt Crucis signaculo cum illis pariter profecturis in nomine Domini Iesu Christi. Ut autem de statu Terrae vos certiores reddamus, et ad providendum, quae sunt necessaria, cautiore, tenorem litterarum, quas nuper a magistro domus Militiae Templi recepimus, praesentibus de verbo ad verbum

Crucesignati at
en se conferant
moneant.

Magistri Templi
priorum ad
Honorium litem
rae de statu
Terrae Sanctae.

duximus inserendum, qui talis est. Reverendissimo in Christo Domino et Patri Honorio Dei providentia sanctae Romanae Ecclesiae Summo Pontifici suorum subditorum devotissimus frater W.... de Carnoto pauperis Militiae Templi magister humilis debitam cum osculo pedum reverentiam et obedientiam paternitati vestrae statum Terrae Sanctae, quam Dominus proprio sanguine suo consecravit, praesentibus duximus intimandum. Hoc igitur vobis constet, quod ad discessum praesentium innumera peregrinorum multitudo tam militum, quam servientium vivificae Crucis insignita caractere ab Almanici imperii, et aliorum regnorum variis partibus confluentibus apud Accon adventarunt: Saphedinus vero Magnus Soldanus in terra Babilonis commorans ibidemque existens immobilis, de se minime confidebat. Reverebatur etenim regis Hungariae, et ducum Austriae et Moraviae adventus, qui cum copiosa multitudine militum ac servientium cleri et populi apud Accon applicuerunt: timebat etiam dictus Saphedinus navigium Frisonum, quod apud Accon in proximo applicaturum ferebatur: Corradinus vero filius eius in Marchiis nobis adiacentibus iter suum direxerat, et accessus. Et hoc vobis intimamus, quod annis pluribus retroactis non recolimus paganismum in statu fuisse debiliore, quam nunc extat, quem Pater omnipotens de die in diem permittat peiorari, sed in partibus nostris frumenti et hordei, et omnium humanae sustentationis necessariorum caritudo est maxima, seges autem fallens agricolam in hoc anno in minima quantitate fuit recollecta: expectabant indigenae etiam, quod seges de partibus afferretur transmarinis, sed minimum in hoc anno fuit apportatum. Est et aliud incommodum, videlicet super equitaturis adeo grave, quod equi nullo modo possunt venales inveniri. Quo circa universis cruce signatis ac signandis bona fide consulatis quatenus de praedictis se studeant praemunire,

de quibus in partibus nostris nullum invenient consilium vel iuvamen. Caetero sciatis, quod ante adventum regis Hungariae et ducis Austriae provisum fuit a domino patriarcha, et rege, et peregrinis, et fratribus Hospitalis, et nobis quod versus Neapolim Syriae iter arripere cum Corradino si nos expectaret pugnaturi. Post adventum vero praedictorum magnatum in hoc omnes unanimiter assensum exhibuimus, quatenus in manu forti per mare et terram in Babiloniam proficisceremur ad obtinendum Damiatam, ut sic cautius et provisius versus Sanctam Terram Hierosolymitanam iter praepararemus; omnes igitur cruce signati seu cruce signandi sollicite moneantur, ut quam maiorem poterunt secum ducant copiam victualium et equorum.

Datum Laterani, octavo kalendas decembris, pontificatus nostri anno secundo. Dat. die 24 novembris 1217, pontif. anno n.

XVII.

Conditiones pacis servandae inter Pisanos et Ianuenses (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Inter Pisanos et Ianuenses pacem curat Honorius. — Legatum ad hoc mittit. — Procuratores utraque ex parte Romam missi. — Pacis conditiones a Pontifice propositae. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis potestatibus, et populis Pisanis et Ianuensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Miserator et misericors Dominus, qui non obliviscitur misereri, exurgat non imperaturus ventis et flatibus, ut fiat ex commotione tranquillitas, procellaurbationis mitescat in auram, et sileant fluctus eius, cum diu malitia, et pericula temporis invalescunt: ita ut quos pra-

(1) Ex Regest. Vatic.

Habita a Pontifice cum clero preces solemnes:

Has ceremonias dat in omnibus Ecclesiis.

Inter Pisanos
et Ianuenses
pacem curat
Honorius.

Legatum ad
hoc mittit.

Procuratores
utraque ex par-
te Romani missi.

Pacis condi-
tiones a Ponti-
fice proponit.

dixit Apostolus dies novissimos sentiamus instare, ac tempus advenit, in quo qui amici sunt sponsi, sponsae ulciscuntur iniurias, ut iugum tollatur captivitatis nostrae, ac captivae filiae Syon vincula dirumpantur. Unde cum vos ad invicem dudum commoverit fremitus tempestatis, utamini iam beneficio pacis quia homini pacifico sunt reliquiae, et pacifici Dei filii vocabuntur, et cum inter alios Christi affetas necessarij sitis succursui Terrae Sanctae potenter accingimini contra Crucis blasphemias, cum iam sit revelatio imperiorum nostrorum in iandis, ut speramus. Sane nos, qui Eius in terris vicem gerimus, qui pacem suis discipulis nunciavit, et eam mundo reliquit, ad reformandam inter vos pacem laboravimus, et institimus bona fide, utpote qui animarum salutem et civitatum vestrarum honorem diligimus et optamus: ad quod melius peragendum olim de latere nostro venerabilem fratrem nostrum Hugonem episcopum Hostien. ad vos duximus destinandum, qui a vobis, quod super hoc mandatis nostris omnibusque faceremus, per nos seu nuncios vel literas pareatis, iuramento recepto, et utriusque partis voluntate plenius intellecta, vobis iniunxit, ut nuncios et procuratores idoneos, qui mandata nostra reciperent, ad nostram praesentiam mitteretis, et ipse postmodum ad Apostolicam Sedem rediens, nobis et fratribus nostris exposuit plene ac fideliter universa. Nos igitur per eius fidelem relationem instructi, nunciis, et procuratoribus vestris, videlicet nobilibus viris Gisberto Albigo, et Leon pro vobis Pisanis, et Huberto Spinulae, Fulconi Castelli, Daniele Doriae, et Hugone cancellario pro vobis Ianuensibus ad nos super iis ex parte vestra transmissis, in nostra praesentia constitutis, vobis sub debito iuramenti de communi fratrum nostrorum consilio praecipimus, quae sequuntur. Vos itaque, Ianuenses, postquam nuncii vestri ad propria remeabunt infra mensem custodiam Castri Bonifatii nobis,

et Romanae Ecclesiae assignetis, tenendi usque ad beneplacitum nostrum per eos, quos ad hoc duxerimus deputandos, ita ut per hoc nullum Romanae Ecclesiae praerudicium generetur (1), et vos Pisanorum nuncii statim nomine omnium Pisanorum praedictis nunciis Ianuen. pro Ianuensi civitate, et omnibus civibus Ianuensibus, et pro universis, qui sunt de eorum districtu in terra et mari, et vos Pisani pro vobis et vestris omnibus postquam nuncii vestri redierint, Ianuensibus, et suis omnibus veram, plenam et firmam pacem reddatis et imposterum conservetis, et hoc praecipimus, salvis omnibus aliis mandatis nostris super iis, quae ad pacem facere dignoscuntur, ut per nos universis demum discordiis infra tempus praefigendum a nobis Domino cooperante sopitis, pax inter vos perpetua valeat conservari, et vos Pisani pacem eandem omnibus vestris curetis absque morae dispendio nuntiare, vosque Ianuenses nuncii nomine omnium Ianuensium dictis Pisanorum nunciis pro civitate Pisana Pisanis, et omnibus suis, et vos Ianuenses pro vobis, et vestris omnibus, sicut in Pisanis est dictum, eadem per omnia faciatis. Ad haec praecipimus vobis Pisanis, ut nobili viro Iudici Turitan., et eius filio rebusque ipsorum in terra et mari, veram, firmam, et plenam pacem reddatis, atque servetis. Omnia vero, quae a tempore nobis praestiti iuramenti sunt hinc inde ablata, vel deinceps auferri contigerit, restituere vos Pisani et Ianuenses damnum passis et patientibus procuretis, et ad id plenius exequendum post susceptionem praesentium infra mensem vos Pisani duos cives Ianuenses, et vos Ianuenses totidem Pisanos pacis amatores discretos et providos eligatis, quos post eorum electionem infra triduum, quod de manifestis infra quadraginta, et de dubiis vero post querelam propositam

(1) Legendum crediderim: et vos Ianuen. nuncii statim nomine omnium Ianuen. praedictis nunciis Pisanorum pro Pisana civitate et omnibus civibus Pisanis.

infra sexaginta dies pronuncient, et potestates, rectores, seu consules vestros, qui pro tempore fuerint, ut id quod ab illis pronunciatum fuerit faciant, post pronunciationem infra viginti dies executioni mandari, astringatis vinculo iuramenti. Haec autem vobis ad praesens, salvis omnibus aliis mandatis nostris, duximus iniungenda. Volumus etiam vobis Ianuensibus ius pignoris, quod in iudicatu Arborea vos habere proponitis, salvum fore, itaut nihil consequamini ultra sortem, et ea percepta vel si iam percepistis eandem, ipsa contenti dictum pignus absolutum absque difficultate aliqua dimittatis.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat huius nostri praecepti paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani, kalendis decembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 decembris 1217, pontif. anno II.

XVIII.

Confirmatio donationis cuiusdam Ecclesiae per Angliae regem hospitali Sancti Spiritus in Saxia de Urbe factae (1).

SUMMARIUM

Donatio a Ioanne rege facta. — Eam confirmat Pontifex. — Literae Ioannis regis. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro, et fratribus Hospitalis Sanctae Mariae in Saxia, salutem et apostolicam benedictionem.

Donatio a Ioanne rege facta.

Clarae memoriae Ioannes rex Anglorum ad preces et exhortationes felicis memoriae Innocentii Papae praedecessoris nostri Ecclesiam de Wintele, quae ratione patronatus pertinebat ad ipsum, in puram et perpetuam eleemosynam ad

(1) Ex Regest. Vatic.

usum et sustentationem infirmorum ac pauperum hospitali vestro donavit statuens et concedens, ut donec ipsa vacet Ecclesia, centum marcas annuatim ad saccarium in festo Sancti Michaelis idem percipiat hospitale. Nos igitur ad exemplar memorati praedecessoris nostri in favorem hospitalitatis donationem et concessionem ipsam ratam habentes, eandem Ecclesiam, salvo episcopali iure, vobis, et per vos eidem hospitali auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus: statuentes ut postquam ab eo, qui nunc possidet illam, canonice fuerit absoluta, vos per idoneum vicarium deservatis eidem, et assignata sibi de proventibus eius congrua portione, caeteros ad hospitalitatis usum percipiatis sine contradictione cuiusquam: ad maiorem vero certitudinem huius rei tenorem literarum donationis et concessionis eiusdem regis de verbo ad verbum huic paginae duximus inserendum: Ioannes Dei gratia rex Angliae, dominus Hyberniae, dux Normanniae et Aquitaniae, et comes Andegaven., omnibus ad quos praesens charta pervenerit salutem. Sciatis nos divinae pietatis intuitu, et pro salute animae nostrae, et animarum antecessorum et haeredum nostrorum, et ob reverentiam domini Papae Innocentii, cuius preces super hoc recepimus, concessisse, et praesenti charta confirmasse hospitali, quod idem dominus Papa construxit apud ecclesiam Sanctae Mariae in Saxia, quae Anglorum dicitur, et Anglorum fuit hospitio deputata ante basilicam Beati Petri positam secus stratam, centum marcas annuatim percipiendas ad saccarium nostrum in termino Sancti Michaelis quousque Ecclesia de Wintele, quam dedimus praedicto hospitali in puram et perpetuam eleemosynam ad usum et sustentationem infirmorum et pauperum eiusdem hospitalis, vacaverit: et cum vacaverit praedicta Ecclesia cessabimus in solutione praedictarum centum marcarum.

Eam confirmat Pontifex.

Litterae Ioannis regis.

Testibus domino Herimanno archiepiscopo Cantuarien., Ernesto Helyen., Ioanne Horwicen., et Willelmo Londonien. episcopis, Guillelmo filio Petri comitis Effexini, comite Willelmo maresciallo, Roberto comite Leycestriae. Datum per manum Sifridi praepositi Beverlacen., et archidiaconi Wellen. apud Westien., vigesima quinta die martii, anno regni nostri quinto.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Dat. Laterani, tertio nonas ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 3 ianuarii 1218, pontif. anno II.

XIX.

Portugalliae rex, eiusque haeredes et regnum sub Apostolicae Sedis protectione suscipiuntur, cum solutione census duarum marcarum auri singulis annis (1).

SUMMARIUM

Aldefonsus rex de Ecclesia Rom. optime meritus. — Sub protectione S. A. suscipitur, ei que regnum confirmatur. — Census annuus eidem Sedi persolvendus. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Aldefonso illustri Portugallensi regi, eiusque haeredibus in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Manifestis probatum est argumentis, quod per sudores bellicos et certamina militaria inimicorum christiani nominis intrepidus extirpator, et propagator diligens fidei christianae, sicut bonus filius, et princeps catholicus multimoda obsequia matri tuae sacrosanctae Ecclesiae impendisti, dignum memoria nomen, et exemplum imitabile posteris derelinquens.

(1) Ex Regest. Vatic.

Equum est autem, ut quos ad regimen et salutem populi ab alto dispensatio coelestis elegit, Apostolica Sedes affectione sincera diligit, et in iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes personam tuam prudentia ornata, iustitia praeditam, atque ad populi regimen idoneam, eam ad exemplar felicitatis recordationis Alexandri et Clementis praedecessorum nostrorum Pontificum Romanorum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et regnum Portugalliae cum integritate honoris regni et dignitate, quae ad reges pertinet, necnon et omnia loca, quae cum auxilio caelestis gratiae de Saracenorum manibus eripueris, in quibus ius sibi non possunt christiani principes circumpositi vindicare, excellentiae tuae concedimus, et auctoritate apostolica confirmamus. Ut autem ad devotionem et obsequium B. Petri apostolorum principis, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae vehementius accendaris, haec ipsa praefatis haeredibus tuis duximus concedenda, eosque super iis, quae concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncto nobis apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit, fili charissime, ita circa honorem et obsequium matris tuae sacrosanctae Romanae Ecclesiae humilem et devotum existere, et sic te ipsum in eius opportunitatibus, et dilatandis christianae fidei finibus exercere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, et in eius amore quiescat. Ad iudicium autem, quod praescriptum regnum beati Petri iuris existat, pro amplioris reverentiae argumento statuit illustris memoriae rex Alphonsus avus tuus duas marcas auri annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvendas. Quem utique censum ad utilitatem nostram, et successorum nostrorum Bracharen. archiepiscopo qui pro tempore fuerit, tu et successores tui curabitis assignare.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat personam tuam aut hae-

Sub protectione S. A. suscipitur, ei que regnum confirmatur.

Census annuus eidem Sedi persolvendus

redum tuorum, vel etiam praefatum regnum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem regi et regno sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, tertio idus ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 11 ianuarii 1218, pontif. anno II.

XX.

Quod fratres ordinis Carthusien. ab eorum solitudine per neminem distrahantur, vel testimonium ferre, iuramentumve calumniae subire compellantur.

SUMMARIUM

Decernit Pontifex ne quis Carthusianos molestet, — Nec eos ad calumniae iuramentum compellat et ad testimonium ferendum.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis in quorum diocesis sunt domus Carthusien. ordinis constitutae, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum dilecti filii fratres Carthusien. ordinis, acceptis pennis columbae in mentis solitudinem evolarint, illicque pro suis et aliorum peccatis gemendis in ara cor-

Decernit Pontifex ne quis Carthusianos molestet,

dis, mactatis carnalibus desideriis, holocaustum offerentes Domino semetipsos, ne pedes, quos laverant, cogantur iterum inquinare, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus quilibet vestrum parochianos suos, qui eos praesumpserint temere molestare, ut super hoc eis debitam satisfactionem impendant, monitione praemissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellat.

Et quoniam iidem, ut credimus, ad calumniam proiecerunt, auctoritate praesentium inhibemus, ne quis priores seu fratres ordinis memorati subire compellat calumniae iuramentum, nec iidem ad ferendum testimonium cogantur inviti.

Dat. Lateran., quinto idus februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 9 februarii 1218, pontif. anno II.

XXI.

Interamnensi cathedrali Ecclesiae, quae per Romanos Pontifices Spoletanae fuerat unita, episcopalis dignitas restituitur (1).

SUMMARIUM

Capituli Interamnen. preces ad Innocentium PP. pro restitutione dignitatis episcopalis. — Rationes a Spoletano episcopo in contrarium prolatae. — Series responsionum Interamniensium. — Spoletani praescriptioni immemorabili nituntur. — Iteratae Interamniensium responsiones. — Mortuo Innocentio, res acta coram Honorio: — Qui episcopalem dignitatem Interamniensibus restituit.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro priori, et clericis Interamniensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ven. fratri nostro Benedicto episcopo cum quibusdam canonicis Spoletanis, et tibi, fili prior, cum clericis Sanctae Ma-

(1) Ex Regest. Vatic. edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I. pag. 784.

Nec eos ad calumniae iuramentum compellat et ad testimonium ferendum.

Capituli Interamnen. preces ad Innocentium PP. pro resti-

tutione digni-
tatis episcopa-
lis.

riae Interamnen. in hon. mem. Innocenti-
Papae praedecessoris nostri praesentia
constitutis, pro eadem Ecclesia supplica-
batur humiliter, et cum cathedralis fuit
ab antiquo, ita quod inter alios gloriosos
martyres Valentinum et Proculum, et
Anastasium confessorem meruit habere
pontifices, non obstante quod aliquanto
tempore propter inopiam langueret pro-
prii pastoris destituta solatio, restaurare
dignaremur in ipsa episcopalis dignitatis
honorem: quia cum per Dei gratiam, et
populis satis abundat, et adeo ferveat
eius devotio, quod plena manu confe-
rentibus omnibus in communi de com-
petenti dote, ac idoneis aedificiis provi-
detur contra damnum, quod rerum defe-
ctus haecenus intulit, deberet suffragante
iam copia restaurari, sic cessante causa,
cesset effectus. Sed ad haec obiecta fue-
runt: primo, longinquitas temporis, quo
Interamnen. Spoletana possedit Ecclesia
tanquam suam, cuius dicebatur memoria
non extare; secundo, concessionem quo-
rundam Romanorum imperatorum, quo-
rum unus comitatum civitatis Interam-
nensis, et alius monasteria et quasdam
ecclesias civitatis eiusdem Spoletanae vi-
debatur Ecclesiae concessisse. Tertio, con-
firmationes quorundam Romanorum Pon-
tificum, qui concessionem imperatorum,
et specialiter plebis Sanctae Mariae Inter-
amnen. ut privilegiorum verbis utamur,
inter alia Spoletano episcopo conservabant.
Quarto, quod olim inter Spo-
letanum episcopum, et clericos Ecclesiae
vestrae talis compositio intervenit, ut
nullum ad beneficium, sive partem bene-
ficii reciperent, sine ipsius assensu, et
quod eadem annualim hospitia duo da-
rent, ut studerent, ac praedicarent, ut
Interamnen. laici solverent decimas
et mortuaria episcopo Spoletano, et quae
tria, tam in Ecclesiis, quam clericis, et
laicis ius episcopale recognosci eidem
episcopo dicebatur. Ad quae fuit a vobis
responsum. Primo, quod si Spoletanus
episcopus Interamnensem Ecclesiam Spo-

Rationes a Spo-
letano episcopo
in contrarium
prolatae.

Series respon-
sionum Inte-
ramnen.iam.

letanae subiectam ab antiquo fuisse, pro-
poneret, praeteriti cursum quantumcum-
que temporis allegaret, quasi obstaculum
praescriptionis opponens, cum res suas
nemo praescribat, et nullorum acquirat
in proprio servitatem: quod si eam te-
nuit commendatam, sicut interdum Con-
stantius Narniensis fuit episcopus, quia
commendatarius sibi nomine possedit, et
per consequentiam non praescripsit, cum
in talibus, secundum canonicas sanctio-
nes, bona fides, iustus titulus, et conti-
nua possessio requirantur. Secundo, quod
imperialis concessio nihil spiritualis iuris
auferre potuit, vel adferre, cum laicis,
quantumcumque religiosis, disponendi de
rebus ecclesiasticis nulla sit attributa fa-
cultas. Quapropter is, qui loca religiosa
voluisse conferre videtur, nil contulit;
cum regulariter quantum iuris in alium
quis habeat, transferre non possit, et sic
quamvis donationis verba protulerit, effe-
ctum conferre nequivit, nec in generali
comitatus donatione, si etiam in tempo-
ralibus tenuisset, cum eo tempore terram
illam per usurpationem contra Ecclesiam
imperium possideret: quod spiritualis
iuris existit, dici debet, quasi cum uni-
versitate tentasse, quoniam nec particu-
lariter, nec cum toto habere potuit id
donator. Tertio, quod per confirmationes
Romanorum Pontificum generales nihil
videtur adiectum, cum firmum non praes-
cesserit, quod sic potuerit confirmari,
quia per eas novum ius non consuevit
acquiri, sed robur adiicitur legitime ac-
quisitis. Unde in privilegiis continebatur
exhibitis clausula consueta, videlicet,
sicut iuste ac canonicè possidetis. Quarto,
quod etsi forte praefatis clericis allegata
compositio praeiudicium aliquod potuis-
set adferre, posteris non nocebat, cum
enorme dispendium vacantis Ecclesiae
fuerit attentatum, praesertim cum et
quilibet episcopus alius, cui recommen-
data fuisset Ecclesia, potuisset percipere
talia sine praeiudicio libertatis. Pro Spo-
letanis autem fuit propositum, quod si

Spoletani praes-
criptioni im-
memorabili ni-
tantur.

haberent necesse recurrere ad praescri-
ptionis auxilium, nec commendatam, nec
suam fuisse Interamnensem Ecclesiam
allegarent, sed possedis pro sua, et ab
eo tempore, cuius memoria non extabat,
unde etiam si qui praescribere coeperat
ab initio bonam fidem non habuerit, po-
tuit postea bona fide possidere successor,
a quo ultra tempus illud effluxit, quod
exigitur ad praescriptionem quadragen-
ariam confirmandam; praeterea per con-
cessionem imperatorum, et confirmationes
Romanorum Pontificum, si forte ius ple-
num Spoletana Ecclesia non fuisset ade-
pta, titulum tamen probabilem habuit,
ut sic Interamnensem Ecclesiam possi-
dendo pro sua, praescriptionem canonica
bona fide ac iusto titulo consumaret.
Caeterum si cathedralis fuerat, non
latuit illos Romanos Pontifices, qui inter
Ecclesias alias Sanctam Mariam Interam-
nensem Ecclesiam per authentica privilegia
confirmarunt Ecclesiae Spoletanae, et
sic consensu tacito, quinimo facto tali
expresso, eam subiicere videbantur, cum
illa cui confirmatur maior haberi consue-
verit confirmata, et consequenter Interam-
nensem Ecclesiam episcopali dignitate
privatam fecerunt, quoniam alias satis
esset ridiculum, ut episcopalis episco-
pali subiecta dicatur, unde non absque
cautela, cum eadem confirmata fuit Ec-
clesia, plebs extitit nominata, quasi nollet
eam fore cathedralem imposterum con-
firmator. Compositio non allegata supe-
rior, non solum praeteritis, sed etiam
praesentibus et futuris dicebant praeiudicium
generasse, cum successores illa-
rum, cum quibus inita fuerat, sic in
emolumenta, sic et in damna successerunt,
tempore nihilominus tanto silentes,
quod etiam si qua illis contra composi-
tionem eandem actio competere potuisset,
fuit omnino praescriptione sublata. His au-
tem sic fides adimi videbatur: est qui-
dem cautum in iure, quod ubi episco-
patus certi sunt limites praescribi non
possunt, ne status provinciarum sive

diocesium confundantur. Multo ergo mi-
nus episcopalis dignitas praescriptione non
tollitur, ex qua nimia confusio sequeretur.
Porro Spoletanus nequivit episcopus
Interamnensem Ecclesiam per praescri-
ptionem huiusmodi pontificali dignitate
privare, cum sua debuerit esse contentus, et
alienam possidere, vel quasi possidere ne-
quiverit, ut diceretur unus vel simplex
episcopus duas dignitates episcopales ha-
bere, ac ratione unius maior, et ratione
alterius minor haberi ut novo iure, nec
metropolitanus, nec simplex episcopus
haberetur, nec obviat, ut dicatur non di-
gnitas, sed episcopalis locus praescriptus,
cum nec dignitas propter praedicta, nec
locus dignitati connexus potuit sede va-
cante praescribi. Praeterea cum Interam-
nen. Ecclesia proprio gaudebat ponti-
fice, immediate Romano Pontifici sub-
iacebat, contra quem sola centenaria currit
praescriptio, de qua Spoletanus episcopus
per tempora schismatum, quae aliquando
per 40 annos, et aliquando 10 et 8 du-
rasse noscuntur, idem medio subducantur,
prout debent de iure deduci. Docere
non posset, cum tot annorum testes ido-
neos invenire nequiret, et sic composi-
tio illa non obviat, ut Ecclesiae Ro-
manae praeiudicet, quando de mera iu-
stitia cathedralem ibi restauret honorem,
et obedire cogantur clerici, qui pro tem-
pore fuerit cathedrato, quoniam si etiam
componentes aliquod praeiudicii ad po-
steros transtulissent, sed vacanti nocere
non poterat, et futuro praeiudicare pastori,
alioquin possent subiecti, cum vellent, inga-
suorum praelatorum excutere, si sic prae-
lationis electio subiaceret arbitrio subie-
ctorum. Satius, quia pro non dato habe-
tur, quod ab eo datur, qui dandi non
habuit potestatem, et dici non debet iu-
stum possessionis titulum contulisse, qui
possidere nequivit: nullum probabilem
titulum citra spiritualia per concessionem
imperialem Spoletanus episcopus fuit as-
secutus. Haec confert, si forsitan erravit,
quasi iuris ignarus, talia de manu reci-

Iteratae Inte-
ramnen.iam re-
sponiones.

piens laicali, cum stultus melioris conditionis esse non debeat, quam peritus. Per confirmationes quoque Romanorum Pontificum novum possessionis titulum Spoletanus non acquisivit episcopus, cum ea tantum modo confirmavit, quae iuste ac canonice possidebat. Porro licet plebem Sanctae Mariae Interamnensis videatur inter alias Ecclesias in suis privilegiis confirmasse, non propter hoc sequitur, quod de Ecclesia intellexerint cathedrali, cum non simpliciter Interamnensem Ecclesiam dixerint, sed plebem Sanctae Mariae Interamnensis; et forte non absque cautela, nec ideo, quod sciebat cathedralem Interamnensem fuisse, sequitur, quod sciverint talem hanc esse, quam plebs simpliciter inter alias vocabat, per quod plus impetrantis notatur obiectio, quam liberalitas confirmantis, cum confirmationes huiusmodi suspicione non careant, ubi nomen supprimitur dignitatis. Caeterum, si etiam tacitus posset praesumptio, maxime in manifestae praerogativa libertatis, quia cum omnis res per quascumque causas contrahitur, per eandem regulariter dissolvitur. In talibus, quae speciali privilegio Summo sunt Pontifici reservata, sicut in concedendo, sic et in auferendo expressus desideratur assensus. Interim vero, praenominato praedecessore nostro sublato de medio, apud nos instetistis suppliciter, et supplicastis instanter, ut iam finem dignaremur dare negotio. Cum per eundem non contentioso iudicio, sed cognitione summaria usque adeo fuit ad ipsius negotii consummationem processum, quod super hoc demum deliberatum extitit a fratribus in communi, nec superfuit aliud, nisi publicatio voluntatis eiusdem, quae tantum facto videbatur exposita, cum idem per cives Interamnenses Ecclesiae vestrae ad opus futuri pastoris in domibus, possessionibus, et aliis pro maiori parte fecerit providere. Nos autem praeter praedicta, considerantes commodum animarum, quod

habitoribus loci per specialem episcopum facilius poterit provenire, attendentes nihilominus, quod tempore nostro Interamnensis communitas per adiectionem non modicam pro episcopali mensa plene providit, ne divinae gratiae videamur ingrati, quae ad talem statum Interamnensem reduxit Ecclesiam, ut proprium possit rehabere pastorem, et necesse non habeat alicui suffragia mendicare, in eadem, de communi fratrum nostrorum consilio, episcopalis dignitatis restauramus honorem, statuentes, ut nulli, nisi Romano Pontifici sit subiecta.

Datum Laterani id. ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 13 ianuarii 1218, pontif. anno II.

XXII.

Sanctorum Confessorum Pontificum canonice adscribitur beatus Willelmus Bituricensis archiepiscopus, cum decreto ut eius festivitas a christifidelibus annis singulis celebretur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — B. Villhelmus miraculis clarus. — Commissus in partibus processus. — Ss. catalogo adscribitur.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Bituricensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Etsi electi dicantur pauci respectu multitudinis vocatorum, non est tamen aliquatenus dubitandum, quin ex tanto fidelium numero eligatur maxima multitudo, nam, et Prophetiae conquerenti se solum esse relictum, omnibus aliis interemptis, est responsum a Domino: Reliqui mihi septem millia virorum, qui ante Baal genua non curvaverunt (2). Et beatus Evangelista Ioannes, cum revelatum sibi numerum signatorum ex duo-

(1) Ex Fontanino, Cod. Canoniz., pag. 49.

(2) Rom. xi, 4 ex iii Reg. xix.

Qui episcopalem dignitatem Interamnensibus restituit.

decim tribubus conspexisset, vidit turbam magnam, quae dinumerari non poterat, amictam stolis candidis, et tenentem palmam in manibus coram Domino. Porro iustus et misericors Dominus fideles suos, quos praedestinavit ad vitam, omnes quidem coronans in patria, quosdam eorum secundum altitudinem divitiarum sapientiae, et misericordiae suae, glorificat et in via, ut frigescentem iam in pluribus charitatis igniculum accendat, mirabilium novitate signorum, et pravitate confundat haeticam, dum ad catholicorum tumulos faciens miracula pullulare, manifeste demonstrat eos habuisse, dum viverent, fidem rectam. Ipso igitur pia recordationis Willelmum Bituricensem archiepiscopum, quem in vita non solum virtutibus, sed etiam signorum ostensionibus insigniverat, faciente post obitum crebrioribus miraculis coruscare, venerabilis frater noster archiepiscopus, et dilecti filii canonici Bituricenses ipsum per Apostolicam Sedem adscribi sanctorum catalogo instanti devotione ac devota instantia multoties petierunt.

Cum autem necessaria maturitate diu suspensa fuisset petitio eorundem, eo quod, cum huiusmodi iudicium divinum sit potius, quam humanum, difficile est mortalem hominem iudicare de illis, qui veste mortalitatis exuti, cum Christo creduntur vivere ac regnare; demum ipsis propter miraculorum frequentiam petitionem praedictam humiliter replicantibus, nos ne ministerium nostrum divinae dignationi, mirificanti servum suum, subtrahere videremur, venerabili fratri nostro Antissiodorensi episcopo, et dilectis filiis Boniradii et Calloviensi abbatibus Cisterciensis ordinis dedimus in mandatis, ut cum opera pietatis in vita, et miraculorum vita post mortem ad hoc quod quis reputetur sanctus in militanti Ecclesia requirantur, licet ad sanctitatem animae opera sola sufficiant in Ecclesia triumphanti, diligentissimo inquirerent de utroque, et quae invenirent fideliter redi-

gentes in scripta, ea nobis transmitterent sub suorum munimine sigillorum; quatenus per eorum relationem instructi, et in negotio ipso securius, Domino inspirante, procedere valeremus; qui primo iuxta mandati nostri tenorem, de illius conversatione, ac vita, ac deinde de miraculis inquisitionem facientes per legitimos testes, et omni exceptione maiores, adstrictos iurandi vinculo diligenter, invenerunt, ipsum sanctae conversationis odorem aliis fuisse dum viveret, et insignium miraculorum multitudine post obitum claruisse, quae tum quia vobis nota sunt, tum quia pro sui multitudine non possent sub brevitate narrari, praesenti paginae non duximus inserenda, melius aestimantes scripturo gloriosam eius historiam universa relinquere, quam paucis auctoritatem bullae nostrae appositione praestando eam reliquis quodam modo derogare. Ipsius autem miraculis, quae inquisitores praedicti nobis sub suis sigillis inclusa, prout in mandatis receperant, transmiserunt examinatis per quos de fratribus nostris penitus et diligenter; ea demum in pleno consistorio fecimus solemniter recitari, et cum sanctitatem morum et signorum virtutem ad favorem petitionis, pro qua praedicti archiepiscopus et canonici una cum episcopis et praelatis Bituricensis provinciae aliisque quamplurimis vehementer instabant concurrere videremus, divinum et humanum sequuti iudicium, de fratrum nostrorum consilio post multam deliberationem habitam cum eisdem, necnon archiepiscopis et episcopis tunc existentibus apud Sedem Apostolicam, quos ad consilium nostrum admisimus, de divina misericordia, et eiusdem Sancti meritis confidentes, ipsum sanctorum catalogo duximus adscribendum, statuentes, ut in die depositionis ipsius eiusdem festivitas devote a vobis et aliis christifidelibus annis singulis de caetero celebretur.

Quocirca devotionem vestram moneamus in Domino et hortamur, per apo-

B. Villhelmus miraculis clarus.

Commissus in partibus processus.

Virtus Innocentii, res acta coram Honorio

Ss. catalogo adscribitur.

stolica vobis scripta praecipiendo mandantes quatenus eiusdem Sancti memoriam cum celebritate debita venerantes, eius apud Deum suffragia humiliter imploretis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimo sexto kalendas iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 17 maii 1218, pontif. anno II.

XXIII.

Commissio de Bohemiae rege a censuris absolvendo, dummodo de damnis Pragensi Ecclesiae illatis satisfaciatur (1).

SUMMARIUM

Facti series. — Conditiones a rege praestandae ut a censuris absolvi possit.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Ratisbonen., et dilectis filiis de Ebra, et de Walsassen. abbatibus Cisterciensis ordinis Herbipellen. et Ratisbonen. diocesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Charissimus in Christo filius noster Bohemiae rex illustris suas nobis literas destinavit continentes, quod venerabili fratri nostro Pragen. episcopo paratus erat de omnibus, super quibus de ipso et baronibus suis conqueritur, pro reverentia nostra satisfactionem congruam exhibere, petens, ut aliquem de latere nostro propter hoc usque Pactaviam cum ipso episcopo mitteremus. Quia vero idem episcopus de prudentum virorum consilio non duxit laborem huiusmodi subeundum, donec plenius disquisitum extiterit, qualem possit satisfactionem habere de damnis et iniuriis sibi et clero suo haecenus irrogatis, quamque habere valeat cautionem, ne attententur similia in futurum. Nos ipsum regem per nostras rogamus literas, et hortamur, ut in manibus vestris praestet, et a nobilibus

Conditiones a rege praestandae ut a censuris absolvi possit.

(1) Ex Regest. Vatic.

terrae suae praestari faciat idoneam cautionem dimittendi de caetero ipsi episcopo institutiones, et destitutiones, et iudicia quaelibet clericorum, ac alia, quae noscuntur ad ius pontificalis officii pertinere. Ad haec ipsum episcopum et procuratores suos restituat in episcopatus sui possessionem liberam et quietam, et de proventibus subtractis sibi, ac iis, qui adhaeserunt eidem, congruam satisfactionem exhibeat, et a suis faciat subditis exhiberi per unum vestrum nobis plene ac plane rescribens quidquid super restitutione possessionis ipsius episcopatus, ac satisfactione damnorum, et aliis supra dictis duxerit faciendum, ut tam scripto suo, quam relatione illius e vobis, qui ad nos venerit hac de causa, facti super iis omnibus certiores, huiusmodi negotio dignum finem imponere valeamus. Sane salutem eiusdem regis zelantes, ipsi consulimus, ut super eo quod clericum quemdam ad suspendium iudicavit, licet reiecto, ut dicitur, clericali habitu, clericali videretur privilegio se privasse, absolutionis recipiat beneficium ad cathelam. Quo circa discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum regem ad exhibendam cautionem praedictam, et ad faciendum eam a suis subditis exhiberi, ac ad restitutionem ipsius episcopi et alia, quae praemisimus, momentes prudenter, et efficaciter inducentes, eius super iis literas requiratis ad nos per vestrum aliquem deferendas, relaxaturi sententiam interdicti promulgatam in regnum si super restitutione ipsius episcopi, et aliis fecerit, quae hortamur, et impensuri eidem si voluerit, ut praedictum est, absolutionis beneficium ad cathelam pro suspensione clerici memorati. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, tu, frater episcope, cum eorum altero nihilominus exequaris.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, idibus maii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 15 maii 1218, pontif. anno II.

XXIV.

Confirmatio infeudationis comitatus Melgorii, seu Montis Ferrandi sub annuo censu viginti marcharum argenti favore Ecclesiae Magalonen. (1).

SUMMARIUM

Tenor Innocentii PP. privilegii. — Illud confirmat Pontifex cum solitis clausulis.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Magalonen., salutem et apostolicam benedictionem.

In regesto Censuali felicitis recordationis Innocentii Papae praedecessoris nostri contineri perspeximus in hunc modum: Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Magalonen. salutem et apostolicam benedictionem. Apostolicae Sedis benignitas provide pensans merita singulorum iis etc. (prout in Innocentio III, constit. num. CIV, pag. 297).

Tenor Innocentii PP. privilegii.

Nos igitur tuis iustis precibus inclinati, quod per eundem praedecessorem nostrum factum est in hac parte ratum habentes, illud auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Illud confirmat Pontifex cum solitis clausulis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum septimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 26 maii 1218, pontif. anno II.

XXV.

Commissio inquisitionis super vita et miraculis beati Willelmi abbatis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — B. Willelmus virtutibus et miraculis clarus. — Commissio inquirendi de vita et miraculis eiusdem.

(1) Ex Regest. Vatic. (2) Ibidem.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo London., et episcopo Roscliden., ac dilecto filio abbati de Hervado Cisterciensis ordinis, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet angelus Sathanae se quandoque in lucis angelum transfiguret, et plerique impietatem suam velantes sub vellere pietatis, tamquam parietes dealbati, per falsam religionis speciem, quam praetendunt, ignominiose nomen sibi sanctitatis usurpent, et fallentes opinionem hominum, et se ipsos, Deum, qui non irridetur, non fallant, sed iusto eius iudicio relinquuntur; isque, qui novit solus abscondita tenebrarum, huiusmodi perversorum malitiam ab eorum fructibus esse docuerit cognoscendam; ut tamen inter lepram et lepram melius distinguamus, et quae munda fuerint et immunda sciamus discernere separando pretiosum a vili, solet Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, id quod metunt in benedictionibus abundanter plerumque miraculis confirmare signisque sequentibus indicare, quod eis splendorem pro meritis dederit sempiternum. Hac igitur ratione cum tu, frater archiepiscope, nobis saepius intimasses, quam pie, sobrie, atque iuste felicitis recordationis Willelmus abbas de Paraclito vixerit in hoc mundo, quantaque sanctorum suorum mirabilis splendor Deus, ne qui forsitan propter eos qui habentes faciem euntis in Hierusalem, in dissimilitudinis regionem, prout supra diximus, abeunt, scandalizarentur, in ipso operetur miracula, per eundem languorem multorum relegando languentium, qui devote auxilium eius implorant, nobisque devotissime supplicasses, ut et canonizarem eundem, et sanctorum catalogo annumerari faceremus, tanto maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in his citius, quam in aliis mole carnis gravatus humanae considerationis intuitus potest falli. Quapro-

Exordium.

B. Willelmus virtutibus et miraculis clarus.

Commissio in-
quirendi de vita
et miraculis
eiusdem.

pter prudentiae vestrae, de qua fiduciam gerimus plenior, per apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis tam de vita ipsius abbatis, quam de miraculis supradictis diligentius veritatem, et quod super his inveneritis sub sigillis vestris nobis remittatis inclusum, ut praeunte divina gratia, et sequente, statuamus exinde quod fuerit statuendum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum quinto kalendas iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 28 maii 1218, pontif. anno II.

XXVI.

Demandatur inquisitio super vita et miraculis Ioannis Eremitae prioris conventus S. Mariae de Gualdo (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Commissionis causae. — Mandat ut de vita et miraculis Ioannis Eremitae inquirant.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Dragonariensis et Lutherinensis episcopis ac dilecto filio priori Sancti Fortunati Beneventanensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ineffabilis Sapientia Deitatis nosse tempora, vel momenta in sua retinens potestate, temporalium etiam habet sola perfectam notitiam actionum, quae quod fiant animo non ignorans, opera, quantumcumque videantur hominibus grata, reprobatur nisi ea vivificet piae operationis affectus. Sicut etenim angelus Satanae se quandoque in lucis angelum transfiguratur, sic plerique impietatem suam velantes sub vellere pietatis tamquam parietes dealbati per falsam religionis speciem, quam praetendunt, ignominiose nomen sibi sanctitatis usurpant, et fallentes opiniones hominum, et seipsos, Deum, qui non irridetur, non fallunt, sed iusto eius iudicio relinquuntur. Licet igitur

(1) Ex Regest. Vatic.

tur is qui solus novit abscondita tenebrarum, huiusmodi perversorum malitiam ab eorum fructibus esse docuerit cognoscendam, ut tamen inter lepram et lepram melius distinguamus, et quae munda fuerint vel immunda sciamus discernere separando pretiosum a vili, solet Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrymis, id quod metunt in benedictionibus abundanter plerumque miraculis confirmare, signisque sequentibus indicare, quod eis splendorem promeritis dederit sempiternum. Hac igitur ratione, cum nobis dilecti filii prior, et conventus Sanctae Mariae de Gualdo fideliter retulissent, quam pie, sobrie, atque iuste felicitis recordationis Ioannes Eremita prioris eiusdem praedecessor vixerit in hoc mundo, quantaque sanctorum suorum mirabilis splendor Deus, ne qui forsitan propter eos, qui habentes faciem eundi in Hierusalem, in dissimilitudinis regionem, prout supra diximus, abeunt, scandalizarentur, in ipso operetur miracula, per eundem suscitando mortuos, et languorem quorumlibet relegando languentium, qui devote auxilium eius implorant, nobisque devotissime supplicassent, ut et canonizarem eundem, et sanctorum cathalogo annumerari faceremus, tanto maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in iis citius, quam in aliis mole carnis gravatus humanae considerationis intuitus potest falli. Quapropter prudentiae vestrae, de qua fiduciam gerimus plenior, per apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis tam de vita ipsius Eremitae, quam de miraculis supradictis diligentius veritatem, et quod super iis inveneritis sub sigillis vestris nobis remittatis inclusum, ut praeunte divina gratia et sequente, statuamus exinde quod fuerit statuendum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, tertio nonas iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 3 iunii 1218, pontif. anno II.

Commissionis
causae.

Mandat ut de
vita et mira-
culis Ioannis
eremite inquirant.

XXVII.

Exhortatio ad Mediolanenses omnes, ut contra Pisanos quosdam Sardiniae occupatores, quae iuris Apostolicae Sedis existit, assurgant, cum indulgentiarum largitione (1).

SUMMARIUM

Causae decreti. — Hortatur Mediolanenses ut repellant Pisanos Sardiniam violentia invadentes, et iura S. A. defendant.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis christifidelibus per Mediolanensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Causae de-

Cum Ecclesiarum omnium iura ex iniuncto nobis officio defendere teneamur, graves et intolerabiles Ecclesiae Romanae iniurias dissimulare salva conscientia non valemus. Hinc est quod ad vestram cogimur perferre notitiam, quod Ubalduus et Lambertus frater eius, cives Pisani, cum quibusdam complicibus suis terram Sardiniae, quae iuris et proprietatis Apostolicae Sedis existit, Dei timore postposito, invadentes, partem occupaverunt ipsius, et ad aliam occupandam anhelant in gravem Ecclesiae Romanae iniuriam et contemptum; nec eos ab iniquitate huiusmodi aliquatenus revocare potuimus, licet multis monitionibus benigne institerimus apud eos, unde ipsorum exigente contumacia, in eos et fautores eorum coacti sumus excommunicationis sententiam promulgare. Monemus igitur universitatem vestram, et obsecramus in Domino per apostolica vobis scripta mandantes et iniungentes in vestrorum remedium peccatorum, quatenus Romanae Ecclesiae matri vestrae in hac sua causa propria sicut devotionis filii viriliter assistentes, dilecto filio nobili viro Mariano iudici Turritano, qui cum aliis, quos ad eius excitamus auxilium, magnifice se accingit ad praedictorum excommunicationum violentiam repellendam, bellatorum

(1) Ex Regest. Vatic.

Bull. Rom. Vol. III.

44

succursum in istanti martio terras militatis, ut defendentes iura beati Petri regni coelorum clavigeri, eum in districto iudicio invenire propitium merito debeatis. Nos autem de Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus qui cum devotione ad praefatam Ecclesiae terram defendendam accesserint, quartam partem de iniunctis sibi poenitentis relaxamus.

Datum Laterani quarto idus novembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 10 novembris 1218, pontif. anno II.

XXVIII.

Confirmatio privilegiorum regni Scotiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Scotiana Ecclesia Romanae specialis filia. — Ecclesiae ei subiectae. — Privilegia ei confirmata. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Alexandro illustri Scottorum regi eiusque successoribus in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum universi fideles apud Sedem Apostolicam patrocinium invenire debeant et favorem; illos tamen specialius convenit eius protectionis munimine confoveri, quorum fidem ac devotionem in pluribus est experta, ut ad ipsius dilectionis fervorem tanto amplius provocentur, et eius reverentiae devotiori affectione subdantur, quanto benevolentiae ipsius, et gratiae pignus se noverint certius assequutos.

Ea propter, charissime in Christo filii, reverentiam ac devotionem, quam ad Romanam Ecclesiam a longis retro temporibus te ac praedecessores tuos habuisse cognovimus attendentes, praesentis scripti pagina ad exemplar felicitis recor-

Scotiana Ecclesia Romanae specialis filia.

(1) Ex Regest. Vatic.

ditionis Coelestini et Innocentii praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum districtius inhibemus, ut cum Scotiana Ecclesia Sedis Apostolicae sicut filia specialis nullo medio sit subiecta, in qua haec sedes episcopales esse noscuntur, Ecclesia videlicet Sancti Andreae Dunblanen., Ecclesia Glasgoven., Dunkelden., Breinen., Ecclesia Aberden., Ecclesia Mureven., Ecclesia Rosen. et Ecclesia Katen., nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel legato ab ipsius latere destinato in regnum Scotiae interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare, et si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiciamus etiam, ut nulli de caetero, qui de Scotiae regno non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinaverit, licitum sit in eo legationis officium exercere. Prohibemus autem, ut controversiae, quae fuerint in regno ipso de possessionibus eius exortae, ad examen extra regnum positum iudicium non trahantur, nisi ad Romanam fuerit Ecclesiam appellatum. Si qua vero scripta contra huius libertatis statutum apparuerint impetrata, vel imposterum istius concessionis mentione non habita contigerit impetrari, nullum tibi, tuisve successoribus, vel ipsi regno circa huius praerogativae concessionem praepudicium generetur. Praeterea libertates et immunitates tam tibi, quam regno tuo, et Ecclesiis in eodem regno constitutis ab Ecclesia Romana concessas et hactenus observatas ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Salva tamen Sedis Apostolicae auctoritate.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis, prohibitionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani per manum Raynerii

Sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarii, undecimo kalendas decembris, indictione septima, incarnationis dominicae anno millesimo ducesimo decimo octavo, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno tertio.

Dat. die 21 novembris 1218, pontif. anno II.

XXIX.

Confirmatio instituti, ac regularum hospitalis Noviomensis a Stephano episcopo huiusce civitatis nuper erecti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Episcopus Noviomensis regulas a se constructo dat hospitali, quas confirmat Pontifex. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis rectori, et fratribus hospitalis Noviomensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, et vota, quae a rationis tramite non discordant, affectu prosequente complere. Sane autem cum referentibus vobis didicimus.... Venerabilis frater noster Stephanus Noviomensis episcopus, datis in hospitali vestro de approbatis religionibus, ordine, ac regula super numero fratrum hospitalis ipsius, et modo recipiendi eos, et aliis, quae regularem sapiunt honestatem, certa et salubria ibidem ediderit instituta. Nos autem vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, statuta huiusmodi sicut ab eodem episcopo provide et salubriter facta sunt, et ipsius litteris dicitur contineri, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitus.

Nulli ergo omnium hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesump-

(1) Ex Dacherii Spicileg., tom. III.

serit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani quarto idus decembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 10 decembris 1218, pontif. anno III.

XXX.

Quod privilegia et indulta Cisterciensi ordini hactenus a Sede Apostolica concessa, salva generalis Concilii moderatione, in viridi habeantur observantia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa edendae huius constitutionis. — De observandis privilegiis Cisterciensibus a Sede Apostolica concessis.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Beneficiens Dominus bonis et rectis corde dilectos filios fratres Cisterciensium ordinis in via mandatorum ipsius inoffense currentes, tamquam populum acceptabilem sibi numero et merito ampliavit, eisque de rore coeli et terrae pinguedine benedicens dilatavit locum tentorii eiusdem ordinis, et pelles tabernaculorum eius extendit: sed quod dolentes referimus, in via hac, qua ambulant superbi contra eos laqueos extendentes, imo velut torrentes iniquitatis irruentes in eos ipsos, bonis suis, quae soli Deo sunt dicata, non solum nequiter defraudare, cum filii huius saeculi prudentiores filii lucis in generatione sua sint; verum etiam iniquitate potentes violenter spoliare nituntur, et quod gravius est, nonnulli de iis, qui eos debuerant in Christi visceribus charius amplexari, et favorabilius confovere, ipsos immanius persequentes, privilegia, quae ipsis a Sede Apostolica suis exigentibus

(1) Ex Regest. Vatic.

meritis sunt indulta, gestiunt penitus enervare, dicendo illa fuisse omnino in concilio generali revocata, vel alias intellectum privilegiorum ipsorum ita maligna interpretatione ad libitum pervertendo; quod nisi os iniqua loquentium obstruatur, nil restet quin praedicti fratres privilegiorum suorum pene penitus fructu frustrentur, per quod illi non tam eisdem fratribus, quam vobis iniuriari probantur, dum contra Sedis Apostolicae indulgentias memoratas fratres temere perturbare praesumunt, molientes contra nostrae plenitudinem potestatis dum indulta nostra irreverenter impugnant. Nos igitur, qui praedictos fratres speciali praerogativa dilectionis et gratiae amplexamur, utpote qui iugiter offerentes Domino suorum vitulos laborum, non solum nobis, sed etiam universali Ecclesiae piis intercessionibus incomparabiliter suffragantur, nolentes huiusmodi vexationibus eorum sabbathi amaricari quietem, quos potius tenemur omnimodis consolari, universitatem vestram monemus, et hortamur attente, ac per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus supradictos fratres, ob reverentiam divinam et nostram, habentes in visceribus charitatis, eis privilegia et indulgentias Apostolicae Sedis eisdem concessas inviolabiliter conservetis et faciatis ab aliis conservari. Salva moderatione concilii generalis, videlicet, ut de alienis terris a tempore praedicti concilii acquisitis et de caetero acquirendis exsolvant decimas Ecclesiis, quibus ratione praediorum antea solvebantur, nisi aliter cum eis duxerit componendum. Alias quoque praedictos fratres ab incursum malignorum taliter defendatis, quod defensores iustitiae ac pietatis probemini amatores, Deumque vobis propitium, et nos reddatis exinde favorabiles et benignos.

Datum Laterani, secundo kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 31 decembris 1218, pontif. anno III.

Ecclesiam subiecto.

Privilegia confirmata.

Exordium

Episcopus Noviomensis regulas a se constructo dat hospitali, quas confirmat Pontifex.

Clausulae.

Causa edendae huius constitutionis.

De observandis privilegiis Cisterciensibus a Sede Apostolica concessis.

XXXI.

*Confirmatur donatio a populo Interamnen-
facta suae Ecclesiae (1).*

SUMMARIUM

Bona huic Ecclesiae ab Interamnen-
sibus data, confirmat eidem. — Instrumentum
donationis. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, vene-
rabili fratri nostro Raynerio Interamnen-
si episcopo, salutem et apostolicam benedictio-
nem.

Iustis potentium desideriis dignum est
nos facilem praebere consensum, et vota,
quae a rationis tramite non discordant,
effectu consequente complere. Eapropter,
ven. in Christo frater episcopo, tuis iustis
postulationibus grato concurrentes assensu,
concessionibus, redditibus, iura et omnia,
quae Interamnen-
sis communitas episco-
patui assignavit in dotem, sicut ea omnia
in te possides, et quiete, et instrumento
inde confecto plenius continetur, tibi, ac
successoribus tuis auctoritate apostolica
confirmamus, et praesentis scripti patro-
cinio communimus: ad rei autem eviden-
tiam pleniorum, tenorem ipsius instrumenti
praesentibus de verbo ad verbum fecimus
annotari, qui talis est:

In Dei nomine, anno Domini MCCXVIII,
tempore domini Honorii Papae III, indi-
ctione sexta, mense februarii. Hoc namque
tempore nos Petrus Capitonus potestas,
et Iacobus Petri camerarius cum consilio,
consensu et auctoritate consiliariorum
civitatis Interamnen-
sis, non vi, nec dolo
ducti, sed nostra bona, propria ac spon-
tanea voluntate, praesente magistro Gratia
capellano domini Papae, primo ad ordi-
nandum dotem episcopatus Interamnen-
sis, et secundo ad incathedrandum ipsum do-
minum episcopum, et assignandum eidem
domino episcopo possessiones, et reddi-
tus, et iura episcopatus concessa a domino
Papa Honorio destinato, et verbum inde

(1) Ex Regest. edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

concione ad populum proponente, et po-
pulo universo reclamante et assentiente
pro nobis et successoribus nostris, et
communantia, et populo Interamnen-
si, damus, donamus, tradimus, concedimus,
atque largimur Ecclesiae Interamnen-
si ad opus episcopatus, et vobis domino Ray-
nerio episcopo Interamnen-
si, et per vos, et
vestris successoribus in eadem Ecclesia
in perpetuum in dotem omnia infrascripta
tenimenta et possessiones terrarum,
vinearum, canapinarum et iardini, sicut
suis finibus clauduntur, videlicet totum
tenimentum canapinarum, quae habent
hos fines: a primo palatium, et palatium,
et via, quae vadit ad portam... a secundo
murus civitatis; a tertio forma, a quarto
terra et vinea canonicae, et istae posses-
siones consistunt infra murum, et extra
murum civitatis, et totum iardinum, quod
est infra palatium, ita quod nulla domus
circa palatium habeat exitum, vel prospe-
ctum de intra in ipsum iardinum, exce-
pto quod domus et cryptae Guidonis
Thebalducci habeant hostia et fenestras,
sicut modo habent, salvo quod ipse Guido
faciat a via iardini versus domus et cry-
ptas suas murum fieri ita altum usque
ad fenestram ipsius domus altiorum, quae
modo ibi est, ita quod non fiat in prae-
nominato iardino prospectus, et totum
tenimentum, quod insistit extra fornam,
et habet suos fines, a primo formam, a
secundo Arderado, secundum quod recte
vadit iter a forma per illud, quod fuit
Arderadi usque in viam, a tertio via
publica, a quarto filii Oderisii, per quod
vadit via, qua itur ad pontem Sancti Mar-
tini, et totum tenimentum positum in
vocabulo Sancti Martini, et habet fines,
a primo, secundo et tertio via, a quarto
Petrus Raynutii, et Ioannes Iordani, et
totum tenimentum terrae positae in vo-
cabulo Canneti, vel Crucis Sancti Fortu-
nati, et habet suos fines, a primo forma,
sive fossatum, a secundo via, quae vadit
ad Collem Lunae, a tertio Thomaso Mat-
thaei, et Ioannes Berardutti Bai, et An-

gelus de Maclatu, et filia de Scrofono, et
Assale, et Raynottius de Benencasa, et
limes Canneti, et Sinibaldus Matthaei,
sicut recte descendit a limite inferiori
per illud, quod fuit dicti Sinibaldi, et
filii Laurentii, et Carboncellus, et Thomas
de Ductalevo, et filia de Benencasa de
Pagano usque in viam Canneti, a quarto
via Canneti, et Bai de Benencasa, et Paulus
in Golano, sicuti recte venit inferius per
illud, quod fuit ipsius Pauli, et filii Padei
Ioannis Camello, et terra Sancti Petri
Licon., et Baii Rinaldi, et filius Nicolae
de Cassa, et Paulus Baii, usque in prae-
nominatum fossatum, sive formam, per
quem campum labitur forma de foris, et
quinque cannas ad iustam mensuram, qua
mensuratur circa ecclesiam Sancti Fortu-
nati, undique, et totum tenimentum vi-
nearum et terrae quod est positum in
vocabulo Sancti Savini, et Dolii, et habet
fines a primo et a secundo et a tertio
via, a quarto Falco Bonaefidae, et filii
Tallacozzi, et Bolletta, et totum spatium
terrae positae ibidem ab alia parte, vide-
licet, quae fuit Matthaei Gottifredi, et
habet hos fines, a primo et secundo via,
a tertio, filii de Franco Ghislerii, et a
quarto, dictus Gottifredus, reservato iure
eundi et redeundi cum suis necessariis
ad Gottifredum et filios per dictam ter-
ram sine malitia, et eorum haeredes, et
totum tenimentum vinearum et terrae
positae ad Sanctam Mariam de Rocca,
et habet suos fines a primo et a secundo,
via, a tertio, possessio Sancti Nicolai foris
portam, et Donadeus Berardi, a quarto,
filii Ioannis Berardi sicut recte venit in-
ferius in viam per illud, quod fuit filio-
rum Ioannis Berardi, et aliud petium
terrae positum ibidem, et habet fines a
primo, via, a secundo, tertio, et quarto,
terra praedictae Ecclesiae, et nucem de
Calcaia, cum terra sibi subiacente, et
totum tenimentum terrae positum in flu-
mine, et habet hos fines, a primo Paulus
Falconus, a secundo forma, a tertio pos-
sessio canonic., a quarto fossatellum, infra

quos fines, et in iam dictis vocabulis
damus, donamus, tradimus atque largi-
mur vobis domino Raynerio episcopo In-
teramnen-
si supradicto, et vestris succes-
soribus, et ipsius Ecclesiae Interamnen-
si memoratae in perpetuum in dotem omnia
suprascripta tenimenta et possessiones
terrarum, vinearum, canapinarum et iar-
dini cum introitibus, exitibus et omnibus
usibus et utilitatibus suis, et cum omni-
bus infra se, vel super se habentibus et
habendis ad habendum, tenendum, possi-
dendum, et quidquid vobis et vestris
successoribus deinceps placuerit facien-
dum; item damus, similiter donamus,
concedimus, atque largimur vobis do-
mino Raynerio episcopo Interamnen-
si, et vestris successoribus in perpetuum in
dotem omnes redditus subnotatos, et
iura per subscripta capitula declarata,
scilicet, de qualibet sarcina lignorum
ad ignem, quae intrabit in civitate Inter-
amnen-
si, recipiat episcopus vel eius nun-
cius ad voluntatem suam. Item quicum-
que est, vel erit venditor piscium publi-
ce in civitate Interamnen-
si, vel in eius
burgis, in qualibet hebdomada dabit unum
piscem episcopo, non maiorem, nec mi-
norem, sed mediocrem. Item de quolibet
clibano civitatis, vel burgi, qui est, vel
erit, et his qui sunt inter Mormam et
flumen, habeat episcopus quolibet saba-
tho unum panem boni frumenti de his,
quos habuerit clibanarius pro foratico.
Item quicumque est, vel erit macellarius,
in vigilia Nativitatis Domini dabit unum
spallam porcinam et integram cum cute
episcopo Interamnen-
si. Item quicumque
est, vel erit, qui habeat molendinum ad
partem, vel coptumum, dabit in festivitate
Sanctae Mariae augusti unum raserium
annonae episcopo Interamnen-
si ad case-
rium communitatis nostrae, cum quo pu-
blice venditur et emitur. Item si dominus
molendini retinuerit molendinum, ita
quod non det aliis ad partem, vel coptu-
mum, similiter solvat unum raserium
annonae episcopo Interamnen-
si praedicto

Dona huic Ec-
clesiae ab In-
teramnen-
sibus
data, confirmat
eidem.

Instrumentum
donationis.

tempore. Item quicumque est, vel erit ferrarius qui habeat focinam, dabit unum par de ferriis cum clavis episcopo Interamnae ad voluntatem episcopi omni anno, exceptis quatuor de ferrariis si maluerit episcopus, qui dabunt ei quatuor cultellos, inter omnes quatuor. Item quicumque est, vel erit pandarius lanae, dabit episcopo annuatim mediam libram cerae in vigilia Nativitatis Domini. Item quicumque est vel erit mercator, qui vendat res suas ad pondus librae, dabit annuatim episcopo quartam partem piperis in vigilia Nativitatis Domini. Item quicumque est, vel erit calsolarius, dabit annuatim episcopo unum par sutellarum (1) ad sensum episcopi. Item quicumque est, vel erit magister lapidum, vel lignorum, dabit episcopo singulis annis unam operam sine fraude ad voluntatem episcopi, et cum expensis episcopi, videlicet comestionis. Item de quolibet bove vel vacca arandum habeat episcopus in vigilia Omnium Sanctorum duodecim Lucenses (2). Item quicumque erit textor, vel textrix canaparii in civitate vel burgis solvat annuatim in vigilia Omnium Sanctorum domino episcopo, qui pro tempore erit, mediam libram piperis, salvo quod si plures essent textores vel textrices similes in una domo et in una familia, non solvat nisi unus eorum. Item quicumque est, vel erit pelliparius (3), det, et solvat omni anno in vigilia Omnium Sanctorum domino episcopo mediam libram cerae. Item de omnibus acceptis, sive intratis, quae communitas Interamnensis habebit, teneatur communitas dare domino episcopo decimam, quam decimam camerarius, qui pro tempore erit, solvere teneatur, excepto quod de collectis, quae universaliter per civitatem colligent, et de condemnatis et condemnandis ad murum civitatis faciendum non

(1) *Sutella*, a *sudlet*, quae vox Prisciano, l. 8, imam partem pedis significat, calceamenti genus est. (2) *Lucensis*, monetae species, sic dicta ab Italiae urbe Luca. (3) *Pelliparius* latinis *pellio*, qui pelles parat ac vendit.

fuit permessa decima; et quicumque suprascripta non observaverit, requisitus teneatur solvere poenam dupli, et poena soluta, nihilominus persolvat. Item constituimus et ordinamus, quod episcopus non constringatur aliquo bando de vendendo, vel extrahendo blada, vel vino, vel quidquid de fructibus terrae voluerit intra in civitate, vel extra, prout sibi placuerit. Item constituimus et ordinamus, quod episcopus et canonici non teneantur solvere salarium pro causis, quas habuerint in curia Interamnensi rerum canonicatus et episcopatus. Item constituimus et ordinamus quod nulli excommunicato ab episcopo, et denunciato iustitia fiat in curia communitatis Interamnae, nisi prius satisfecerit, et haec capitula constituimus et volumus per nos, nostrosque successores, et per populum Interamnensem firma et rata perpetuo teneri. Item constituimus et ordinamus, quod de omnibus expensis, quas fecerit episcopus in causis extra civitatem pro retinendo et recuperando episcopatu et iura ipsius episcopatus cum hominibus qui non sunt cives Interamnae, communitas ipsa teneatur facere expensas pro tertia parte, et hoc usque ad decem annos, quia haec omnia suprascripta sunt ob reverentiam sanctae Ecclesiae, et vestram vestrorumque successorum, nostra mera, bona, propria ac spontanea voluntate nobis placuit dare, tradere et constituere ac ordinare. Insuper promittimus et obligamus nos, nostrosque successores in hoc officio extituros, et populum Interamnensem vobis domino Raynerio episcopo Interamnae, et vestris successoribus praesente magistro Gratia capellano domini Papae supradicto, verbum in concione super praedictis, et aliis ad populum proponente, et unanimiter populo consentiente hanc chartam et dationem dotis omnium praedictarum rerum, possessionum, reddituum ac statutorum semper in perpetuum firmam tenere, et contra nullo modo venire. Quod quidem si hanc

chartam, et ea quae supra dicta sunt, rumpere, vel falsare, aut in aliquo immutare voluerimus, aut si haec praedicta in curia, vel extra curiam litigando, aut alias molestando venire tentaverimus, vel si res praedictas quaecumque et ubicumque necesse fuerit, ab omni homine, iure, et etiam per vim non defenderimus, quia noluerimus, aut non potuerimus, componemus ipsas res, quae evincerentur in duplum nomine coenae, et poena soluta, haec charta, et omnia supradicta nihilominus firma semper, et illibata permaneant. Nos Petrus Capitonus potestas, et Iacobus camerarius praedicti cum consilio et auctoritate consiliariorum Interamnensium, sicut supra legitur, scribi rogavimus. Ego Ioannes imperialis curiae notarius, de mandato, et precibus, et auctoritate omnium supradictorum hanc chartam, et omnia supradicta scripsi, et in publicam formam redegi.

Clausulae.

-Nulli ergo omnino hominum etc.

Datum Laterani, secundo idus februarii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 12 februarii 1219, pontif. anno III.

XXXII.

*Reformatio ordinis Grandimonten.
in regno Francorum (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Priori plenam in omnibus dat facultatem. — Poenae excessuum. — Correctoris officium. — De confessionibus. — Cura temporalium cui committenda. — De visitationibus domorum. — De statutis in generali capitulo factis. — Appellationes contra statuta non admittendae. — De fratribus recipiendis. — Proprium nil fratres habeant. — De silentio servando. — Nonnullae aliae regulae. — Loca omnia eis confirmantur. — Priori clericos tonsurandi dat facultatem. — Communis vita servanda. — De numero clericorum in domibus ponendorum. — Nonalia eximit a decimis. — Sacramenta a dioecetano

(1) Ex Regest. Vatic.

episcopo statuit recipienda. — Excommunicationes sine iusta causa contra eos latus irritat. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori Grandimonten., eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad sopiendam materiam iurgiorum, quae vestrae religionis quietem longo iam tempore turbaverunt, plures tam a nobis, quam a felicis recordationis Urbano, Clemente, Coelestino, Innocentio et aliis praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus indulgentiae ac privilegia emanarunt, quorum multitudinem ad compendium duximus redigendam, singula eorum capitula praesentibus complectendo, quibusdam exceptis per obreptionem, ut videtur, obtentis, quae vel regulae vestrae contraria, vel inter se invicem dissona videbantur, ac aliis de novo adiectis, prout paci et tranquillitati vestrae vidimus expedire. In primis ergo statuimus ut prior, qui pro tempore fuerit, plenam in spiritualibus et temporalibus habeat potestatem, et omnes clerici et conversi tam capituli, quam membrorum ei obediunt absolute, idemque spiritualia cum clericis, et temporalia cum conversis disponet. Verumtamen in ordinatione spiritualium et temporalium licebit ei clericos et conversos, quos voluerit, et magis idoneos viderit, advocare et habere consilium eorumdem. Ipse quoque prior cuilibet cellae ordinis unum praeficiat sacerdotem, quem ad hoc idoneum reputaverit penes quem de ipsius prioris mandato cura spiritualium tam circa clericos, quam laicos omnino resideat, et omnes eidem reverenter obediunt et intendunt. Idemque sacerdos corrigendi tam clericorum, quam laicorum excessus plenam habeat potestatem, ita tamen quod nec curiosum a cura temporali deponere, nec aliquem ab ordine poterit remove; sed hoc soli priori servetur. Quicumque autem sive

Exordium.

Priori plenam in omnibus dat facultatem.

Poenae correc-
tionum.Correctoris of-
ficium.De confesso-
ribus.

clericus, sive laicus, sive etiam ipse curiosus eius correctionem recipere recusaverit, tribus diebus continuis ad terram comedat grossiori pane et aqua, unoque tantum pulmento contentus, et si perseveraverit, ad priorem mittatur eius arbitrio puniendus. Porro ipse corrector semper diebus dominicis et festis post primam, pro festis vero diebus in hyeme post tertiam, et post primam in aestate capitulum teneat, ad quod singulis diebus conveniant omnes clerici et conversi qui poterunt convenire, dominicis vero et festis diebus conveniant omnes tam clerici, quam laici, eisque omnibus corrector in ipso capitulo praesit, ubi proponat ipse corrector, seu alius verbum Dei exponendo aliquod capitulum regulae, aut aliud, quod ad animarum aedificationem pertineat proponendo, idemque corrector corrigat et disciplinet, cum opus fuerit, omnes tam clericos, quam laicos, et statuta ordinis faciat ab omnibus observari, quae omnia in ipso capite adimpleri volumus per priorem vel per illum, cui prior ipse id duxerit iniungendum, hoc moderamine in correctionibus observato, ut correctio illorum delictorum dumtaxat, quorum emendatio sine priore secundum statuta vestri ordinis fieri potest, per ipsum correctorem fiat, itaut iuxta eius providentiam clerici per clericos, et conversi per conversos disciplinentur, ubi hoc excessus exegerint, et ordinis instituta requirent, nec ullus laicorum fratrum in confessionibus, poenitentis, divinis officiis celebrandis et corrigendis excessibus clericorum aliquam sibi auctoritatem usurpet, sed haec omnia per priorem et correctorem, sicut praenotatum est, impleantur. Quaecumque peccata aliquis fratrum commiserit, alicui sacerdoti, qui cum eo fuerit in sua cellula, ea confitebitur, nec oportebit eum de necessitate cellulam occasione dicendae confessionis exire, et sacerdoti licebit illi poenitentiam iniungere, his peccatis exceptis, de quibus secundum statuta vestri ordinis non nisi solus prior

potest poenitentiam iniungere, de quibus tamen si manifesta non fuerint, presbytero, qui secum in cella morabitur, licebit iniungere poenitentiam confitenti. Haec autem volumus illibata servari non obstante conventionem illa, quae in praesentia charissimi in Christo filii nostri Philippi regis Francorum illustris, et baronum suorum inter quosdam clericos et conversos vestri ordinis facta fuit, cum ea statutis Apostolicae Sedis in pluribus adversetur, et ideo eam vires nullas volumus obtinere. Curam vero temporalium prior uni conversorum, quem discretiorem, et ad hoc magis idoneum viderit, in qualibet domorum exteriorum committat, qui elemosynas, et alia bona domus recipiat, et ea in pios usus ac necessitatem domus provida consideratione convertat, hoc adhibito moderamine, ut curiosus ipse maiora negotia utpote aedificationes, venditiones, emptiones, obligationes, ac debitorum solutiones nunquam faciat sine correctoris consilio et assensu. Idem quoque curiosus de commissis sibi curis, et receptis omnibus ac expensis, reddat ad minus singulis mensibus rationem omnibus fratribus in communi, vel si nequiverint omnes commode interesse prudentioribus, quos corrector et curiosus duxerint advocandos, redditurus nihilominus rationem priori, cum audire voluerit, et eis, quibus idem prior in hoc vices suas duxerit committendas. Clerici per conversos mansionem non mutabunt, immo eorum mutatio de sola voluntate prioris, licebit tamen converso curioso excessus clerici qui secum debet (1) nunciare priori, et similiter licebit clerico excessus laici nunciare priori, ut quod prior mandaverit impleatur. Ad amputandum quoque plenius audaciam excendendi, statuimus ut presbyteri, qui de mandato prioris in domibus de Vicenis de Bosco Raerii, et de Podio Caprarii cellis vestri ordinis per tempora correctoris officium obtinebunt, sint visitatores

(1) Fortasse degit.

Cura temporalium cui committenda.

De visitationibus de oronum.

De statutis in generali capitulo factis.

Appellationes contra statuta non admittendae;

Grandimontem. Ecclesiae speciales, sique semel in anno visitent ipsam domum et corrigant in ea tam in capite, quam in membris, quae corrigenda invenerint secundum Deum, et Grandimontensis ordinis instituta, et audiant de receptis et expensis omnibus rationem, et eorundem visitatorum consilio annuatim prior, sicut moris est, in generali capitulo provideat presbyteros idoneos et discretos ad visitationem semel in anno per totum ordinem generaliter faciendam, qui bini et bini, uno converso assumpto, omnes cellas ordinis cum tanta potestate, quantam eis prior concesserit, visitantes corrigant et reformat, quae secundum regulam et instituta ordinis, ac Apostolicae Sedis statuta correctionis et reformationis officio viderint indigere. Statuta vero quae fiunt in generali capitulo ab omnibus observentur proviso, ut nulla fiant contra tenorem praesentis privilegii, vel regulae instituta; correctores et curiosi singulorum cellarum annuatim conveniant in Grandimonte ad capitulum generale. Appellationes autem quae fuerint contra statuta regularia interiectae, praecipimus non admitti; domui vero Grandimontensi, quae caput est ordinis, ad arbitrium prioris, et trium principalium visitatorum provideatur taliter de bonis mobilibus aliarum domorum, ut fratres de aliis domibus venientes alibi necessaria quaerere non cogantur. Domo vero Grandimontensi destituta priore, omnes tam clerici quam laici totius ordinis praedictis tribus visitatoribus ipsius domus humiliter obediant et intendant, donec alius secundum regulam bulla nostra munitam fuerit substitutus. Hic interim curam ipsius domus et totius ordinis vice-prioris ita prudenter et fideliter gerant, ut dignam rationem reddere possint Deo, et etiam substituto priori si duxerit exigendam, non tamen potestatem aliquam habeant aliquem de fratribus a locis suis interim amovendi. Sane hi, qui relicto saeculo ad ordinem vestrum confugerint, priori,

qui pro tempore fuerit, et successoribus eius catholicis, vel si prior non fuerit, futuri prioris nomine dictis visitatoribus obedientiam et reverentiam absolute promittant. Liceat quoque vobis clericos et laicos liberos et absolutos e saeculo fugientes, dummodo iuxta statuta regulae vestrae vigesimum annum attingerint, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, fas sit absque prioris sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communionum litterarum cautione, nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere praesumpserit, licitum sit vobis in ipsos clericos vel conversos proferre sententiam regularem. Nullus praeterea clericus vel conversus (1) unquam proprium clericus vel conversus (1) unquam proprium habeat nec etiam arcam: deposita vero in ordine vestro deinceps recipi prohibemus: prior lectum suum habeat in dormitorio, et dormiet cum fratribus, dum sanus fuerit. Illud vero districtius inhibemus, ne aliquis clericus ordinis vestri nisi prior, vel qui hoc fecerit de mandato prioris, fratres suos excommunicare praesumat. Silentium vero tam in capite, quam in membris in ecclesia, in claustris, in refectorio et in dormitorio ab omnibus continue observetur, et tam in capite, quam in membris, in quibus conventus fuerit, claustrum ita servetur, ut nullus exeat, nec loquatur alicui sine licentia prioris vel eius, cui commiserit vices suas; in ipso etiam claustris sub eadem observantia resideant laici diebus dominicis et festis. Transgressor autem in capitulo verberetur, et pane et aqua sit ipsa die contentus, et ut quae de silentio praemissa sunt commodius valeant observari, statuimus ut habeatis de caetero certa signa, quibus, cum expedierit, possit unus alteri, sine silentii laesione, suam innuere voluntatem: cura significandi horas in singulis cellis, sicut et in

(1) Addendum forsitan nihil

De fratribus recipiendis.

Proprium aut fratres habeant.

De silentio servando.

Nonnullae aliae regulae.

capite, alicui fratri clerico committatur, qui ita provideat, ut omnia horis competentibus compleantur, et fratres qui fuerint in laboribus, ad collationem convenire valeant competenter. Ad quam collationem, necnon ad refectorem idem clericus campanam pulset: vasorum quoque altaris et sacrarum vestium penes clericos erit conservatio, eorum videlicet, quae ad quotidianum usum pertinent; alia vero vasa, et sacrae vestes in custodia unius clerici, et unius conversi consistant, quos prior ad hoc magis idoneos elegerit: librorum omnium penes clericos erit conservatio. Regulae vero, et praesentis privilegii, ut nihil possit addi vel minui, unum volumen volumus esse penes clericos, et aliud penes conversos, et tertium in capitulo. Prioris et clericorum erit ecclesiastici officii ordinatio. Praeterea domum et loca vestra cum omnibus, quae in praesentiarum iuste et pacifice possidetis secundum vestrae regulae instituta, vel in futurum secundum eandem concessionem Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modi parante Domino, poteritis adipisci, vobis et successoribus vestris confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuentes ut ea firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. Praeterea priori vestro, qui pro tempore fuerit, tonsurandi fratres vestros clericos, et pannos eorum benedicendi licentiam indulgemus. Caeterum si rex, vel archiepiscopus, aut episcopus, seu aliquis princeps cellas vestri ordinis intrare voluerit, secum quatuor viros minime suspectos introducere possit. Communitas et aequalitas sit omnibus vobis tam clericis, quam conversis in cibo et potu, in refectorio et in dormitorio, et de communibus pannis sine differentia vestiimini: elemosynae, et elemosynarum quantitas, earumque datores dicentur publico in singulis quibus datae fuerint cellulis, et aut sequenti die, quo datae fuerint, et tali hora, in qua possint omnes

fratres tam clerici, quam laici convenire. In nulla vero cella de caetero unus tantummodo frater clericus collocetur, sed ea potius in hoc adhibeatur discretio, ut ubi sex conversi fuerint, tres clerici, ubi octo conversi, quatuor clerici, ubi decem conversi, quinque clerici, ubi duodecim conversi, sex ad minus clerici statuatur, ubi vero duodenarium numerus excesserit conversorum, in arbitrio prioris existat multiplicare clericos et conversos, prout visum fuerit expedire. Hoc autem dicimus, si in ordine vestro tot poterunt clerici reperiri, si vero clericis placuerit ut exeant ad laborem, exeant cum conversis, et cum eis pariter revertantur, semper tamen corrector, vel sacerdos loco eius dimissus in cella remaneat, ne desit aliquo modo sacerdos, quod si forsitan clericus contra regularem statutum excesserit exeundo contra eum, vel a clerico, vel converso in capitulo proclametur, ubi tandem non iudicetur per laicum, sed per correctorem presbyterum regulariter corrigatur. Prohibemus insuper ne clerici a cellis, in quibus fuerint, sine causa transferantur honesta, et hoc ipsum cum fuerit faciendum, fiat provide a priore, adhibito sine praeiudicio auctoritatis ipsius discretorum consilio clericorum. Si qui autem ex iuxta causa fuerint transferendi, nec librum, nec scripturam, nec aliquid penitus secum ferant, nisi quantum eis fuerit de prioris concessionem permissum, sed nec conversi, cum eos mutari contigerit, aliquid secum ferant sine prioris licentia speciali. Sane laborum vestrorum quos infra metas vestras propriis manibus aut sumptibus colitis, de terris habitis ante concilium generale, necnon de novalibus nullus a vobis decimas exigere aut extorquere praesumat. Pro consecrationibus vero altarium vel ecclesiarum, et ordinationibus clericorum, sive pro Oleo sancto, vel quolibet ecclesiastico sacramento, nullus a vobis sub obtentu alicuius consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed haec

De numero clericorum in domibus positorum.

Novalia extimit a decimis

Sacramenta a dioecetano episcopo statuitur recipienda.

Loca omnia eis confirmantur

Priori clericos tonsurandi dei facultatem.

Communio vobis servanda.

omnia gratis vobis a dioecesanis episcopis impendantur; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Porro si episcopi, vel alii Ecclesiarum rectores in Ecclesias vestras, vel personas inibi constitutas excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros pro eo quod, sicut dictum est, decimas non persolvitis, seu aliqua occasione illorum, quae a benignitate vobis apostolica sunt indulta, seu benefactores vestros pro eo, quod vobis aliqua beneficia vel obsequia ex charitate praestiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus in quibus vos laboratis, et alii feriantur etc., decernimus irritanda. Sane cum locus vester longe sit ab hominum habitatione semotus, vobis pagina praesenti concedimus, ut cum generale terrae fuerit interdictum, liceat vobis unius campanae pulsatione fratres vestros competentibus horis de laboribus ad ecclesiam convocare. Hoc autem, et in aliis locis vestris concedimus observari, quae a civitatibus, castris, ac vicis adeo separantur, ut in eis sonus campanae vestrae minime audiatur; ad haec omnibus regulam vestram servantibus, laborem loco poenitentiae, et peccatorum suorum remissione iniungimus quem in ipsa observantia patiuntur. Vobis autem firmiter iniungimus ut sitis contenti statutis regulae vestrae, et hoc privilegio tantum, nos enim alia privilegia sive indulgentias decernimus non tenere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam domum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ec-

Excommunicationes sine iuxta causa contra eos latis irritat.

Clausulae.

clesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris Nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem domui iura servantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Raynerii sanctae Romanae Ecclesiae vice-cancellarii, kalendis martii, indictione septima, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo decimonono, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno tertio.

Dat. die 1 martii 1219, pontif. anno III.

XXXIII.

Confirmatio statutorum ordinis Vallis-Scholarium ordinis Cisterciensis (1).

SUMMARIUM

Regulae Vallis-Scholarium — Confirmantur. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et conventui Vallis-Scholarium, salutem et apostolicam benedictionem.

Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod cum de prudentum virorum consilio certam vivendi formam elegeritis iuxta beati Augustini regulam observandam, de approbatis religionibus quasdam institutiones proinde assumpseritis, quod tu scilicet, fili prior, et successores tui, omnibus Ecclesiae tui ordinis, de more Cisterciensium visitationis officium, sine ulla rerum temporalium exactione impendatis, et tres primae

Regulae Vallis-Scholarium.

(1) Ex Gall. Christ., n. c., tom. 4.

filiae ipsius ordinis visuandi matrem de more Cisterciensium fratrum habeant facultatem, et quod priores forenses semel in anno tempore statuto apud ecclesiam vestram convenientes in unum celebrent more dictorum Cisterciensium capitulum generale; necnon etiam ut scapularia fratres deferant laborantes, camisas autem lineas non habeant, nec in dormitorio culcitrae, sani carnibus non vescantur, nisi debiles et aegroti. Unde nobis humiliter supplicastis, ut institutiones praedictas apostolico dignemur munimine roborare. Nos autem vestris petitionibus inclinati, personas vestras et loca in quibus divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quae in praesentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, sub protectione beati Petri suscipientes, praesentis scripti patrocinio communitimus.

Nulli ergo omnino liceat hanc paginam nostrae protectionis et confirmationis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani nonis martii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 7 martii 1219, pontif. anno III.

XXXIV.

Innovatio quorundam capitulorum super reformatione Cassinensis coenobii quolibet mense recitandorum (1).

SUMMARIUM

Innocentius PP. statuta nonnulla Cassinatibus praecepit: — Ea renovat Honorius. — De victu et vestitu abbatis. — Illiriones non admittendi. — Moderatio ab abbate servanda. — De communi vita. — De cura infirmorum. — De hospitali. — De sacrorum custodia. — Poenae contra pro-

(1) Ex Regest. Vatic.

prietarios. — Et contra male viventes. — Colloquia mulierum vitanda. — Nil de bonis monasterii alienandum. — De praepositis, et abbatibus in eos auctoritate. — De male viventibus puniendis. — Clerici ad forum saeculare non trahendi. — Ratio de administrationibus reddenda. — Haec statuta servanda. — Clausulae.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis illis abbati et conventui Cassinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum bonae memoriae Innocentius Papa praedecessor noster ad reformationem monasterii vestri curam et sollicitudinem debitam adhibens, capitula quaedam statuerit, per quae fideliter observata monasterium ipsum, auctore Domino, et temporalibus commodis et spiritualibus proficiet incrementis; nos ad profectum ipsius non minori desiderio aspirantes, eadem ipsius inhaerendo vestigiis quibusdam tamen adiectis duximus innovanda. In primis igitur, ut membra capite sano facilius convalescant, et ad praelati exemplum subditi componantur, statuimus quatenus Cassinensis abbas utatur calciamentis et vestibus secundum beati Benedicti regulam. Pannis videlicet, quibus bonae memoriae Raynaldus et Petrus de Insula aliique ipsius loci religiosi abbates uti esse noscuntur, et abstineant prorsus a carnibus nisi cum minutus, vel medicinatus, aut infirmus, seu valde debilis fuerit, et in capitulo quando superior in monasterio moram fecerit, nisi evidens causa praepediat, singulis diebus intersit, ac semper cum illis hospitibus comedat quos oportet et decet sui praesentia honorari, et tunc nihilominus ipse ac monachi comedentes cum eo carnibus non vescantur, nec ibi, aut in aliis locis ubi abbas reficitur admittantur ullatenus illiriones, qui si quando se forsitan ingererint importune, detur eis cibus extra mensam abbatis solummodo propter Deum, quo contenti, a gesticulationum, seu verborum ineptiis abstinere penitus compellantur, nec abbas vel monachus aves

Moderatio ab abbate servanda.

De communi vita.

De cura infirmorum.

De hospitali.

aut canes venaticos habeat, nec azolum sive aurum in sellis habere praesumat, aut frepis utatur ullatenus deauratis, nec ullus obedientialis monasterii (1) numerum duarum equitaturarum, et totidem servientum excedat. Porro abbas cum pro emergentibus negotiis equitabit, ducat moderatam familiam, et honestam, et tam apud Sanctum Germanum, quam apud alia monasterii castra, in quibus ipsam manere contingeret, tres aut duo de senioribus monachis vitae probatae religionis et famae semper in una camera iaceant cum eodem, aliis monachis, qui secum fuerint, in uno loco comedentibus et iacentibus, ita quod nullus cameram habeat specialem, ut sic melius Sathanae obvietur astutiis, et ora iniqua loquentium facilius obstruantur; monachi vero in monasterio consistentes tam obedientiales, quam alii in communi dormitorio iaceant, et communi comedant refectorio, nec quisquam illorum obedientialium, aut alius superior in monasterio servientes habeat speciales, nec specialia sibi faciat fercula praeparari, sed omnes pulmentis utantur communibus, infirmis dumtaxat exceptis, qui et ipsi omnes simul in infirmatorio comedant, nisi forsitan, qui tanta debilitate laborant, ut a lectis discedere sine difficultate non possint: sub infirmario autem alius statuatur monachus bonae conversationis, vel laicus, qui assiduam in infirmatorio faciens residentiam die ac nocte, infirmorum singulorum et omnium curam gerat: hospitale quoque, restitutis sibi omnibus subtractis eidem, taliter reformetur, ut infirmi et pauperes confugientes ad illud solatia ibi recipiant consueta: sub hospitalario nihilominus alio monacho, vel religioso laico constituto, qui de die in hospitali permanens, et de nocte fideliter pauperibus amministret. Monachis vero aliorum monasteriorum, cum ad ipsum monasterium

(1) Obedientialis et obedientarius, qui officia in monasteriis exercebant, aut in obedientias, cellas nimirum et prioratus administrandas mittebantur.

declinaverint, benigne sicut ipsius loci fratribus ministretur. In superiori etiam sacristia constituatur aliquis monachus providus et honestus, qui res sacras custodiat diligenter, nec a ministerio removeatur huiusmodi, quamdiu bene ac laudabiliter ministrabit: sacerdotes ordinentur de senioribus ad hoc officium exequendum idoneis, ut non sit in monasterio penuria, sed copia sacerdotum. Simon de Collealto, Ioannes de Colimento, et illi etiam monachi, qui praesumpserunt cum Adinulfo quondam abbate coniurare vel rebellare contra Romanam Ecclesiam, seu monasterium Cassinense, semper in conventu morentur, ita quod nulla obedientia committatur eisdem, donec emendaverint in melius vitam suam. Quia vero quidam ex vobis in animarum suarum perniciem habere proprium non verentur, statuimus, ut illud resignare in usus monasterii convertendum, sub religione iuramenti, si necesse fuerit, compellantur, et si de caetero aliquis ipsius loci monachus proprium habere fuerit deprehensus, sine spe restitutionis a monasterio expellatur: cum nos omnes huiusmodi proprietarios decreverimus excommunicationis sententiae subiaccere. Si vero apud aliquos in morte proprium contigerit inveniri, ecclesiastica careant sepultura. Caeterum si alicui monachorum aliquid a quocumque specialiter datum fuerit, illud abbati vel decano resignet, sed ipse abbas vel decanus necessitatibus eius inde faciat provideri, sicut viderit expedire, nec ea, quae sunt ad refectiones, aut vestes, seu aliis monachorum necessitatibus deputata, inter eos de caetero dividantur, sed conserventur per illos quibus fuerit haec sollicitudo commissa, et pro ipsorum monachorum necessitatibus utiliter expendantur. Nec claustralium aliquis praebendas, vel redditus habeat, extra claustrum, et eis, qui noscuntur habere penitus auferantur. Decanus quoque habere duplicia vestimenta et specialia cibaria

De sacrorum custodia.

Poenae contra proprietarios.

Et contra male
vivos.Colloquia mu-
lierum evita-
da.Nil de bonis
monasterii alie-
nandum.

non praesumat, et monachus vetera red-
dat, quandoque nova receperit indu-
menta. Et cum apud vos iam quasi pro
consuetudine dicitur obtinere, ut cum
monachum aliquem religiosum, aut gar-
rulum, inobedientem, aut etiam impudi-
cum in vestro contigit collegio inveniri,
abbas eius seditiones evitans, obedientias,
ecclesias, et alia bona monasterii det
eidem, unde mali quasi de sua malitia
commodum reportantes, prolabantur sae-
pius ad peiora, et alii quoque ad dis-
sensiones et scandala incitantur, volu-
mms et mandamus, ut abbas viros ho-
nestos, obedientes, religiosos et graves
sincera tractare studeat charitate; inho-
nestos vero, ac inobedientes, dissolutos,
et leves, cum decani et seniorum consilio
iuxta monastica puniat instituta, ut sic
boni de bono provocentur ad melius, et
mali a sua malitia revocentur. Claustralibus
autem absque manifesta et necessaria
causa exeundi a claustro licentia nulla-
tenus tribuatur, cum periculosum sit ta-
libus saecularium caetibus admisceri,
nec sub consanguinitatis praetextu infra
monasterii ambitum colloquium habere
cum mulieribus iuniores monachi per-
mittantur, nisi praesentibus ad minus
duobus monachis senibus et honestis.
Ad imitationem quoque felicitis memoriae
Lucii Papae praedecessoris nostri sta-
tuimus, ut abbas possessiones demanias
monasterii alienare vel infeudare non
possit, adiciendo ut idem tam molen-
dina, quae bonae memoriae abbas Rosfri-
dus in gravem alienavit monasterii lae-
sionem, quam alia, quae de ipsius mo-
nasterii demanio alienata sunt illicite, vel
distracta, seu male concessa, ad opus
eiusdem studeat legitime revocare. Prae-
posituram vero Ecclesiarum suarum confe-
rat monachis prudentibus et honestis, quos
faciat iuramento firmare, quod non alie-
nabunt ipsorum possessiones et iura:
quod si forte praesumpserint, ipsos per-
petuo a ministerio sine spe restitutionis
decernimus amovendos, alias graviter pu-

niendos. Dicti autem praepositi singuli
certos modestos et consuetos redditus
reddant monasterio annuatim secundum
Ecclesiarum, quibus praefuerint, facultates,
et ut sicut mali de malitia poenam, ita
boni de bonitate praemia consequantur:
abbas praepositos ipsos a praepositoribus,
in quibus eos bene administrasse con-
sulerit, non amoveat absque necessitate
vel utilitate monasterii manifesta. Mo-
nachos vero de castris et villis ad clau-
strum peaeipimus revocari, nisi forte
ad custodiam illarum monitionum, quae
fuerint in finibus abbatiae, sint aliqui ne-
cessarii, quos ibi pro tempore tolleramus,
quibus abbas iniungat in virtute obe-
dientiae, ut quantum poterunt religiose
vivos personam in iudicio non acci-
pant, sed aequaliter iustitiam faciant
pauperi ac diviti, debili ac potenti. Eos
vero, qui declinabunt ad dexteram vel
sinistram, debita severitate puniat ipse
abbas, in quorum poena si negligens
fuerit, aut remissus, apostolicae corre-
ctionis experiatur sententiam in se ipso.
Ipse vero nullum invitum agere, vel ac-
cusare compellat, nec praeponat iudicium
venditores iustitiae, sed viros timentes
Deum, et peritos in iure, qui sine acce-
ptione personarum exhibeant iustitiam,
conquaerentibus interdicto penitus, ne
aliquid fiat pactum, ut aliquid curiae
monasterii serviatur pro iustitia facienda.
Clericos autem abbatiae in spiritualibus
et temporalibus ad forum trahi non
faciat saeculare, sed ad ecclesiasticum
potius, ne (1) patiat sacristiam ab eis exi-
gere ultra duas procuraciones in anno,
sicut olim fieri consuevit. Praeterea cum
consilio conventus, vel maioris et sa-
nioris partis eligat duos de ipso, qui iu-
rati proventus obedientiarum quae con-
sueverant teneri per monachos a balivis
diligenter recipient, et de mandato ab-
batis cum consilio conventus, vel maioris
partis ipsius eos in debitorum solutione
convertant, reddituri coram abbate ac

(1) Legendum putamus nec.

De praepositis,
et abbatibus in
eos auctoritateDe male vi-
ventibus pu-
niendisClerici ad fo-
rum saeculare
non trahendi.Ratio de ad-
ministratio-
nis reddenda.Haec statuta
servanda.

Claustrales

conventu, balivis praesentibus, de receptis
et expensis singulis mensibus rationem.
Et tam monachi quibus castra, quam
illi quibus Ecclesiae committuntur, per-
sonaliter ad claustrum in festo dedica-
tionis monasterii annuatim accedant ra-
tionem villicationis suae coram abbate
decano et aliis reddituri. Quod obser-
vandum statuimus etiam circa ipsius mo-
nasterii thesaurarium, cellerarium, infir-
mariam, hospitalarium, et sacristiam, ut
qui laudabiliter egerint, debita fratrum
commendatione laentur, qui vero male,
confusione ac ignominia perfundantur.
Ad haec thesaurarius, cellerarius et in-
firmarius singulis diebus sabbathi ad mo-
nasterium, secundum consuetudinem an-
tiquam et approbatam, accedant in clau-
stro cum fratribus usque ad secundam
feriam moraturi, quod et abbas facere
studeat cum poterit competenter. Supra-
dicta ergo capitula praecipimus inviola-
biliter observari, et ne quis se per igno-
rantiam valeat excusare, volumus et man-
damus, ut ea singulis mensibus et (1) fra-
trum praesentia recitentur. Quod si in
observantia praedictorum inventi fueritis
tepidi, vel renuisse, cum fructum ex vi-
nea vobis commissa faciemus requiri,
perditis male malis, vineam ipsam aliis
agricolis profecto locabimus, qui reddant
Domino temporibus suis fructum, cum
iam non restet aliud vineae faciendum.
Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostrae constitutionis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attentare praesumpserit, indi-
gnationem omnipotentis Dei et beatorum
Petri et Pauli apostolorum eius se no-
verit incursum.

Datum Laterani secundo nonas aprilis.
pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 4 aprilis 1219, pontif. anno III.

(1) Legendum forsitan in.

XXXV.

Commissio super inquisitione vitae ac mi-
raculorum beati Hugonis episcopi Lin-
colniensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Miracula ad sepulchrum B. Hu-
gonis patrata.Honorius episcopus servus servorum Dei, vne-
rabilibus fratribus archiepiscopo Cantuarlen-
sanctae Romanae Ecclesiae cardinali, et epi-
scopo Conventren., et dilecto filio abbati de
Fontibus Cisterciensis ordinis Eboracen. dioc-
cesis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ut iuventus Ecclesiae, sicut aquilae
renovetur, cum simus in quos fines sae-
culorum secundum Apostolum deven-
erunt, innovat signa Dominus, et immutat
mirabilia magnifice mirificans sanctos
suos ad confirmandam catholicae fi-
dei puritatem, et pravitatem haereticam
confutandam, ad convertendum incre-
dulos, ad iustorum scientiam, et corda
fidelium in sui Conditoris amorem sua-
viter accendendum. Sic enim fulgura in
pluviam facit Dominus, cum miraculorum
coruscationibus gloriosis Ecclesiam suam
sanctam dignatur salubriter saecundare.
Quis enim videns electos Ecclesiae post
finem huius vitae felicem novis coruscare
miraculis, capiti eius, Christo videlicet,
non cupiat inseparabiliter adhaerere, ut
unus spiritus sit cum eo, aut quomodo
ei obsequi denegabit, qui sibi obsequen-
tibus dans virtutes tanta praemia elar-
gitur, ut haeredes quidem Dei, cohae-
redes autem Christi effecti gloriae regni
caelestis insignia, quam feliciter obtinent,
miraculose revelent in terris, et quidquid
petierint fiat eis? Sane gratias agimus
gratiarum omnium Largitori, quod sicut
ex vestris, fratres archiepiscopo et epi-
scopo, ac venerabilis fratris nostri Ebo-
racen. archiepiscopi, necnon aliorum
omnium episcoporum Angliae, litteris
fuit expositum coram nobis, gratiam

(1) Ex Regest. Vatic.

Miracula ad ca-
pulebrum B. Ho-
gonis patrata.

et gloriam dans Dominus, tanta sanctae memoriae Hugonem Lincolniensem episcopum praevent, et subsequutus est gratia, ut multas per eum in vita ipsius virtutes dignaretur mirabiliter operari, et nunc diebus istis tanta eum clarificavit gloria, ut ad dandam scientiam primae stolae beatae immortalitatis ipsius sepulchrum, ubi corpus requiescit, eiusdem stola tandem beatificandum secunda, divinis faciat cornescere miraculis, ita quod eius inter alios sanctos non invocari suffragia sit indignum, cum lucerna super candelabrum sit ponenda, ut omnes, qui sunt in domo ipsius gaudeant beneficio claritatis. Quare nobis fuit humiliter supplicatum, ut eum sanctorum cathologo faceremus adscribi, vel saltem super praemissis inquiri diligentius veritatem. Licet igitur tot et tantorum testimoniis plenam fidem nos deceat adhibere; volentes tamen in tam arduo facto cum omni maturitate procedere, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus tam super vita praedicti Sancti, quam miraculis ante mortem et post mortem, necnon aliis huiusmodi negotii circumstantiis inquiratis diligentius veritatem, et quae inveneritis, nobis fideliter rescribatis, ut per vestram relationem instructi procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus procedendum. Quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum quinto kalendas maii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 27 aprilis 1219, pontif. anno III.

XXXVI.

Iacobo Aragonum regi, eiusque regno, et bonis apostolicae protectionis clypeus indulgetur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regem, regnumque Aragonis sub protectione S. A. suscipit. — Clausulae.

(1) Ex Regest. Vatic.

Honorius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Iacobo Aragonum regi illustri, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia pia mater devotos et humiles filios ad pietatis suae gremium recurrentes, non solum honorat amplexibus, verum etiam maternae consolationis nutrit uberibus, et exultat, illos dumtaxat diligentiori studio refovens, quos magis suae recreationis cernit solatio indigere. Huius nempe matris dulcedinem non immerito gustare desiderant reges et principes orbis terrae pro certo scientes, quod si eius prudenter receperint disciplinam, ut et benedictionis suae mereantur gratia confoveri, nulla eis poterit nocere adversitas, quin procedant prospere, atque regnent. Hac itaque consideratione inductus, nobis, fili charissime, supplicasti, ut te sub alarum nostrarum umbra dignaremur protegere, ac protectionis apostolicae clypeo communire. Nos igitur clarae devotionis et fidei puritatem, quam ad Deum et ipsam Ecclesiam progenitores tuos habuisse didicimus recolentes; attendentes quoque, quod te inclytae recordationis M..... regina Aragonum mater tua cum terra et aliis bonis tuis eidem Ecclesiae commendavit; agens dudum apud Sedem Apostolicam in extremis, nostrae tibi dilectionis praecordia dignum duximus aperire, quatenus qui in aetate tenera esse dignosceris constitutus, dum favoris apostolici brachiis sustentatus fueris, roborari adiuvante Domino valeas et suscipere incrementum. Regiis itaque supplicationibus inclinati, personam tuam, regnum Aragoniae, terram Cathaloniae, villam et terram Montis Pessulani cum omnibus aliis bonis tuis, quae in praesentiarum rationabiliter possides, vel in futurum iustis modis praestante Domino poteris adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat

Exordium.

Regem re-
gnumque Ara-
gonis sub pro-
tectione S. A.
suscipit.

Clausulae.

banc paginam nostrae protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, octavo idus maii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 8 maii 1219, pontif. anno III.

XXXVII.

Facultas archiepiscopo Salisburgensi concessa erigendi novum episcopatum in Ecclesia Sechowien. (1).

SUMMARIUM

Salisburgen. archiepiscopi pastorem curam commendat. — Quibus de causis, quibusve conditionibus erigi Ecclesiam velit. — Quae praemiserit Honorius antequam petitis annueret. — Quae dioecesis Ecclesiae erigendae fuerit assignata. — Gurcensi episcopo nullum damnum illatum. — Erectionem fieri concedit.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ebrando Salisburgen. archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Salisburgensis
archiepisc. pa-
storalem curam
commendat.

Quod non tua, sed quae Christi, vel potius quae Christi et tua sunt, sedula meditatione requiras, opera tua testimonium perhibent evidenter, dum commisso tibi gregi prodesse desiderans, potius quam praesere, animarum lucrum, sicut decet Domini sacerdotem, praefers quaestui temporali, quin etiam ne non tam eas pascere, quam depascere videaris, carnalia, quae posses metere in eisdem voluntarius offers spiritualia seminanti, sicque fit ut ministrum Christi, et dispensatorem mysteriorum Dei te faciens extimari, tuum honores in Domino ministerium, teque reddas omnibus honorandum, et favorem nostrum ex his eo specialius tibi vindices, quo nostris bene-

(1) Ex Regest. Vatic.

Bull. Rom. Vol. III

46

placitis expressius te coaptas. Prudenter enim recogitans quod Salisburgen. dioecesis usque adeo est diffusa, quod non sufficiat universis habitantibus in eadem pastorali sollicitudine imminere, timensque ne non sit, qui parvulis lac doctrinae vel provecis cibum solidum amministret, aut quod infirmum est in eis consolidet, aut alliget quod contractum, olim per dilectum filium Carolum Frisacen. praepositum per litteras tuas nobis humiliter supplicasti, ut in Sechowien. Ecclesia tuae dioecesis episcopalem sedem creandi tibi licentiam concedere dignaremur. Parato de assensu capituli tui unam dietam ei, et dimidiam in dioecesi, et trecentas marchas in redditibus assignare, itaut per omnia ipsius Sechowien. Ecclesiae, iure salvo, nihil de bonis ipsius ad episcopalem cathedram transferatur, nec ullum exinde in dignitatibus, libertatibus et consuetudinibus ac rationibus Salisburgensi capitulo praeiudicium generetur. Unde licet forsitan eo minus ad hoc insufficientiam debeas reputari quo insufficientiam alligas instantius; nos tamen tuum propositum dignis in Domino laudibus commendantes, et precibus tuis eo favorabilius annuentes, quo rarius eis similes, et frequenter nobis dissimiles, vel potius contrariae porriguntur, ut res tam ardua sine omni offensione procederet, venerabili fratri nostro Frisingen. episcopo, et dilectis filiis Brixinen. electo, et abbati Admunten. nostris dedimus litteris in mandatis, ut huiusmodi negotii circumstantias sollicite inquirentes, et specialiter si hoc Salisburgensi Ecclesiae expedire viderent, et ad id capituli eiusdem assensus accederet, necnon si Sechowien. Ecclesia ex hoc servaretur indemnis, et utrum esset sufficiens et idonea futuri episcopi provisio praetaxata, diligentius indagantes, rescriberent nobis super his omnibus fideliter veritatem, qua cognita, de consilio fratrum nostrorum procederemus auctore Domino inoffense. Episcopus vero et abbas pra-

Quibus de cau-
sis, quibusve
conditionibus
erigi Ecclesiam
velit.

Quae praemi-
serit Honorius
antequam peti-
tis annueret

dicti, sicut suis nobis litteris iutimarunt, quia praedictus electus cruce signatus in procinctu quasi peregrinationis positus, huic negotio interesse non poterat, ad Salisburgensem Ecclesiam personaliter accedentes, consensum capituli ad hoc invenere paratum, et quantum tam ibi, quam alibi super hoc poterant edoceri, didicerunt hoc Salisburgensi Ecclesiae absque dubio expedire. Praepositum quoque, et capitulum Sechowien. personaliter alloqui acceperunt responsum, quod, et Sechowien. Ecclesia illaesa remaneret penitus et indemnis, et ut eorum verbis utamur, terminos novae dioecesis extendi usque ad dietam et dimidiam invenerunt, parochiam videlicet Chinibenz cum omnibus suis pertinentiis, in qua sita est Ecclesia Sechowien. usque ad finem parochiae Sancti Laurentii in longo. Ecclesiam vero Sanctae Mariae in Bracher usque ad finem parochiae Lemsiz in latum cum omnibus ecclesiis, mediis et earum pertinentiis et cappellis, quae sunt in earum terminis constitutae. Redditi autem futuro episcopo assignandos invenerunt Ecclesiam Vanstorf, et triginta mansos de nemore, quod est apud fluvium, qui vocatur Gerol, ecclesiam Libenz, ecclesiam Vogau, ecclesiam Rabe cum omnibus pertinentiis earundem, salvo tamen iure personarum, quae ibi hactenus Domino servierint, curiam quoque decimalem in Saccah, et domum in Frisaco, quam a nobili muliere Emma, et domum in civitate Salisburgen., quam ab Henrico cive Salisburgen. emisti, ex quibus omnibus secundum aestimationem bonorum virorum trecentarum marcarum redditus plenarie provenire creduntur, de quibus futurus episcopus honorifice poterit sustentari. Unde nobis per eundem praepositum, et litteras tuas iterum cum instantia supplicasti, ut cum paratus sis, et dioecesim, et redditus, sicut superius est expressum, futuro episcopo assignare, tibi facultatem creandi novum episcopatum in praedicta Sechowien. Ecclesia tra-

deremus, ita quod electio ac investitura eiusdem episcopi ad te ac successores tuos absque omni contradictione pertineat, de quorum bonis idem episcopatus dotatus noscitur et ditatus. Gurcen. autem episcopus, qui vicarius Salisburgensis antistitis in sua dioecesi esse dignoscitur, in illo quoque sit episcopatu vicarius, quantum archiepiscopalis exigit iurisdictione, ne in hoc etiam ius ipsius grave dispendium patiat. Nos igitur, habito fratrum nostrorum consilio, quia tuum in hac parte propositum ad divini nominis gloriam, et christianae religionis augmentum intelleximus pertinere, favore illud apostolico prosequentes postulata concedimus, sicut superius sunt expressa, sine iuris praepudicio alieni. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Raynerii sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellarii, decimo kalendas iulii, indictione octava (1), incarnationis dominicae millesimo ducesimo decimonono, pontificatus vero domini Honorii Papae tertii anno secundo (2).

Dat. die 22 iunii 1219, pontif. anno III.

XXXVIII.

Annulatio quorundam statutorum a Fulginatibus contra libertatem ecclesiasticam editorum, ac relaxatio sententiarum contra eorundem fautores (3).

SUMMARIUM

Dolet de Fulginatum audacia. — Dicta iis dies: — Statutaque ab iis contra libertatem ecclesiasticam irritata: — Eaque observare volentes excommunicati.

(1) Lege septima. (2) Lege tertio. (3) Ex Regest. Vatic.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis potestati, consiliariis et populo Fulginatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Romana Ecclesia quae illius exemplo, a quo magisterium obtinet, et primum, in suis membris offenditur, et (1) contemni eam contigit, et sperni, dolorem ex causa conceperat, cum vos membrum eius, videlicet Fulginatensem Ecclesiam ignominia et confusione replentes, statuta quaedam in ipsius subversionem feceritis libertatis: et quidem cum esse sciatis eandem Fulginatensem Ecclesiam matrem vestram, a cuius magisterio animas non eximitis corporibus digniores, cavendum vobis fuerat ne ipsam, quae sacri vos regeneravit unda Baptismatis, et cuius estis eruditi doctrina, statutis hominum subderetis. Porro cum sicut fuit vobis desuper inspiratum, ven. fratri nostro Hugoni Hostien. episcopo tunc Apostolicae Sedis legato, dum per vos reditum faceret, quod super his nostris staretis beneplacitis, et mandatis iuramentum exhiberetis, et mille librarum Lucensis monetae fideiussoriam cautionem solveretis, et tu, fili potestas, nomine Fulginatis civitatis propter hoc nostro te conspectui praesentasses; nos sub dissimulatione sustinere nolentes, divinis obviantia institutis in subversionem libertatis ecclesiasticae attentata, per quae maternum persequimini utrum existentes maledictionis filii et doloris, leges iniquas, et statuta illicita praesumpta per vos contra iurisdictionem et honorem Sedis Apostolicae, ac ecclesiasticam libertatem, cum ad res ecclesiasticas extenderitis manus vestras, de quibus nullis laicis disponendi reperitur attributa facultas, penitus irritamus, ea fore cassa et inania decernentes. Quocirca praesentium vobis auctoritate sub eiusdem debito iuramenti et praedicta poena districte praecipiendo mandamus, quatenus dicta statuta, quorum transcripta vobis sub bulla nostra

(1) Forsitan et.

transmittimus introclusa, ubicumque scripta fuerint, abradatis, et destruatibus omnino, ea nullo tempore observantes, et similia de caetero non facturi, et ad hoc ipsum potestates et consules vestros, qui pro tempore fuerint, iuramenti vinculo astringentes, id poni et contineri semper in vestris constitutionibus faciatis; si quid etiam praeter haec fuerit, quod forsitan occultastis, redundans in libertatis ecclesiasticae detrimentum, faciatis similiter aboleri, quod si secus, quod non credimus, ageritis praesumendo similia facere, aut praedicta resumere, vel servare, omnes actores, consiliatores et observatores eorum praeter periurii reatum, et poenae periculum superius annotatae, sententiam excommunicationis incurrant, et cassa et irrita statuta quae fecerint vel resumpserint habeantur. Quia vero dissolvendae sunt colligationes impietatis, et fasciculi deprimendi, ne sub velamine praestiti iuramenti a vobis de servandis statutis iniquis, quod potius periurium est dicendum, possitis excusationem assumere in peccatis; nos illud vergens in vestrarum animarum dispendium relaxantes, vos ad eiusdem observantiam iuramenti, a quo nunciamus penitus absolutos, dicimus non teneri. Volumus etiam, auctoritate vobis praesentium sub debito praestiti iuramenti, et eadem poena firmiter iniungentes, ut infra quindecim dies post reditum tui, fili potestas, pignora quingentarum librarum Lucensis monetae venerabili fratri nostro Assisinati episcopo nomine nostro pro facienda restitutione ablaturum et satisfactione plenius exhibenda, venerabili fratri nostro episcopo, et dilectis filiis clericis, et Ecclesiis Fulginatibus, salvis aliis omnibus mandatis apostolicis, assignetis.

Datum Reate septimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno quarto. Dat. die 26 augusti 1219, pontif. anno IV.

Quae dioecesis Ecclesiae erigendae fuerit assignata.

Gurcen. episcopo nullum damnum illatum.

Erectionem fieri concedit.

Dolet de Fulginatum audacia.

Dicta iis dies.

Statutaque ab iis contra libertatem ecclesiasticam irritata.

Eaque observare volentes excommunicati.